

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**AFYONKARAHİSAR KEÇECİLİĞİ
VE GÜNCEL TASARIMLAR**

HACER KEÇECİ

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

ARALIK 2019

AFYONKARAHİSAR KEÇECİLİĞİ VE GÜNCEL TASARIMLAR

Hacer KEÇECİ

Prof. Dr. Hürrem Sinem ŞANLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2019

Hacer KEÇECİ tarafından hazırlanan “Afyonkarahisar Keçeciliği ve Güncel Tasarımlar” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Gazi Üniversitesi Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. H. Sinem ŞANLI

Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Zeynep ERDOĞAN

Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım, Ankara Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Prof. Aysen SOYSALDI

Geleneksel Türk Sanatları Anasanat Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi: 19/12/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Enstitü Müdürü
Prof. Figen ZAİF

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hacer KEÇECİ

19/12/2019

AFYONKARAHİSAR KEÇECİLİĞİ VE GÜNCEL TASARIMLAR

(Yüksek Lisans Tezi)

Hacer KEÇECİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Aralık 2019

ÖZET

Geleneksel kültürümüzün önemli bir unsuru olan keçe sanatı Anadolu köylerinde, kasabalarında ve şehirlerinde yapılmakta olup zamanla yok olmaya başlamış el sanatlarımızdandır. Bu araştırma ile Afyonkarahisar ili merkezinde bulunan keçe örnekleri belgelenmiş, keçe ustalarıyla görüşmeler yapılmış ve keçe sanatının kültürümüzdeki yeri, önemi vurgulanarak bilimsel bir doküman hazırlanmıştır.

Afyonkarahisar’ da keçe sanatı ile uğraşan ustaların çoğunluğunun orta yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Bunun sebebi; genç nesil tarafından bu el sanatının fazla önemsenmemesi, gittikçe önemini kaybetmesi; daha da önemlisi gelir olarak beklentiyi karşılamamasıdır. Eğitim durumları incelendiğinde, bireylerin çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Ustaların tamamı sanatı babasından öğrenmiş ve sanat bir gelenek olarak devam ettirilmiştir.

Afyonkarahisar ili merkezinde geleneksel olarak yapılan keçecilik sanatı ele alınmıştır. Şehir merkezinde keçecilik yapan 12 keçe ustası ile karşılıklı görüşme tekniği uygulanmıştır. Bununla birlikte yörede yapılmış tepme keçe örneklerinden 31 tanesinin fotoğrafı çekilmiş ve bu örneklerin boyut, araç - gereç, motif ve teknik özellikleri incelenmiş ve her bir ürün için bilgi formları oluşturulmuştur. Ayrıca araştırmacının tasarladığı üç ürün hazırlanmış, fotoğrafları çekilmiş ve bu örneklerin boyut, araç - gereç, motif ve teknik özellikleri incelenmiş, bilgi formları oluşturulmuştur.

Yörede incelenen örneklerde çoğunlukla ana renklerin, canlı ve koyu tonlarının kullanıldığı, ara renklere ve tonlamalara birkaç renk dışında az yer verildiği görülmektedir. Zemin ise genellikle beyaz olmakla birlikte kahverengi ve siyah renk nadiren kullanılmıştır. Yörede geometrik, sembolik motifler ağırlıkta olup, figürlü motifler az kullanılmıştır. Tespit edilen keçe örneklerinde en çok kırmızı, lacivert, mavi kullanılmış; sarı, beyaz, siyah ve kahverengi renklerinin de kullanıldığı tespit edilmiştir.

Bilim Kodu : 411/41104
Anahtar Kelimeler : Yün, keçe, keçecilik, el sanatları
Sayfa Adedi : 129
Danışman : Prof.Dr. H.Sinem ŞANLI

FELT CRAFT OF AFYONKARAHİSAR AND CONTEMPORARY DESIGNS

(Master Thesis)

Hacer KEÇECİ

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF FINE ARTS

December 2019

ABSTRACT

Felt art, which is an important element of our traditional culture, is made in Anatolian villages, towns and cities and is one of our handicrafts that have started to disappear in time. With this research, felt samples in the center of Afyonkarahisar were documented, interviews were made with felt masters and a scientific document was prepared by emphasizing the place and importance of felt art in our culture.

It is seen that the majority of felt craftsmen in Afyonkarahisar are middle age and older.. The reason of this; it is not paid much attention by the younger generation, and that it loses its importance; more importantly, it does not meet the expectation as income. When education levels are examined, it is seen that the majority of individuals are primary school graduates. All the masters learned the art from his father and the art continued as a tradition.

Traditional art of felting in Afyonkarahisar city center has been studied and examined. Interview technique was applied with 12 felting craftsmen in the city center. In addition, 31 of the recoil felt samples were photographed and the dimensions, tools, motifs and technical characteristics of these samples were examined and information forms were created for each product. Also, three products designed by the researcher were prepared, photographed, and the dimensions, tools, motifs and technical characteristics of these samples were examined and information forms were created.

In the samples examined in the region, it is seen that the main colors, vivid and dark tones are used and intermediate colors and intonations are given less space except for a few colors. The ground is usually white, but brown and black are rarely used. Geometric and symbolic motifs are predominant in the region and figurative motifs are rarely used. Red, navy, blue were used mostly in the felt samples; yellow, white, black and brown too.

Science Code : 411/41104

Key Words : Wool, felt, felt craft, handicraft

Number of Pages : 129

Advisor : Prof.Dr. H.Sinem ŞANLI

TEŞEKKÜR

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Sanatları Anabilim Dalı bünyesinde hazırlanan “Afyonkarahisar’da Keçecilik ve Güncel Tasarımlar” adlı yüksek lisans tezi; giriş, kavramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar, yöntem, araştırma bulguları ve yorum, sonuç ve öneriler olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır.

Söz konusu tez sürecimin tüm aşamalarında bilgi birikimiyle, örnek karakteriyle, iş ahlâkıyla ve engin tecrübesiyle beni yönlendiren, keçe ile beni tanıştıran ve bu çalışmayı yapmak istememe vesile olan saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. H. Sinem Şanlı’ ya verdiği emek, ayırdığı vakit ve ilgisi için sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışma sürecim boyunca değerli bilgi, tecrübe ve görüşlerini aktarıp beni yönlendiren, örnek davranışları ve hayat görüşleri ile bende önemli, silinmez, hoş izler bırakan Sayın Prof. Aysen Soysaldı hocama; Afyonkarahisar’ da beni yönlendiren, bilgileri, güler yüzü ve misafirperverliği ile araştırmama destek olan çok değerli Dr. Ülkü Küçükçukurt hocama; araştırma ile ilgili verilerin toplanmasında yardımlarını esirgemeyen Afyon ili, keçe atölyelerindeki çok değerli ustalar: Mehmet Erkuş, Mustafa Erkuş, İsmail Erkuş, Ahmet Yaşar Kocataş, Tahsin Düzağaç, Mustafa Arpaözü, Fahrettin Arpaözü, Ahmet Vatandaş, Hüseyin Vatandaş, Abdulkadir Nazilli, Ruhi Özçalışan ve Hüseyin Özçalışan’ a teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak; desteklerini ve sevgilerini sonuna kadar hissettiğim, her zaman yanımda olduklarını bildiğim aileme, arkadaşlarıma her şey için gönülden teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
RESİMLERİN LİSTESİ	x
ÇİZİMLERİN LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Varsayımları	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Keçenin Tanımı	7
2.2. Tepme Keçenin Tarihî Gelişimi	8
2.2.1. Keçenin doğuşu ile ilgili hikâyeler.....	9
2.2.2. Keçe tarihi	10
2.3. Keçenin Sınıflandırılması.....	31
2.3.1. Tepme keçe.....	31
2.3.1. İşleme - iğneli keçe.....	31
2.4. Tepme Keçe Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler.....	33
2.5. Tepme Keçe Yapım Aşamaları	41

	Sayfa
2.6. Tepme Keçe Türleri.....	47
2. 6.1. Giyimde kullanılan keçeler.....	47
2.6.2. Ev eşyası olarak kullanılan keçeler	48
2.6.3. Yük hayvanları için kullanılan keçeler	50
2.6.4. Çadırları örtmek için kullanılan keçeler	50
2.6.5. Sanayide kullanılan keçeler	50
2.7. İlgili Araştırmalar	51
3. YÖNTEM.....	59
3.1. Araştırmanın Modeli	59
3.2. Evren ve Örneklem.....	59
3.3. Verilerin Toplama Tekniği.....	59
3.4. Verilerin Analizi	60
4. BULGULAR VE YORUM.....	63
4. 1. Ustaların Geleneksel Tasarımları	74
4. 2. Ustaların Güncel Tasarımları	86
4.3. Araştırmacının Ustalarla Birlikte Yaptığı Güncel Tasarımları	105
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	111
KAYNAKLAR	115
EKLER	119
EK 1- Görüşme Formu Örneği.....	120
EK 2- Bilgi Formu Örneği	124
EK 3- Kaynak Kişi Künyesi Örneği	125
ÖZGEÇMİŞ	129

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4. 1. Keçe Ustalarının Yaşları	63
Çizelge 4. 2. Keçe Ustalarının Öğrenim Durumları.....	64
Çizelge 4. 3. Keçe Ustalarının Bu Mesleği Seçme Nedenleri.....	64
Çizelge 4. 4. Hammadde Sağlanılan Yer	65
Çizelge 4. 5. Renkli Yün Temini	65
Çizelge 4. 6. Keçe Ustalarının Yurt Dışından Sipariş Alma Durumu	66
Çizelge 4. 7. Üretilen Keçe Türleri	68
Çizelge 4. 8. Üretilen Keçe Ürünlerin Özellikleri.....	69
Çizelge 4. 9. Keçe Ürünlerini Üreten Ustalar	71
Çizelge 4. 10. Keçe Ürünlerde Kullanılan Renkler.....	72

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2. 1. Pazırık kurganından çıkarılan keçe duvar örtüsü.....	11
Resim 2. 2. Pazırık kurganından çıkarılan keçe eğer örtüsü	12
Resim 2. 3. Beşinci Pazırık Kurganından çıkarılan tepme keçe örtüden detay	12
Resim 2. 4. Beşinci Pazırık Kurganından çıkarılan tepme keçe örtüden detay	13
Resim 2. 5. Beşinci Pazırık Kurganından büyük keçe örtü örneği	13
Resim 2. 6. Hun giyiminden örnekler (Bir kadın elbisesinin kolları, yün çorap, keçe çorap)	14
Resim 2. 7. Türk boyları çadırlarının dışında kullandıkları keçeler	16
Resim 2. 8. Beşinci Pazırık Kurgan'ından çıkarılmış olan tepme keçe kuğu	16
Resim 2. 9. Uygur dönemine ait bir fresk (keçe yaygı ve şapkalar)	19
Resim 2. 10. Mani rahiplerinin giydiği keçe şapkalar	20
Resim 2. 11. Hoço'dan keçe şapkalı figür	21
Resim 2. 12. Varka ve Gülşah minyatürleri arasında bulunan bezemeli çadır (keçe veya kumaş)	22
Resim 2. 13. Osmanlı Dönemi'nde askerlerin, saraylıların ve halkın giydiği bazı başlıklar.....	24
Resim 2. 14. Osmanlı Dönemi'nde dini grupların giydiği bazı başlıklar	24
Resim 2. 15. 1582 Şenliklerinde keçecilerin sunduğu iki maskeli oyuncu.....	25
Resim 2. 16. 1582 Şenliğinde hayvanların gösterisi TSM B. 200	26
Resim 2. 17. Yeni Çerilerin giydiği tepme keçe börk.....	27
Resim 2. 18. Askı.....	33
Resim 2. 19. Boya kazanı.....	33
Resim 2. 20. Boya kovaları	34
Resim 2. 21. Kalıp.....	34
Resim 2. 22. Makas.....	35

Resim	Sayfa
Resim 2. 23. Sepki	35
Resim 2. 24. Rende	36
Resim 2. 25. Kantar.....	36
Resim 2. 26. Su kapları	36
Resim 2. 27. Süpürge	37
Resim 2. 28. Tarak makinesi.....	37
Resim 2. 29. Tepme makinesi (Dövme makinesi).....	38
Resim 2. 30. Tepme makinesi (Dövme makinesi).....	38
Resim 2. 31. Pişirme makinesi.....	38
Resim 2. 32. Terazî	39
Resim 2. 33. Terazî	39
Resim 2. 34. Hallaç tokmağı.....	39
Resim 2. 35. Hallaç yayı.....	40
Resim 2. 36. Keçe için hammadde olan yün.....	41
Resim 2. 37. Keçe için hammadde olan yün.....	41
Resim 2. 38. Tarak makinesinden geçirilmiş yün.....	41
Resim 2. 39. Hasır üzerine yünün atılması	42
Resim 2. 40. Yünün hasırla birlikte sarılması	42
Resim 2. 41. Sarıldıktan sonra birkaç kez yuvarlanması	43
Resim 2. 42. Sarılan hasırın halat ile sıkıca bağlanması	43
Resim 2. 43. Hasıra sarılan yünün tepme makinesinde dövülmesi.....	44
Resim 2. 44. Keçeleşen yünün açılıp kenarlarının düzenlenmesi ve tekrar tepme makinesinde tepilmesi	44
Resim 2. 45. Yün üzerine sabunlu su serpilmesi	45
Resim 2. 46. Sulanan ve sabunlanan keçenin pişirilmesi.....	45
Resim 2. 47. İşlem sonrası keçenin yıkanıp, arınması	45

Resim	Sayfa
Resim 2. 48. Yıkanan keçenin kurutulması	46
Resim 2. 49. Yıkanan keçelerin kurutulması	46
Resim 4. 1. Destar	74
Resim 4. 2. Yaygı.....	75
Resim 4. 3. Yaygı.....	76
Resim 4. 4. Seccade	77
Resim 4. 5. Kepenek (Çoban giysisi).....	78
Resim 4. 6. Yaygı.....	79
Resim 4. 7. Paspas.....	80
Resim 4. 8. Paspas.....	81
Resim 4. 9. Yatak (Tek kişilik)	82
Resim 4. 10. Paspas.....	83
Resim 4. 11. Kepenek	84
Resim 4. 12. Seccade	85
Resim 4. 13. At keçesi.....	86
Resim 4. 14. At keçesi.....	87
Resim 4. 15. Yelek (ön)	88
Resim 4. 16. Yelek (arka)	88
Resim 4. 17. Şal	89
Resim 4. 18. Yelek (ön)	90
Resim 4. 19. Yelek (arka)	90
Resim 4. 20. Paspas.....	91
Resim 4. 21. Çanta (ön).....	92
Resim 4. 22. Çanta (arka).....	92
Resim 4. 23. Pano	93
Resim 4. 24. Pano	94

Resim	Sayfa
Resim 4. 25. Yaygı.....	95
Resim 4. 26. Yelek (ön)	96
Resim 4. 27. Yelek (arka)	96
Resim 4. 28. Yaygı.....	97
Resim 4. 29. Yaygı.....	98
Resim 4. 30. Paspas.....	99
Resim 4. 31. Korse (ön yüz)	100
Resim 4. 32. Korse (arka yüz).....	100
Resim 4. 33. Yaygı.....	101
Resim 4. 34. Minder.....	102
Resim 4. 35. Şapka.....	103
Resim 4. 36. Şal	104
Resim 4. 37. Bitmiş Ürün - Yaygı	105
Resim 4. 38. Bitmiş Ürün - Yelek (ön)	107
Resim 4. 39. Bitmiş Ürün - Yelek (arka)	107
Resim 4. 40. Bitmiş Ürün - Minder	109

ÇİZİMLERİN LİSTESİ

Çizim	Sayfa
Çizim 4. 1. Eskiz-Yaygı	105
Çizim 4. 2. Renklendirilmiş Şematik Çizim-Yaygı	105
Çizim 4. 3. Eskiz-Yelek	107
Çizim 4. 4. Renklendirilmiş Şematik Çizim-Yelek	107
Çizim 4. 5. Eskiz-Minder	109
Çizim 4. 6. Renklendirilmiş Şematik Çizim-Minder	109

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

gr

Gram

kg

Kilogram

mm

Milimetre

cm

Santimetre

m

Metre

n

Sayısal veriler

%

Yüzde

x

Çarpı

Kısaltmalar

Açıklamalar

a. g. e.

Adı geçen eser

Akt.

Aktaran

D. T.

Doğum tarihi

mah.

Mahalle

M. Ö.

Milattan Önce

M. S.

Milattan Sonra

Ö. T.

Ölüm tarihi

s.

Sayfa Numarası

sok.

Sokak

tel.

Telefon numarası

Thsz.

Tarihsiz

vb.

Ve benzeri

vd.

Ve diğerleri

yy.

Yüzyıl

1. GİRİŞ

El sanatları; insanoğlunun varlığı ile ortaya çıkmıştır. İnsanların, ilk olarak ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı ortaya çıkardıkları eserlerin, kişilerin yetenekleri, potansiyelleri ölçüsünde çeşitlenmesiyle gelişmiştir.

“Bir topluma farklı kimlik kazandıran ve onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerin başında ‘gelenekleri’ gelmektedir. Gelenekler toplumların birbirini etkilemesiyle kendilerine özgü bir yapıya sahip olurlar. Gelenekler ihtiyaçtan doğan ve uzun yıllar uygulanarak sürdürülen derin alışkanlıklardır” (Begiç, 2014, s. III).

Geleneksel el sanatları geçmişten geleceğe sürdürülebilir özelliklerini geleneklerinden alırlar. Süreç içinde gelişerek çevre şartlarına göre değişimler gösteren el sanatları, böylelikle ortaya çıktığı toplumun duygularını, sanatsal beğenilerini ve kültürel özelliklerini yansıtarak ‘geleneksel’ niteliklerini kazanırlar.

Geleneksel Türk El Sanatları; Türklerin Orta Asya’dan Anadolu’ya uzanan tarihsel süreçte, geleneksel özelliği kazanmış her türlü maddi ürünlerin yapımı için sürdürülen faaliyetlerdir. Keçecilik sanatı da Geleneksel el sanatları içerisinde yer almaktadır (Begiç, 2014, s. 3).

Begiç’in tanımı (2017, s. 13) ise; el sanatları; basit bir araç yardımıyla yapan, yaratıcılığı tamamen ustanın maharetiyle şekillendirilmiş ürünlerdir. Ustanın maharetinden kasıt, önceki kuşaklardan aktarılan kültürel birikimler, döneme ait sosyal, kültürel ve ekonomik şartlar ile bu değerlere ustanın kattığı yorumdur.

“El sanatları, bireylerin bilgi ve becerisine dayanan özellikle doğal hammaddelerin kullanıldığı elle ve basit araçlarla yapılan ve toplum kültürünü, gelenek ve göreneklerini taşıyan ayrıca üretimini yapan bireylerin duygu, düşünce ve becerisini yansıtan, gelir getirici üretime yönelik ürünlerdir” (Onuk ve Akpınarlı, 2005, s. 27).

El sanatı bir milleti canlı tutan hayat damarı sayılır. El sanatı milletin kültür ve zevkini açıklayan, geleneklerini, duygularını yansıtan bir kavramdır... El sanatları, ulusların kültürel kimliklerinin en canlı ve anlamlı belgeleridir. Hammaddesi, desenli üretim tekniği, üretimin katkısıyla, ait olduğu yörenin karakteristiğini taşımasıyla değer kazanır (Asangazieva, 2006, s. 1).

El sanatlarını, temelinde insanların ana gereksinimlerini karşılamak amacına yönelik olan, asıl olarak tarımsal ürünlerini ve artıklarını hammadde olarak kullanmakla birlikte, doğada bulunan her türlü maddeden hammadde olarak yararlanan, basit araç ve gereçlerle yapılan, yoğun emek, yaratma gücü isteyen bir uğraşı olarak tanımlamak mümkündür.

Tanımdan da kolaylıkla anlaşılacağı gibi el sanatları insanlık tarihi kadar gerilere gidebilen ve her türlü eşyayı kapsayan bir uğraşıdır. Yine üretim çok basit araç ve gereçler ile her türlü hammadde yardımıyla fakat el becerisi, yaratıcılık gücü yoğun emek katılarak bir sanat eseri olarak ortaya çıkarılmaktadır (Yazıcıoğlu vd., 2005, s. 19).

El sanatları, toplumun gelenek ve göreneklerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir araç olup değişen, gelişen şartlar doğrultusunda yenilenen, gelişen canlı bir ögedir. Geçmiş her yönüyle günümüze aktaran, belge niteliğinde olan el sanatlarını korumak önemlidir.

1.1. Araştırmanın Problemi

El sanatları içinde en eski tekniklerden biri olan keçe, Orta Asya'ya özgü yaşam biçiminin bir ögesi olarak gelişmiş ve batıya yönelen Türk boyları tarafından da Anadolu'ya taşınmıştır.

“Keçecilik Anadolu dışında, Anadolu ve çevresinde yaşayan Türklerin dünya kültürüne armağan ettiği önemli bir el sanatı türüdür.

Keçeciliği geçmişten bugüne, ‘usta - çırak ilişkisi’ ya da ‘babadan oğula bir meslek bırakma’ geleneğinin sürdürülmesi ile taşınmıştır” (Begiç, 2011, s. 257).

Orta Asya Bozkırlarında sürekli göç eden ve yaylak - kışlak hayatı yaşayan Türkler keçeyi hayat şartlarının gereği olarak üretmiş ve kullanmıştır. Altay Dağları eteklerindeki Pazırık kurganlarında Türklere ait oldukça fazla keçe eşyalara rastlanmıştır. Divanü Lügati't Türk'te keçe kelimesi aynı anlamda ve Oğuzca olarak geçmektedir. Türk dünyasında keçeden başta çadır - ev ve yaygı olmak üzere, başlık, kepenek, eyer örtüsü, duvar örtüsü, çizme - çorap gibi çeşitli mefruşat ve giyim eşyaları üretilmiştir (Soysaldı ve Balkanal, 2012, s. 827).

Keçenin ilk olarak ortaya çıkışının Orta Asya olduğu kabul edilmektedir. Türklerde binlerce yıllık bir geçmişi olan bu sanat, geleneksel bir Türk el sanatı olarak ülkemizde yaşamakta; günümüze ulaşan teknik ve desen özellikleriyle Afyonkarahisar'da da sürdürülmektedir.

Şehrin kurulduğu topraklarda Türklerden önce de keçenin varlığından söz edilebilir. M. Ö. 500'lere tarihlenen Tatarlı Tümülüsü ahşap frizlerine resmedilen

Pers başlıklarının ve at eyerlerinin keçe olduğu varsayılmaktadır. Afyon Müzesi'nde sergilenen Çavdarlı heykel grubunda yer alan Frig (M. Ö. 750 - 300) yaşamını yansıtan Kral - Tanrı Midas ve Çoban Attis Başı gibi örneklerde de başlıkların keçe olduğunun düşünülmesi, bu topraklarda keçenin eski bir geçmişi olduğunu anlatmaktadır (Yalçınkaya, 2011, s. 4).

“Türklerde keçe yapımı; hayvancılık ve özellikle de koyun yetiştiriciliğine önem verilmesi, soğuk iklim koşulları ile konar-göçer hayat şartlarına bağlı olarak keçeden üretilmiş yaygı ve giyimi gerektiren Orta Asya bozkırlarında doğmuştur” (Soysaldı, 2008, s. 71).

Eski Türklerin hayatında ‘keçe’ ve ‘halı’ büyük yer tutmaktadır...

Ana Türkçe’de ‘örtmek, kapamak, kaplamak’ anlamına gelen *ki- fiil kökünden fiilden fiil yapan -d- eki ile ki-d- > ki-y- fiili türetilmiştir. Bu fiilin anlamı ‘(kişinin veya nesnenin) üstünü örtmek, kapamak, kaplamak’ olmalıdır. Bu fiil kökünden de fiilden isim yapan -z eki ile ki-d-i-z > kiyiz > kiz ‘bir yeri, nesneyi örten, kaplayan nesne, =keçe’ kelimesi türetilmiştir. Kidiz < kiyiz > kiz ismi Türk lehçelerinde ses değişiklikleri ile yukarıda örnekleri verilen çeşitli şekillerde geçmektedir (Sertkaya, 1998, s. 265, 275 - 276).

“Yüzlerce yıl göçebe yaşayan Türkler keçeyi; çadırlarda, çadırların tabanlarına yaygıda, yeni doğan bebeklerin kundaklarında, çuvallarda, çobanların sırtlarına abalarda, kepeneklerde, çizmelerde, külahlarda, atlarına, yataklarına ve hatta tabutlarına örtü olarak kullanmışlardır” (Çağıl, 2009, s. 1).

Ögel (1978, s. 175)’e göre keçe; Türklerin günlük hayatında çok büyük bir değere sahiptir. Keçe ve keçecilik, dünyanın her kültür çevresinde görülen bir gelenek değildir. Keçeciliğin doğabilmesi için, iki durumun var olması gereklidir. Bunlardan birincisi hayvancılık ve koyuncululuğun gelişmiş olması olup, bir diğer gereksinim ise keçeden yapılmış ev eşyaları ile giyimlerin doğuşunu gerektiren, soğuk bir iklim ve hava durumunun var olmasıdır. Ancak günümüzde, ulaşım imkânlarının artması ile ham maddenin taşınmasının kolaylığı ve dekoratif amaçlı ürünlere olan talep artışı, bu şartlara sahip olmayan bölgelerde de ürünler elde edildiğini göstermektedir.

Tarih boyunca birçok yerde kullanılan keçenin kullanım alanları, Türklerin göçebe hayatından, yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte sanayinin de getirmiş olduğu yeni ürünler nedeni ile giderek daralmıştır. Halının da günlük hayata girmesiyle keçe yaygılar kullanılmamaya başlamıştır. Böylece halkın da keçeye

olan ilgisi ve talebi azalmış, keçe sanatı da unutulmaya yüz tutmuştur (Çağlı, 2009, s. 1).

“Keçe sanatının eski önemini kaybetmesinin sebepleri arasında hammaddenin keçeleşme kalitesinin istenilen nitelikte olmaması sayılabilir” (Karakaya, 2011, s. 2).

Doğumdan ölüme kadar, Türklerin geleneksel yaşamında önemli kullanım alanına sahip olan keçe ürünler; gelişen teknoloji karşısında bir duraklama dönemine girmiş, önemli keçe üretim merkezlerinden biri olan Afyonkarahisar’da bundan etkilenmiştir. Son yıllarda sadece Türkiye’de değil, bütün dünyada doğal malzeme kullanımına olan eğilim, dikkatleri keçe ürünlerine yöneltmiştir. İşlevsel kullanımının yanında, sanatsal çalışmalarda, yüne istenilen şeklin verilmesi, keçenin kullanım alanını genişletmiştir (Küçük Kurt ve Oyman, 2015, s. 198).

Yüzlerce yıl göçebe yaşayan Türkler keçeyi; çadırlarda, çadırların tabanlarına yaygıda, yeni doğan bebeklerin kundaklarında, çuvallarda, çobanların sırtlarına abalarda, kepeneklerde, çizmelerde, külahlarda, atlarında, yataklarına örtü olarak kullanmışlardır.

Keçe sanatı kendine özgü niteliklerini yitirdiği zaman yozlaşma süreci başlamaktadır. Yozlaşmayla birlikte keçe sanatının kaybolması ve giderek unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatlardan biri olan keçe sanatı ile ilgili daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Kültürün önemli bir unsuru olan ve yaygın bir kullanım alanı bulunan bu sanatı keçeciler yüzyıllardır yeni nesillere aktarmayı başarmışlardır. Bunun için geçmişten günümüze gelen ve günümüzde de halen geçerliliğini korumaya çalışmakta olan bu değerlere sahip çıkarak araştırmak, belgelemek ve kültürümüzdeki yeri ve önemini tanıtarak ulusal kimliğimize yeni boyutlar kazandırmak gerekmektedir.

Konunun seçimindeki en önemli etken, Geleneksel Türk Sanatlarında önemli bir yere sahip olan keçeciliğin, halkın göçebelikten yerleşik hayata geçişi, sanayi ve teknolojinin ilerlemesi sonucunda yok olmaya yüz tutmasıdır. Ayrıca hak ettiği değere mümkün olduğu kadar ulaştırılmaya çalışmaktadır.

Araştırmanın konusu; bu çalışmada, Afyonkarahisar’da keçecilik sanatının bugünkü durumu ele alınmıştır. Geçmişten günümüze gelişimi, değişimi ve ulaşılabilen keçe sanatçıları ve ürettikleri ürünler incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Afyonkarahisar’da sürdürülen keçecilik sanatının günümüzdeki durumu, üretilen keçelerin teknik ve desen özelliklerini tespit etmektir.

Keçe yapımında kullanılan araç ve gereçleri, keçe çeşitlerini, form, renk ve desen özellikleri farklı kullanım alanlarında da uyarlanmaları ile birlikte incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda alt amaçlar;

1. Keçecilikte kullanılan malzemeler nelerdir ve nasıl elde edilmektedir?
2. Dövme (tepme) tekniği yapım aşamaları nelerdir?
3. Üretilen ürünler nelerdir?
4. Ürünlerde uygulanan motif, desen, renk özellikleri nelerdir?
5. İncelenen ürünlerden yararlanılarak yeni tasarımlar ve ürünler nasıl yapılabilir?

1.3. Araştırmanın Önemi

El sanatları içinde önemli ve köklü bir geçmişe sahip Keçe Sanatı kültürel değerlerimizden ve geleneksel sanatlarımızdan biridir. Kullanım alanının genişliği nedeniyle keçe, günlük yaşamın bir parçası olarak varlığını bugün de sürdürmektedir. Ancak keçecilik günümüzde sayıları azalan keçe zanaatkârları ve keçe sanatıyla ilgilenen tasarımcıların ürettikleri ürünlerle devam etmektedir. Bununla birlikte son dönemlerde turistik ve hediyelik eşya üretiminde olduğu gibi birçok sanatçının eserlerinde keçe kullanımı görülmektedir (Özyer, 2012, s. vi).

Ekolojik moda anlayışı içerisinde günümüzde keçe önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle 2009 yılında New York şehrinde Cooper Hewitt Ulusal Tasarım Müzesinde sergilenen “Fashioning Felt” keçe sergisi tüm dünyada ses getirmiş ve keçeyi yeniden gündeme taşımıştır. Bu sergide birbirinden ilginç ve farklı keçe tasarım ürününü bulmak mümkündür. Ayrıca keçenin özellikleri, doğal yapısı, yalıtım özelliği, kolay şekil alabilmesi, nefes alması gibi pek çok özelliği de bu sergide vurgulanmaktadır. Sergide keçenin ortaya çıkışı, geçmişte üretiliş şekli ve kullanılmasıyla ilgili bilgiler verilmektedir (Damar, 2016, s. 1).

Ülkemizde keçe sanatını dünyaya tanıtan önemli isimlerden biri de Ahmet Yaşar Kocataş’tır. UNESCO’dan yaşayan dünya hazinesi unvanını almıştır. Keçe ustası, ustalar yetiştirmiş; ayrıca güncel teknikleri ve tasarımları ile keçeyi farklı bir boyuta taşımış önemli bir zanaatkârdır.

Bu çalışmanın keçecilik sanatının yaşatılmasına, gelecek kuşaklara aktarılmasına katkıda bulunacağı ve ilgili çalışmalara da yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Konu ile ilgili yazılı kaynaklardan, keçe ile uğraşan ustalardan elde edilen veriler, araştırmanın amaçlarına hizmet edecek nicelik ve niteliktedir.

Araştırma süresince keçe üretim ve satış atölyelerinde bulunan keçe ustalarından sağlanan bilgiler ve keçe ürünler üzerinde yapılan incelemeler gerçeği yansıtmaktadır.

Araştırmaya katılan bireyler keçe sanatı hakkında bilgi sahibidirler. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak görüşme ve bilgi formu uygulamasının araştırma problemine uygun olduğu düşünülmektedir.

Örnekleme oluşturan keçe ustalarının verdikleri cevaplar samimi ve doğru kabul edilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kavramsal çerçevesi yazılı kaynaklardan elde edilen veriler ve internet ortamında yapılan araştırmalardan, Afyonkarahisar'da keçecilik sanatı ve Afyonkarahisar merkezdeki on iki keçe ustasının verdiği bilgilerden oluşmuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2. 1. Keçenin Tanımı

Keçe bir koyunun, devenin, alpakanın, tiftik keçisinin veya angora tavşanının tüylerinden oluşan bir çeşit kumaştır. Dokuma, dikme yapılmadan, örgü ve iplik kullanmadan elde edilir. Hayvan tüyü iç içe geçmiş büyük bir düğüm gibidir. Tüyün yüzeyinde kozalak gibi pulları vardır. Sıcak su ile ıslanınca bu pullar açılır ve böylece öbür tüylerin pulları ile tutuşurlar. Bu tüyler hareket edince iyice birbirine karışıp açamayacağımız bir düğüm oluşur. Kısaca keçe yapabilmek için sıcak su ve hareket gerekir (Fişekçi, 2011, s. 10).

“Koyun, deve gibi hayvanların yünlerinin sıcak bir ortamda sabunlu su ile dövülerek ve sıkıştırılarak sergi malzemesi haline getirilmesi işine keçecilik deniliyor. Eskiden insan gücü hamamda pişirilerek yapılan keçe, bugün makinalarda pişirilerek yapılıyor” (Oyman Büken, 2005, s. 89).

“Tepme keçeciliğin hammaddesi koyunlardan elde edilen yün lifidir” (Asangazieva, 2006, s. iii).

Begiç (1999, s. 3)’e göre keçe; yünlerin ıslatılıp dövülmesiyle elde edilen bir yün çeşididir.

“Yün gibi keratin yapılı deri ürünü hayvan liflerin dış tabakasını meydana getiren pullu hücrelerin nem, ısı, basınç ve hareket etkisinde birbirlerine çözülmeyecek şekilde kenetlenmesinden elde edilen, atkısız-çözgüsüz tekstil örneklerine ‘keçe’ denir” (Seyirci ve Topbaş, 1999, s. 577).

“Genelde hayvansal liflerin tamamı yün olarak adlandırılrsa da, yün aslında koyundan elde edilen yapağının kırılmış ya da temizlenmiş haline denilmektedir. Keçeleşme, yün elyafının üstün sayılabilecek fiziksel bir özelliğidir, bu özellik ile elde edilen ürüne (tekstil malzemesine) keçe denir” (Gür, 2008, s. VI).

Sadece koyunlardan elde edilen liflere yün denildiği bilinmektedir. Koyun dışında diğer hayvan kıllarından elde edilen lifler “alpaka yünü”, “kaşmir yünü” gibi hayvanın adıyla birlikte isimlendirilmektedir.

İnsanlığın erken dönemlerinde koyunların evcilleştirilmesiyle birlikte yün ve insan arasındaki uzun tarih yolculuğu başlamış, koyun sürüleri Asya'dan Avrupa ve Kuzey Afrika'ya kadar değişen bitki örtüsü, coğrafya ve iklim koşullarına uyum sağlayarak tüm dünyaya yayılmıştır (Acar, 2010, s. 1).

Keçe, yün ya da keçi kılının basınç altında sıkıştırılıp; sıcak su ve sabun kullanılarak elde edilen, atkısı - çözgüsü olmayan dokunmamış bir çeşit kumaştır. Türk Dil Kurumu güncel sözlükte keçe yapağı veya keçi kılının dokunmadan yalnızca dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş olarak; keçeci keçe yapan veya satan kişi olarak, keçecilik ise keçecinin yaptığı iş olarak tarif edilmektedir (Yalçınkaya, 2011, s. 2).

“Koyun, deve gibi hayvanların yünlerinin sıcak bir ortamda (hamamların keçecilik adı verilen bölümlerinde) sabunlu su ile dövülerek ve sıkıştırılarak sergi malzemesi haline getirilmesi işi keçeciliktir. Bu iş, özel bir hüner ve çaba ister” (Akça, 1994, s. 50).

“Keçe, yün vb. keratin yapılı, kohezyon özelliği olan doğal, deri ürünü hayvansal liflerin ısı, nem ve basınç uygulanarak birbirine kenetlenmesi ile oluşan tekstil yüzeyidir. Keçe yapan kişiye keçeci, bu mesleğe de keçecilik denir” (Soysaldı ve Balkanal, 2012, s. 828).

Keçe, yün gibi hayvansal liflerin üzerinde bulunan pulların sıcaklık, nem ve basınçtan dolayı sürtünme yoluyla birbirine kaynaşması ile ortaya çıkan dokusuz yüzeydir.

Gerek el sanatları çerçevesinde gerekse sanayi de üretilmiş olsun keçenin hammaddesi yündür. Ülkemiz, dünyanın önde gelen koyun üreticisi ülkelerinden birisi olup yünlü dokumaların ihtiyacı olan kumaş, keçe, battaniye ve halı üretimi için yeterli düzeyde yün üretimine sahiptir. Diğer bir ifadeyle; ülkemiz, tepme keçecilik için gerekli olan hammadde yönünden hazır bir ortama sahip bulunmaktadır (Yazıcıoğlu, Ergenekon ve Aydın, 1997, s. 303).

“Keçecilik tam anlamıyla bir el sanatıdır. Artık, gelişen teknolojik imkânlar nedeniyle fabrikasyon keçe üretimi yapılıyor olsa da Afyonkarahisar'da hâlâ, geleneksel yöntemlerle keçe üreten ustalar bulunmaktadır” (Nasrattınoğlu, 1991, s.50).

2. 2. Tepme Keçenin Tarihi Gelişim Süreci

“Sanat, bir toplumun maddi ve manevî aynasıdır. Türk sanatının başlangıcı, gelişimi, kaynakları ve devamı Anadolu öncesinde; Orta Asya Hunları, Göktürkler, Uygurlar,

Anadolu’da ise; Selçuklular, Anadolu beylikleri, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti olmak üzere, tarihî bir süreç içinde incelenir” (Beğiç, 2011, s. 258).

Tarihsel süreçte yün ve keçe ilişkisi; insanın hem kendini hem de doğayı keşfetmesi sonucu koyunu evcilleştirmesiyle başlamaktadır. Tekstil tarihinde tam olarak ne zaman ve nerede kullanılmaya başladığına dair bulgulara rastlanmayan keçenin, hayvancılıkla uğraşan göçebe yaşamın, maruz kaldığı soğuk iklim şartlarına uyması açısından Orta Asyalı olduğu söylenebilir. İlk evcilleştirilmiş koyun varlığına da, Orta Asya’da rastlanmıştır (Gür, 2008, s. VI).

“Keçenin ilk kez nerede, nasıl ve ne zaman üretilmiş olduğu bilinmiyor. Ancak yapılan araştırmalar sonucu varılan hükme göre, keçe, tekstil sanayinin ilk örneğidir” (Nasrattinoğlu, 1991, s. 50).

2.2.1. Keçenin doğuşu ile ilgili hikâyeler

Binlerce yıldır keçe kullanımı yaygındır. Dokuma, örme olmadan keçe vardı. Günümüze gelmiş en eski keçe örnekleri Pazırık bölgesindedir. Her yöreye göre değişik oluşum hikâyeleri vardır. Benim en sevdiğim hikâye ise Nuh’un keçesinin hikâyesidir.

Büyük tufanda Nuh’un gemisinde olan evcil koyunlar, develer vb. aynı yeri paylaşıyorlardı. Fakat hayvanlar bu sallanan gemide olmaktan korkuyorlardı. Korktukları için tüyleri dökülmeye başladı. Hayvanlar üzerine basınca ve işeyince bu dökülen tüylerden keçe oluşmaya başladı. İçine ot parçaları da düştü.

Nuh’un gemisi karaya oturduğu zaman bütün hayvanlar gemiyi terk ettiğinde, arkalarında dünyanın en güzel keçe halısı kalmış.

Başka yörelerden başka hikâyeler de vardır. Eskiden ata binerken, rahat oturabilmek için atın üstüne yün koyarlarmış. At ve binici hareket ettikçe bu yünler atın terinden keçeleşmeye başlamış.

Kuzey ülkelerinde ise tahtadan ayakkabı giyer, rahat olması için de içine yün koyarlarmış. Sürtünmekten ve terden bu yün de keçeleşirmiş (Fişekçi, 2011, s.11).

“Her mesleğin olduğu gibi bu mesleğin de bir pîri olduğuna inanılır ve keçe tepmenin pîri Ebu Seyit Rukbâni veya Ebu Sait Rabbani yün atmanın piri de Hallacı Mansur olarak kabul edilir” (Gürçay, 1966, s. 25).

Keçenin doğuşu ile ilgili farklı bir varsayım da:

Şanlıurfalı genç keçeci ustalarından Salih Karcı, bu sanatın mucidinin Ebu Said Libadid (Libadid: Arapça Keçenin çoğuludur) adında bir zat olduğunu ve bu keçeyi nasıl icad ettiğini şöyle anlatmaktadır:

“Ebu Said Libabid bugün bizim yaptığımız gibi keçeciliğin bütün işlemlerini yerine getirmiş, ayakla tepme işleminden sonra açtığı keçenin yünlerinin birbirine kaynaşmadığını ve çabuk dağıldığını görmüş tepme süresinin az olduğu kanaatine vararak tepmeye devam etmiş. Ancak bir daha açtığında yünlerin kaynaşmadığını yeniden gözlemiştir. Tepme işine 40 gün devam eden Ebu Said, yine başaramayınca üzüntüsünden ağlamaya başlamış. Hem ağlayıp hem tepmeye devam ediyormuş. Keçeyi açtığında gözyaşlarının düştüğü yerlerdeki yünlerin kaynaştığını büyük bir sevinçle farketmiş ve böylece tepme işlemi sırasında yüne su vermek gerektiğini öğrenmiştir” (Anonim, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80838/kececilik.html> - 28/10/2018)

Keçenin ilk kez elde edilişi ile ilgili, ülkelerin farklı inanışları vardır. Ülkemizde ise bu inanış yörelere göre de farklılık göstermekte; keçeciliğin piri olarak Ebu Said Libadid, Hallacı Mansur, Ebu Said Rubbani gibi farklı isimler anılmaktadır. Afyonkarahisar’da keçeciliğin piri Ebu Said Rubbani olarak kabul edilmektedir (Yalçınkaya, 2011, s. 2).

2.2.2. Keçenin tarihi

Keçenin insanoğlu tarafından ilk kez nerede, nasıl yapıldığı ve kullanıldığı konusunda kesin bilgi sahibi değiliz. Çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler, keçe kullanımının Bronz Çağı’ndan daha öncelere dayandığını göstermektedir. Elimize geçen yazılı kaynaklar, Çin’de keçe kullanımının M.Ö. 2300 yıllarına kadar indiğini göstermektedir. Birçok bilim adamı ve araştırmacı tekstil konusunda yaptıkları çalışmalarda, keçenin tekstilin ilk örneği olduğu konusunda birleşmektedirler. Bazı bilim adamları keçenin, iklim özellikleri nedeniyle, ilk kez Orta Asya’da üretilmiş olabileceği görüşündedirler (Seyirci ve Topbaş, 1999, s.577 - 578).

Geçmişte doğa ile birlikte yaşayamaya çalışan insanoğlunun, ona karşı olan mücadelesinde, gereksinim duyduğu en önemli kullanım araçlarından birisi olan keçe, yine geçmişte kullanılmış, üretilmiş, bazı toplumlarla özdeşleşmiş ve yüzlerce yıl konargöçer ve yerleşik hayat düzeninde kendisine vazgeçilmez bir yer bulmuştur. Keçenin ilk kez nerede ve nasıl yapıldığı konusunda henüz net bir düşünce sistematiği bulunmamıştır. Bunun en önemli sebebi ise; birbirlerine yakın dönemlerde, farklı yerlerde görülmüş veya bulunmuş olması, keçenin, şu veya bu yere aittir yargısına varılmasını zorlaştırmıştır (Kazar, 2001, s. 6).

Yapılan kaynak araştırmalarında en eski keçe sözcüğüne ve keçenin kullanıldığına M. Ö. 1200 - 1100 yıllarında yapılan Troya Savaşları’nı konu alan Anadolu Homer’ın İLİADA adlı eserinin 10. bölümünde rastlanır.

*“Odysseus öküz derisinden bir tolga geçirdi başına,
Kayışlarla iyicene gerilmişti tolğanın içi,*

*Dışına bir yaban domuzunun ak dişleri
Çepe çevre, sık sık, ustaca dizilişti,
Dibine de keçe döşenmişti.” (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 254 - 255).*

Resim 2. 1. Pazırık kurganından çıkarılan keçe duvar örtüsü (İlgın, 2011, s. 18).

“Keçenin ilk örneklerini M. Ö. III. yüzyıla tarihlenen NOİN - ULA, PAZIRIK kurganlarında yapılan kazılar sonucunda ele geçmiş eserler arasında görüyoruz. Kurganlarda ele geçen applike süslü son derece gelişmiş keçeler buralarda keçenin eski bir geçmişi olduğunu ve çok eskilere dayandığını göstermektedir” (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 255).

Rus arkeologu Rudenko tarafından, Türklüğün beşiği Doğu Altaylar’daki (3500 m) Pazırık’ta, donmuş kurganlardan çıkan eşya arasında halı ve renk renk keçeler bulunmuştur. V. Kurgan’dan çıkan ve dünyanın en eski halısı olarak bilinen bu halının, bulunuşundan (1947) beri kırk yıl geçmesine rağmen, menşei hakkında tartışmalar sürdürülmektedir (Görgünay Kırzioğlu, 1998, s. 138).

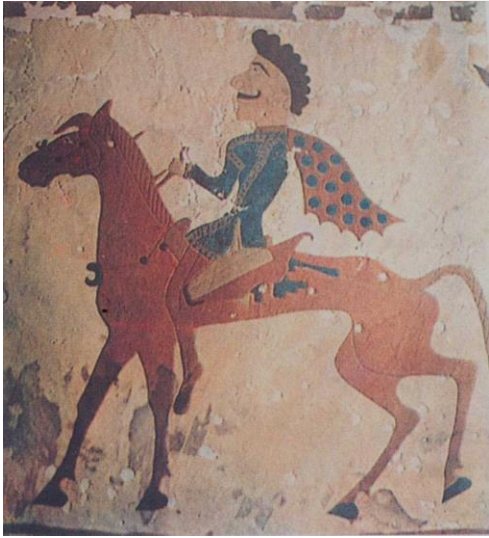
V. Pazırık kurganı da diğerlerinin gösterdiği özelliklere genel olarak sahiptir. Kurganın üzerinde üç ton ağırlığında kaya ve taş parçaları olmasına rağmen maalesef bu kurgan da tamamen soyulmaktan kurtulamamıştır...

Bu odanın içinde keçe veya ipekten yapılmış çeşitli eserler de ele geçmiştir. Ayrıca odanın çeşitli kısımlarında dokuz at cesedi bulunmuştur. Başları batıya çevrilmiş bu atlar diğer mezarlarda olduğu gibi yine koşumlarıyla birlikte gömülmüştür. Atların beşi keçeyle, bir tanesi ise kumaşla örtülmüştür. Bu atlardan birinin diğerlerinden çok daha iyi tımar edildiği dikkati çekmektedir (Çoruhlu, 2007, s. 96).

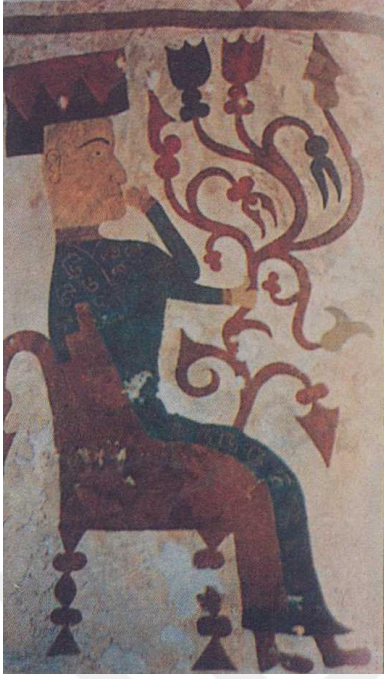

Resim 2. 2. Pazırık kurganından çıkarılan keçe eğer örtüsü (Diyarbakirli, 1972, s.56)

Pazırık Kurganından çıkarılan bu örnek, hem doğal boyacılık hem de keçecilik sanatı için önemli bir yere sahiptir.

Resim 2. 3. Beşinci Pazırık Kurganından çıkarılan tepme keçe örtüden detay (Başar Ergenekon, 1999, s. 9).

Resim 2. 4. Beşinci Pazırık Kurganından çıkarılan tepme keçe örtüden detay (Başar Ergenekon, 1999, s. 9).

Resim 2. 5. Beşinci Pazırık Kurganından büyük keçe örtü örneği (Diyarbakirli, 1972, s. 136).

Bu kompozisyonda oturan bir figür elinde tuttuğu çiçek açmış hayat ağacını, karşısındaki atlıya takdim etmektedir. Bu figür bir toprak tanrısıdır. Figürün başına giydiği, kenarları dilimli olan bu tip başlığı; Göktürkler döneminde yüksek

şahısların giydiğine dikkat çekilmiş, Gök Tigin heykelinin başında da buna benzer bir başlığın bulunduğunu vurgulamaktadır.

Aynı tepme keçe örtünün sağ köşesinde bulunan fantastik yaratık yine aplike tekniği ile oluşturulmuştur (Şekil 2. 5) Çok renkli, doğaüstü bu figür; kahverengi insan yüzlü, hayvan ayaklı ve dekoratif nitelikli geyik boynuzu ile tasvir edilmiştir (Çağıl, 2009, s. 8).

Resim 2. 6. Hun giyiminden örnekler (Bir kadın elbisesinin kolları, yün çorap, keçe çorap) (Diyarbakirli, 1972, s. 116).

“Orta Asya’da Pazırık, Noin Ula, Şibe, Katanda, Başadar, Esik ve Batı Moğolistan kurganlarından çıkan eserler Türk sanat tarihinin başlangıcına ışık tutmaktadır” (Yalçınkaya, 2009, s. 7).

Keçenin Türklerin günlük hayatında giysiden kullanım eşyalarına, barınaklara kadar kullanılması çok büyük bir değere sahip olmasını sağlamıştır. Keçecilik sanatını dünyanın her kültür çevresinde görebilmek mümkün değildir. Bu sanatın doğabilmesi için hayvancılığın gelişmesi ve soğuk bir iklimin var olması; kısacası keçeğe uygun koşulların olması ve ihtiyaç duyulması gereklidir.

Hunlar

“Çin yazılı kaynaklarına göre, Hunlar, ilk defa M. Ö. 318 yılında devletlerarası mücadelelere katılmaları ve anlaşma yapmaları dolayısıyla yazılı kaynaklara

geçmişlerdir. Tam olarak kuruluş tarihi belli olmamakla birlikte M.Ö. 220 yılında Teoman tarafından kurulduğu kabul edilmektedir” (Beğiç, 2017, s. 22).

“M.Ö. III.- M.Ö. V. yüzyıla tarihlenen Hun Tiginleri’ne (Prenslerine) ait kurganlarda yapılan kazılarda halı, kilim, dört tekerlekli araba, ahşap ürünler ve çok sayıda tepme keçe eşya bulunmuştur” (Yalçınkaya, 2009, s. 7).

Kurganlardan çıkan eşyalar, Hun erkeklerinin deri veya keçe elbiseler, kulaklı keçe başlıklar, dokuma bezden veya yünden iç çamaşırları, kendir liflerinden dokunmuş, beyaz ince bir kumaştan imal edilmiş gömlekler, keçe kaftanlar, bol veya dar deri pantolonlar, tokalı, üzerinde bazen süslü plakalar bulunan deri kemerler, kuşaklar, tabanları sert diğer bölümleri yumuşak deri çizmeler veya botlar, keçe veya yün çoraplar kullanmış olduklarını göstermektedir (Çoruhlu, 2007, s. 137 - 138).

Kurganlardan çıkarılan eserler arasında ProtoTürk ve Türk işleme sanatının en eski örnekleri de yer almaktadır. Genellikle M.Ö. 3.-2. yüzyıllar arasına tarihlenen Pazırık kurganlarından çıkarılan keçeden yapılmış ve üzeri applike olarak işlenmiş eyer örtüleri, sanat tarihimiz açısından oldukça önemlidir. Bu eserler üzerinde Türk hayvan üslubunun en önemli temalarından olan hayvan mücadele sahnelerini veya hayvan figürlerini görüyoruz. (Çoruhlu, 1998, s. 72)

Orta Asya’daki Türk topluluklarını güçlü bir devlet anlayışıyla birleştirerek tarihte ilk göçebe imparatorluğu kuran Hunlar, keçe çadırlarda yaşamış, keçe ve deri çizmeler giymişler; keçeyi inançlarına yansıtmışlardır. Hunlarda keçeyi kadınlar yapmış; atlı bozkır yaşamının gereksinimleri dışında, çeyiz olarak da diğer el sanatları ürünleri ile birlikte üretmişlerdir. Bu davranış, bugüne ulaşan çeyiz anlayışının başlangıcıdır (Yalçınkaya, 2009, s. 8).

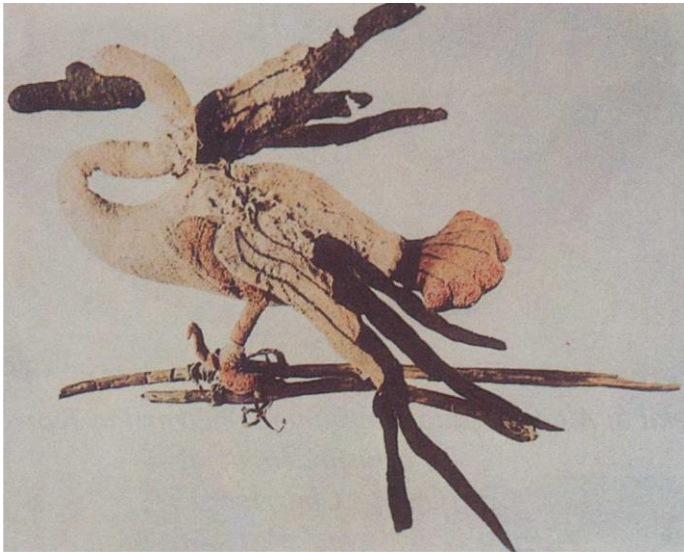
Konar-göçer yaşayış içinde bulunan bu toplulukların en önemli ihtiyaçları, barınaklar olmuştur. Keregü, kerekü ve yurt adı verilen ve ahşap bir yapıyı meydana getiren yuvarlak planlı karkasın üzerine kalın keçe örtülerle kaplanan bu çadırlar, eski çağlardan beri Türklerin en kutsal barınağı olmuşlardır. Türk boyları çadırlarının dışında kullandıkları keçeleri aynı zamanda çadırlarının içini döşemede de kullanmışlardır. Çok renkli bezemelerle elde edilen keçeler ve özenle dokunmuş hali ve kilimlerle döşenen çadırın orta kısmı ocak için açık bırakılmıştır. Normal büyüklükte bir yurdu kaplayan keçe örtüler, yaklaşık 300 kg yün ile elde edilmiştir. Yurdun bir köşesinde, sıcak durması ve mayalanmayı kolaylaştırması için keçe ile sarılmış bir kırmızı tulumu bulundurulur (Çağıl, 2009, s. 2).

Resim 2. 7. Türk boyları çadırlarının dışında kullandıkları keçeler (Çağıl, 2009, s. 3).

Diğer yandan Orta Asya Türklerinde göçebe yaşayanlar arasında özellikle Büyük Hun İmparatorluğundan itibaren ‘ev – araba’ düzeni görülmeye başlamıştır. Keçe bir çadırın araba üzerine yerleştirilmesiyle elde edilen bu araç sayesinde insanlar, evleri ile birlikte bir yerden başka bir yere kolayca göç etme olanağına sahip olmuşlardır. Çin kaynaklarında, Hunların ve Göktürklerin kullandıkları keçe çadırlı arabaları; “Çadırlarını keçeden yaparlar, göçer - evli bir hayat yaşarlar. Yazın serin, kışın sıcak yerlere çekilirler” cümlesiyle ifade edilmiştir (Çağıl, 2009, s. 4).

“Hunların yaşadıkları sınırsız bozkır ve dağlarda yapılan arkeolojik kazılarda bulunan kalıntılar, İç Asya Türk Sanat Tarihinin geçmişi bakımından büyük önem taşımaktadır” (Begiç, 1999, s. 7).

Resim 2. 8. Beşinci Pazırık Kurgan’ından çıkarılmış olan tepme keçe kuğu (Başar Ergenekon, 1999, s. 12).

Yine Beşinci Pazırık kurganından çıkarılan ve tepme keçeden yapılan, bir çadırı koruyan ‘töz’ olarak kullanıldığı tahmin edilen bir çift kuğu ilgi çekicidir (Resim 2. 8). 29 cm yüksekliğinde olan bu beyaz keçe kuğunun kanat uçlarında ve gagalarında siyah, ayak ve kuyruk kısımlarında kırmızı ve sarı renkte keçeler kullanılmıştır. Aplike tekniği uygulanan bu kuğuda ayrıca kuru bitkilere de yer verilmiştir (Başar Ergenekon, 1999, s. 12).

Bu arada kurganlarda deri, kumaş, yün veya keçeden giysiler de bulunmuştur. İçe giyilen gömlekler, bir Hun asilzadesine ait kaftan, keçe veya deriden bot ve çizmeler, yün çoraplar, kulakları kapatan başlıklar vb. giyim - kuşamın bozkır geleneklerine uygun olarak geliştiğini gösteriyor. Bu giyim tarzı bölgeye ve iklime bağlı olarak geliştiğini gösteriyor. Bu giyim tarzı bölgeye ve iklime bağlı olarak, Göktürk devrinde de gelişecek ve çeşitli ilavelerle İslamiyetten sonraki döneme ulaşacaktır (Çoruhlu, 1998, s. 72).

Hun hükümdarı ile evlenen Çin prensesinin mutsuzluğunu ifade eden; ancak Hunların yaşantılarını dile getiren şu dizelerle tamamlanıp, Göktürkler Dönemine geçilmiştir.

*Yurdumdan ayrıldım, kara bağlarım
Şimdi de Hunların Çadırı yerim
Ocağım kül oldu, ona ağlarım,
Dünyaya gelmemiş olmak isterim
Yapağı eğirir, keçe giyerler
Gözüme bet gelir, gönlüme kötü,
Koyunun o kokmuş etini yerler,
İçemem bakırla sunulan sütü
Davulu her gece durmaz döverler,
Dönerler ta güneş doğana kadar.
Fırtına bozkırda gök gibi gürlür,
Yollan toz duman boğana kadar* (Başar Ergenekon, 1999, s. 17).

Göktürkler

Büyük Hun imparatorluğundan sonra, Türk sanat tarihinde en önemli bütünleştirici etkiyi, tarihte ilk defa Türk adıyla kurulan bir siyasi oluşum olan Göktürk devleti (M. S. 552 - 745/753) sağlamıştır. Bu ikinci büyük sentez gelişen Türk sanatı ve arkeolojisine daha sağlam bir kimlik kazandırmıştır (Çoruhlu, 1998, s. 83).

“Göktürkler; sanat yönünden zengin ve ileri düzeyde eserler vermiş olmalarına rağmen birçok soygun ve tahripler yüzünden zamanımıza çok az eser ulaşabilmiştir” (Başar Ergenekon, 1999, s. 17).

Çin ve Bizans kaynaklarına göre, Göktürklerde mavi renk, semavi bir anlam taşıdığından dolayı, Göktürklerin kubbeli otağları gök renginde keçelerle örtülmüştür. Burada özellikle tepme keçe tekniği ile yapılan gök rengindeki örtülerin kutsallık sembolü olarak kullanılması; Göktürklerin keçe sanatına gösterdikleri önemi yansıtmaktadır. Göktürklerde tepme keçe yaygılar (örtüler), kağanların tahta çıkış törenlerinde de kullanılmıştır. Kağanın kendisine tabi beyler tarafından bir keçe üzerinde havaya kaldırılması ve daha sonra güneşin döndüğü yönde, dokuz kez otağın etrafında döndürülmesi geleneği vardı.

Tüm bu bilgiler tepme keçeden yapılmış yaygıların, ev eşyası olarak kullanılmaları yanında bir hukuk ve devlet sembolü olduğunu da vurgulamaktadır.

Göktürkler döneminde keçenin kullanıldığı bir diğer alan kuklalar olmuştur. Bu döneme ait hükümdar ve diğer kişilerin mezarlarında ölen kişinin tasviri olarak, keçeden veya kumaştan yapılmış “tuli” adı verilen büyük kuklalara rastlanmıştır. Hunlar döneminde de “tös” ve “töz” adı ile kullanılmış olan bu kuklaların; Göktürkler dönemi kuklaların benzerlik göstermesi, kültür birliğinin devamını yansıtır (Çağıl, 2009, s. 18).

Yine Göktürlere ait resimler üzerinde incelemelerde bulunan Okladinokov ve Zaporozskaya (1959) Göktürklerin keçe çizme, çarık ve börk (baş giysisi) giydikleri belirtmişlerdir (Ögel, 1991). Bu bilgilerden Göktürklerin çadırlar dışında giyim ve kuşamda da keçeyi ağırlıklı bir şekilde kullandıkları, diğer bir ifadeyle yaşantılarının her alanında keçeye yer verdikleri anlaşılmaktadır (Başar Ergenekon, 1999, s. 19).

Uygurlar

V. yüzyıldan itibaren, atlı göçebe yaşam tarzından, yerleşik düzene geçen Uygurlar; yeni bir kültür yapısının en güzel örneklerini oluşturmuşlardır. Uygurların bu gelişmesinde; Çin ve Hint uygarlıklarının etkileri olmakla birlikte Hun ve Göktürklerin kültürünü kendilerine özgü bir şekilde sentez yapmış ve yaşatmışlardır. Böylece Uygurlarda, bozkır ve atlı göçebe yaşamı, şehir kültürü içerisinde yeniden biçimlenmiştir.

Uygur kent kalıntılarında, Buddha ve Mani tapınaklarında görülen dinsel konulu freskler ve minyatürler Türk resim sanatının en erken örnekleridir. VII. ve IX. yüzyıllara tarihlendirilen, Hoço, Bezeklik, Sorçuk ve Turfan'da bulunan bu örneklerden ve Uygurların yazılmış metinlerden Uygurların tarihi ve kültürü hakkında bilgiler elde edilmiştir. Koyu mavi ve kırmızı renklerin ağırlıklı olarak kullanıldığı bu eserlerde rahip, vakıfçı şehzade, sultan ve soylular, atlılar ve savaşçılar seçilen konular arasındadır (Çağıl, 2009, s. 20).

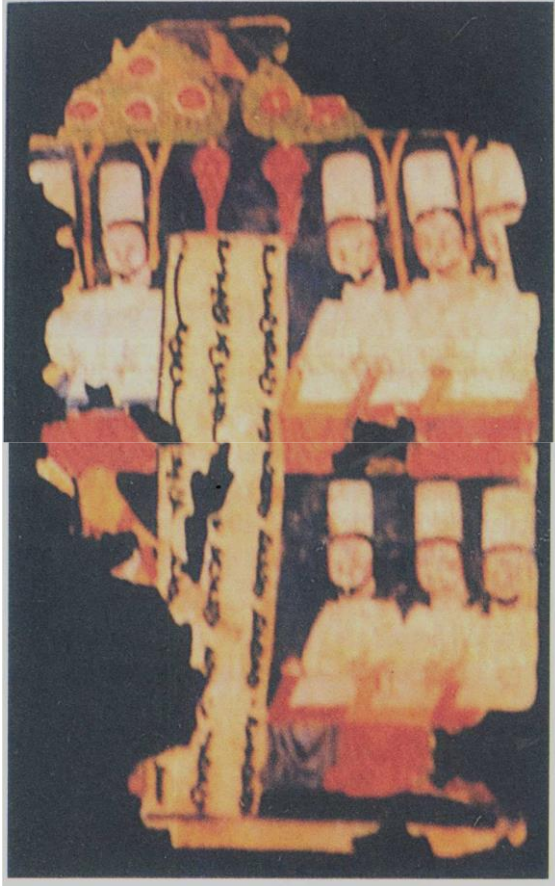
Resim 2. 9. Uyghur dönemine ait bir fresk (keçe yaygı ve şapkalar) (Begiç, 2017, s.38).

“Bu fresklerde ayrıca keçe yaygılara da yer verildiği görülmektedir. Vakıfçıların sıralandığı mekânın zemininde, doğal beyaz zemin üzerine kırmızı motiflerle bezenmiş tepme keçe yaygı bulunmaktadır. Yaygıda kullanılan bezemeler ile vakıfçıların giysilerinde bulunan bezemelerin uyum içinde olduğu gözlenmektedir” (Başar Ergenekon, 1999, s. 20).

“Uygurlar döneminde özellikle vakıfçılara ilişkin örneklerde bezemeli yaygıların yer alması, bu dönemde tepme keçe tekniği ile elde edilen yaygı geleneğinin devam ettiğini belgelemesi bakımından önemlidir” (Başar Ergenekon, 1999, s. 22).

Uygurlara ait olan ve Hoço’da bulunan bir minyatürde Mani Türklerinin keçe şapka giydiklerini ortaya koymaktadır (Resim 2. 10).

Tepme keçe tekniği ile elde edilen, beyaz renkli bu keçe şapkaların formları vakıfçıların giydikleri şapkalardan farklı görüntü sergilemektedir. Her iki örnekte mani rahiplerinin kendilerine özgü biçimde beyaz keçe şapkalarla tasvir edilmesinden; bu dönemde keçe şapkaların kullanımına devam edildiği ve bireylerin sahip olduğu pozisyona göre keçe şapkaların formlarının da değişiklik gösterdiği anlaşılmaktadır (Çağıl, 2009, s. 23 - 24).

Resim 2. 10. Mani rahiplerinin giydiği keçe şapkalar (Başar Ergenekon, 1999, s. 22).

Uygurlara ait olan ve Hoço'da bulunan bir minyatürde Mani dinine giren Türklerin keçe şapka giydiklerini ortaya koymaktadır. Uygurlar döneminde giyilen şapkaların bireylerin kimliğini ortaya koymasında etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Nitekim Hoço'da bulunan bir başka örnek bu durumu daha açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Resim 2. 11). Bu örnekte, başında siyah renkte ve keçeden yapılmış olduğu tahmin edilen bir külâh bulunan figüre yer verilmiştir (Çağıl, 2009, s. 24-25).

Resim 2. 11. Hoço'dan keçe şapkalı figür (Central Asian Art, 1982; Başar Ergenekon, 1999, s. 24).

Anadolu Selçukluları

“11. yüzyıl ortalarından itibaren Anadolu'ya akmaya başlayan Türk boyları, 1071'de Alparslan'ın Malazgirt'te Bizans ordularını yenmesinden sonra, kısa sürede Anadolu'ya egemen olmuşlardır” (Öney, 1988, s. 7).

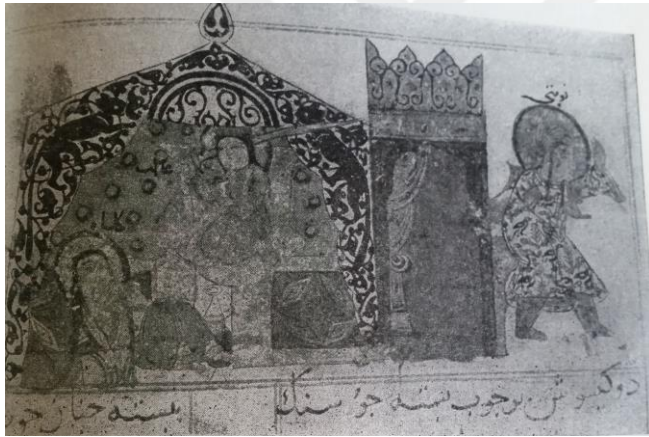
“Anadolu'nun Türkleşmesinde ve imarında büyük görevler üstlenen Selçuklu Sultanı Uluğ Keykubat, askerın kılık - kıyafetine de bir düzen getirmek istemiş ve bu amaçla bir örnek keçe başlık kullanarak askerın hepsinin aynı biçimde görünmesini sağlamıştır” (Seyirci ve Topbaş, 1999, s. 580).

“Anadolu'da yerleşik ve göçebe düzende yaşamaya devam eden Selçuklular'da da çadır, eyer örtüleri, çizme, börk ve giyim kuşamda keçe kullanımı devam etmiştir. Bu dönemde tepme keçeden yapılan ve çoban giysisi olarak bilinen kepeneklere, soğuktan korunmak amaçlı başlıklar eklenmiştir” (Sevinç, 2015, s. 5).

“Halkın konargöçerliğini sürdüren kesiminde ve ordunun gereksinimini karşılamak üzere keçe çadır kullanımı sürmüştür. Anadolu Selçukluları döneminde (M.S. 1075 - M.S. 1308) Konya önemli bir keçecilik merkezi olmuştur. XIII. yüzyılda kurulan Ahilik teşkilatı içinde keçeci esnafı da yer almıştır” (Yalçınkaya, 2009, s. 9).

“Konya’da keçecilik Selçuklular devrine kadar uzandığı ve bugün mevcut Selçuklu devri hamamların içerisinde keçecilik yapıldı bilinmektedir. Mevlâna Müzesinde Selçuklu dönemine ait keçe külahlar ve keçe seccadeler bulunmaktadır” (Beğiç, 1999, s. 8).

Anadolu Selçuklu kültür ve sanatı Şamanizm, Manihaizm ve Budizm gibi inanç sistemlerinden İslam dinine geçişi gösteren ve maddi niteliklerden manevi niteliklere doğru değişen özelliklere sahip olması bakımından ayrı bir önem taşımaktadır. Yazılı kaynaklarda Türk boylarının; Anadolu’ya geçişlerinde, o zamana kadar geliştirdikleri halı, kilim, keçe vb. el sanatlarını da birlikte getirdikleri belirtilmektedir. Ancak Boğazköy (Hattuşas) yakınında ki Yazılıkaya’da bulunan kabartmaların başlarında görülen sivri külahların mühür ve diğer tasvirlerde karşılaşılan başlıkların keçeden yapıldığı tahmin edilmektedir. Bunun yanı sıra M.Ö. IX. yüzyılda yazılmış olan Homeros’un ünlü İliada destanında keçe sözcüğünün geçmesi, Anadolu’da keçenin erken dönemlerde bilindiği olasılığını kuvvetlendirmektedir (Öney, 1988, s. 89; Çağıl, 2009, s. 26).

Resim 2. 12. Varka ve Gülşah minyatürleri arasında bulunan bezemeli çadır (keçe veya kumaş) (Diyarbakirli, 1972, s. 161).

“Selçuklular; kullandıkları çadırları süslemeyi de ihmal etmemişlerdir. XIII. yüzyıl Minyatürlerinden, Varka ve Gülşah’ta, bu süslü çadıra yer verilmiştir (Resim 2. 12)” (Çağıl, 2009, s. 27).

Doğal yün elyafı ıslattıktan sonra dürerek, sıkıştırarak basarak, tepeleyerek yapıla bu yolla bir tür presleme tekniği ile yapılmış keçelerin varlığı görsel ve yazılı kaynaklarla Selçuklu Dönemi’ne kadar inmesine karşın günümüze ulaşan parçalar Geç Dönem’e tarihlenebilmektedir. Klasik Dönem’den günümüze ulaşan görsel ve yazılı kaynaklar bizleri aydınlatmaktadır...

Geç Dönem’de giyim kuşam yanı sıra yaygı, ya topak ev ya da alaycık vb. gibi portatif konutların üstü, etekleri, kapı perdeleri dışında külah, sikke, kepenek, seccade, hayvan koşumları vb. gibi objelerle karşımıza çıkan keçe işlerinin en seçkin örnekleri seccade ve kapı perdelerinde gözlenmektedir (Barışta, 2015, s.636 - 638).

Osmanlılar

Anadolu Selçuklu Devleti’nin parçalanması sonucu çeşitli bölgelerde ortaya çıkan beyliklerden en önemlisi Osmanlılardır. Batı Anadolu’da Söğüt ve çevresinde yerleşik Osmanlı Beyliği XIII. yüzyıl başlarında bağımsız bir devlet hâline gelmiştir. Siyasî, ekonomik ve kültürel bakımdan hızlı bir gelişme gösteren Osmanlılar kısa zamanda topraklarını genişletmişlerdir (Begiç, 1999, s. 9).

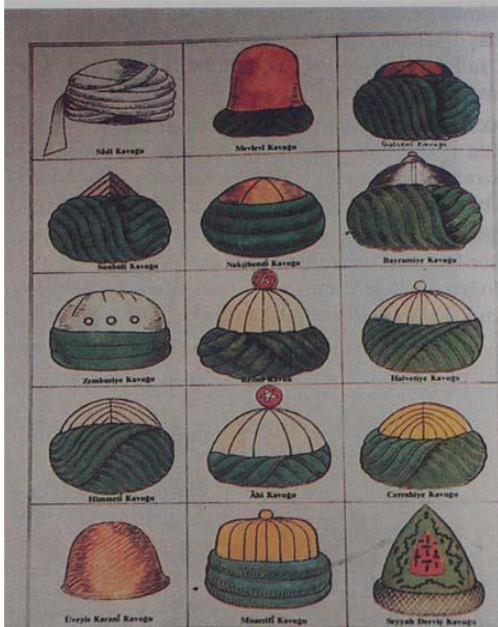
Osmanlı Beyliğinde, “Üsküf” denilen başlık, ilk kez Orhan Gazi’nin oğlu Süleyman Bey tarafından giyilmiştir. Osmanlı İmparatorluğunda orduda, Yeniçerilerin giysilerinden, başlıklarına, hatta ayakkabılarına kadar birçok yerde keçe kullanılmıştır. Kılıç talimlerini, ıslak keçeye Pala sallamak, sûretiyle yapmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğunda tahta çıkan her padişah tarafından yayınlanan Kanunnâme’lerde (Kavanin-i Yeniçeriyân) keçenin niteliklerini ve fiyatlarını belirleyen maddeler düzenlenmiştir. Bu kanunnâmelerde keçecilerin çalışma şekilleri, fiyatları, nitelikleri kanunla sabitlenmiş, aksi davranışlarda cezalandırılacakları belirtilmiştir (Kazar, 2001, s. 10).

Osmanlı Dönemi’nde düzenlenen şenliklerde şairlerin ifadelerine konu olan keçe, aynı zamanda kavuk veya serpuş denilen baş giysilerinde de kullanılmıştır. Kavuklar, biçimlerine göre; külah, kılansuva, üsküf, börk, kallavi, mücevveze, takke, kalpak, fes gibi isimlerle çeşitlilik göstermiştir (Resim 2. 13). Kavuk, Osmanlı Dönemi’nde yüksek rütbeli kişiler tarafından kullanılmıştır. Halk ise keçe külahlarını abani veya yemeni adı verilen kumaşlarla sarmışlardır. Yüksek rütbeli kişilerin ve halk kesiminin kullandığı bu başlıklar dışında, dini grupların giydiği başlıklar da bulunmaktadır (Resim 2. 14) (Çağıl, 2009, s. 39 - 40).

Resim 2. 13. Osmanlı Dönemi'nde askerlerin, saraylıların ve halkın giydiği bazı başlıklar (Doras, Kocaman ve Dedeoğlu, Thsz. , s. 14).

Resim 2. 14. Osmanlı Dönemi'nde dini grupların giydiği bazı başlıklar (Doras vd. , Thsz. , s. 130).

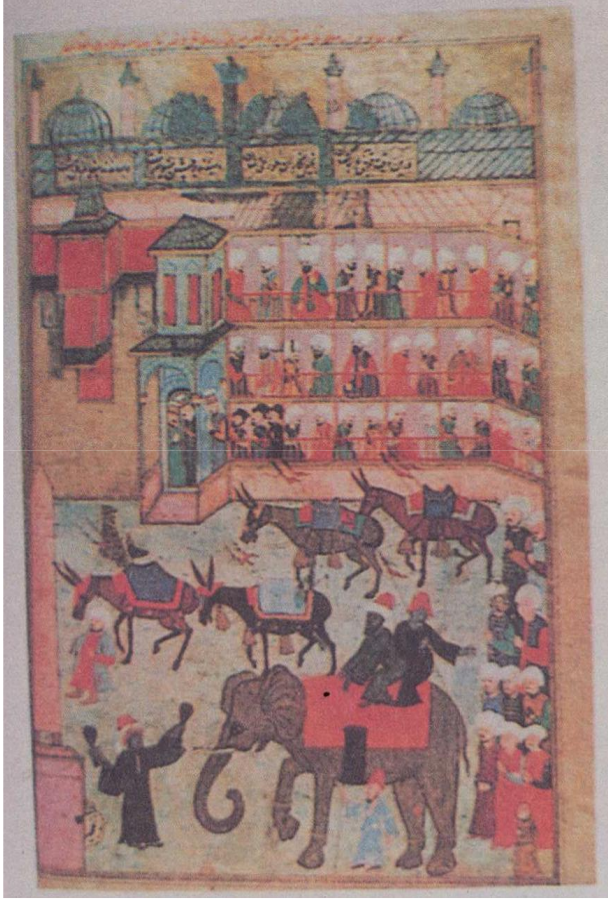
“Bu dönemde Türk teknolojisini, toplumsal yapısını, siyasi ve ekonomik etkinliklerini ve sanatsal çalışmalarını ortaya koyması bakımından önemli bir yeri olan “Osmanlı Şenlikleri”nde çeşitli esnaf loncaları arasında keçelere de yer verilmesi bu bilgileri tamamlamaktadır” (Başar Ergenekon, 1999, s. 33).

16. yüzyıl minyatür sanatının en güzel örneklerinden olan ve Osmanlı Şenliklerini yansıtan “Sürname” de (İpşiroğlu, 1973), padişahın önünden geçen esnaf olayları arasında “Keçeci Esnafı”nın sunduğu iki maskeli oyuncu (Resim 2.15) tasvir edilmiştir (And, 1982). Aynı şenlikleri konu eden Haunolth (1590), 179 esnaf alayı arasında keçeci esnafının geçişinden bahsederken, yeşil bayrak taşıdıklarını belirtmiştir (Akt. Başar Ergenekon, 1999, s. 34).

Resim 2. 15. 1582 Şenliklerinde keçecilerin sunduğu iki maskeli oyuncu (And, 1982, s. 324, Resim No: 114).

Sürname’de ayrıca hayvanların gösterilerine de yer verilmiştir. Resim 2. 16’de görüldüğü gibi hayvanların tamamı üstlerinde eyer örtüsü ve semerlerle tasvir edilmiştir. Türk kültürü içerisinde önemli bir yeri olan ve Orta Asya’dan Anadolu’ya taşınan, Osmanlı Dönemi minyatürlerinde de görülen bu örtülerde büyük olasılıkla tepme keçe tekniği kullanılmıştır (Başar Ergenekon, 1999, s. 34).

Resim 2. 16. 1582 Şenliğinde hayvanların gösterisi TSM B. 200 (And, 1982, s. 300, Resim No: 61).

“1720 şenliğinde sim iplik çekenler, demirciler, gemi yapımçıları, işlemeciler, eğerciler ve keçeciler geçerken zenci bir dev kukla ile üç başlı bir ejderha sergiliyorlar” (And, 1982, s. VIII).

Yeniçeriler başlarına keçeden yapılmış adına üsküf veya börk denilen başlık giyerlerdi. Yeniçeri keçesi adı da verilen ve beyaz renkten yapılan börkü yeniçerilerden ve bazı hudut boylarındaki kul kardeşlerden başkası giyemezdi. Ahilere mahsus olan börkün yüksekliği kırk beş santimetre civarında olup, en

yüksek kısmından arkaya doğru enseye kadar sarkardı. Yatırma ismi verilen bu kısım yeniçerinin ensesini soğuğa ve rüzgâra karşı korurdu. Yatırmanın başladığı yerde demir bir çenber bulunmakta idi. Başa geçirilecek ağız kısmına ise gümüş yahut altından zırh geçirilmişti (Doras vd. , Thsz. , s. 47).

Resim 2. 17. Yeni Çerilerin giydiği tepme keçe börk (Doras vd. , Thsz. , s. 41).

“Yeniçeriler tarafından kullanılan keçe başlıklar aynı zamanda kendi içlerinde de değişiklik göstermiştir. Yünlüklü veya yünlüksüz keçe, üsküf ve kuka yeniçerilerin başlık türleri arasında yer almıştır” (Doras vd. , Thsz. , s. 47 – 48).

Osmanlı Döneminde de gene Konya başta olmak üzere Afyon, İstanbul, Isparta, Uşak, Manisa, Turgutlu, Ödemiş, Tire, Bursa, Ankara, Maraş, Çorum, Diyarbakır, Urfa ve Mardin belli başlı keçe üretim merkezleridir. Osmanlılar döneminde kurulan lonca örgütünün disiplinli çalışmaları ile karşılıklı saygı, güven ve dayanışma içinde keçecilik el sanatları arasında yerini almıştır (Oyman Büken, 2005, s. 84).

“İhtişamlı bir imparatorluk döneminden sonra, Cumhuriyet’e geçiş süreci içinde, Anadolu birçok savaş ve sıkıntılı günler atlatmış, bu durum el sanatlarını olumsuz yönde etkilemiştir” (Begiç, 1999, s. 10).

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılması ile birlikte Cumhuriyetin kurulması ile birlikte toplum yaşamını etkileyen kanunlar çıkarılmıştır. Şapka ve kılık kıyafet ile tekke ve zaviyelerin kapatılması kanunları keçe kullanım alanı daralmıştır. Makineleşme ile tarım alanında iş gücünün daralması ve sanayileşme ile yeni kurulan fabrikaların ortaya çıkan işçi ihtiyacı 1950’li yılların başından itibaren köyden kente göçü hızlandırmıştır. Yaşam şartlarının değişmesi keçe ürünlerine olan ihtiyacı azaltmıştır (Begiç, 2014, s. 4).

Geçmişten günümüze kadar keçe, çadırdan giyim kusama kadar pek çok alanda kullanılmıştır. Bazen bir tekerlemeye veya bir sayışmada rastlarız keçeye, bazen de bir roman veya bir şiirin satırında. Halk kültürüne ve edebiyatına yansımaları yanında keçe; Göktürklerin “tuli” denen keçe bebeklerle gömülmesi gibi inançlar içinde de yer bulmuştur. Ayrıca Göktürklerin, taht töreninde hakanı beyaz keçe üstünde havaya kaldırma geleneği, bir Türk devlet geleneği olarak Orta Çağ’ın sonlarına kadar sürmüştür. Uygur sanatında ise, sosyal yaşamda kullanılan keçenin yansımaları, fresk ve tablolardan izlenebilmektedir (Başar Ergenekon, 1999, s. 9).

“Anadolu ve çevresinde Selçuklu Dönemi, Beylikler Dönemi ve Osmanlı İmparatorluğu Dönemi gibi çok engin bir tarihî perspektifle gelişen ve Cumhuriyet Dönemi’nde süregelen Türk el sanatlarının dünya kültüründe kendine özgü bir yeri vardır” (Barışta, 2005, s. 1).

“Geleneksel Keçecilik sanatının Orta Asya’dan Anadolu topraklarına uzanan tarihsel süreçte, toplumda gördüğü işlevselliğe bağlı olarak sürdürülüyor olması, köklülüğünü ortaya koymak açısından önemlidir” (Begiç, 2014, s. 5).

“Türkiye’de keçe üretiminin geçmişi geleneksel bir el sanatı olarak çok eskiye dayanmasına rağmen, keçe, bugün dahi eski yöntemlere göre yapılmaktadır. Yani yünler, ayakla tepilmek suretiyle dinklenmektedir. Tepme keçecilik olarak adlandırılan bu sanat, ülkemizde yaygın bir şekilde yapılmaktadır” (Sarı, 1987, s. 239).

Türk toplumlarında oldukça önemli bir yere sahip olan keçecilik, son yıllarda yurdumuzda üretimi azalan geleneksel el sanatlarımızdan birisidir. Afyonkarahisar, Şanlıurfa, Konya, Tire, Kahramanmaraş, İçel vb. illerde keçe

yapımı az da olsa devam etmektedir. Çeşitli sebeplerle bu sanata devam etmeyen veya hala direnerek keçeciliği meslek olarak sürdüren pek çok usta ve sanatkar bulunmaktadır (Başaran ve Çolak, 2011, s. 159).

“Geleneksel sanatlarımız arasında yer alan keçenin yaygın kullanımını azalsa da yeniden gündeme gelerek canlanmaya başlaması oldukça dikkat çekicidir. Birçok akademisyen ve sanatçının keçeyle ilgilenmesi, keçe kullanım alanının farklı bir boyuta taşınması dünyada ve Türkiye’de keçe severlerin artmasına yol açmıştır” (Küçük Kurt, 2011, 633).

“Afyonkarahisar’da keçecilik, hâlâ usta - çırak ilişkileri çerçevesinde yapılmaktadır. Geleneksel usuller bu gün de geçerlidir. Şehirde bir “Keçeciler Çarşısı” ve “Keçeciler Hamamı” bulunmaktadır” (Nasrattınoğlu, 1991, s. 51).

“19. yy. sonunda 150’nin üzerinde olan Afyon’daki keçeci dükkanı sayısı, günümüzde 16’ya düşmüştür. Tarih boyunca birçok yerde kullanılan keçenin sanayinin getirmiş olduğu yeni ürünler nedeniyle kullanım alanı giderek daralmıştır” (Akça, 1994, s. 51).

“Somut olmayan kültürel miras keçecilik Afyonkarahisar’da yaşamakta; keçenin izine Mevlevihanede de rastlanmaktadır. Mevlevihanede keçenin somut örnekleri yanı sıra sikke semboller de yer almaktadır” (Yalçınkaya, 2010, s. 54).

Keçenin ilk olarak ortaya çıkışının Orta Asya olduğu kabul edilmektedir. Türklerde binlerce yıllık bir geçmişi olan bu sanat, geleneksel bir Türk el sanatı olarak ülkemizde yaşamakta; günümüze ulaşan teknik ve desen özellikleriyle Afyonkarahisar’da da sürdürülmektedir. Şehrin kurulduğu topraklarda Türklerden önce de keçenin varlığından söz edilebilir. M.Ö. 500'lere tarihlenen Tatarlı Tümülüsü ahşap frizlerine resmedilen Pers başlıklarının ve at eyerlerinin keçe olduğu varsayılmaktadır. Afyon Müzesi’nde sergilenen Çavdarlı heykel grubunda yer alan Frig (M.Ö. 750-300) yaşamını yansıtan *Kral - Tanrı Midas* ve *Çoban Attis Başı* gibi örneklerde de başlıkların keçe olduğunun düşünülmesi, bu topraklarda keçenin eski bir geçmişi olduğunu anlatmaktadır. Charles Texier (D.T. 1802 - Ö.T. 1871), Küçük Asya adlı eserinde Afyonkarahisar’da keçe yapıldığından ve keçe için en iyi cins yün kullanıldığından söz etmiştir. Çok eskiden beri Afyonkarahisar’da keçe yapıldığı şeriye sicillerinde de izlenmektedir (Yalçınkaya, 2011, s. 4-5).

Günümüzde, giderek azalan keçeci esnafı, en büyük keçeci merkezi sayılabilecek yerleşim merkezlerinde bile ya bir sokağa sıkışmış ya da çarşı içinde tek-tük

dükkân olarak kalmıştır. Ilıman iklimin hakim olduğu yörelerin hemen hemen tümünde keçecilik tamamen ortadan kalkmıştır. Bu yörelerde gerek duyulan keçe ürünleri, Afyonkarahisar, Balıkesir, Konya, Yalvaç gibi merkezlerden temin edilir (Seyirci ve Topbaş, 1999, s. 583).

1844'de 100 (Afyonkarahisar Kütüğü 2. Cilt, s. 393, 2002), 1933 yılında 12 keçe dükkânı (a.g.e.s. 394) bulunmaktadır. Keçeci esnafı, XIX. yüzyıl sonlarında 150 keçeci dükkânı olduğunu düşünmektedir. Keçeci Ömer Özçalışan çocukluğunda yetmiş, mesleği sürdürürken kırk dükkân olduğu bilgisini vermiştir. (Yalçınkaya, 2009, s.70) 1987'de 16, 2009'da altısı bu çarşıda olmak üzere yedi Günümüzde Keçeciler Çarşısı dışında da işlikler bulunmaktadır. 1987'de 16, 2009'da altısı bu çarşıda olmak üzere yedi iken, 2010'da beşe düşmüştür. 2011'de iki dükkân yeniden faaliyete geçmiştir. Keçeciler Çarşısında beş, çarşı dışında bulunan iki işlikle birlikte Afyonkarahisar'da toplam yedi keçeci dükkânı faaliyet göstermektedir. Kocataş, Özçalışan, Topçu, Erkuş, 4. Nesil Keçecilik firmaları Keçeciler Çarşısı'nda bulunmakta; Keçeci Tekstil ve Vatandaş firmaları çarşı dışında üretim yapmaktadır. Vatandaş Keçecilik, ticari faaliyetini sürdürmek için Keçeciler Çarşısı'nda bir büro kullanmaktadır.

Keçeci işliklerinde aile bireyleri çalışmaktadır. Keçeciler, mesleği usta çırak ilişkisiyle öğrenmişlerdir.

Keçecilik Afyonkarahisar merkezi dışında ilçelerde de yapılmıştır.

Afyonkarahisar Kütüğü ikinci ciltte yer alan bir listede 1844 yılında Bolvadin'de 5, Sandıklı'da 20, Şuhut'ta 1 keçeci dükkânı görülmektedir. Keçecilik Afyonkarahisar merkezi dışında Sandıklı, Emirdağ, Bolvadin ilçelerinde de yapılmıştır. Günümüzde kent merkezi dışında üretim yapılmamaktadır (Yalçınkaya, 2011, s. 6 - 7).

Keçe sanatı, yüzlerce yıllık, eski bir Türk halk sanatıdır. Bu gün bu sanat, geleneksel biçimiyle Çin'de, Tanrıdağları'nın eteklerinde yaşayan konar - göçer Türkler tarafından canlı bir biçimde yaşatılmaktadır. Orta Asya'daki çeşitli Türk topluluklarında ve Anadolu'da da yaşatılmakta olan Keçecilik, Afyonkarahisar'da tüm ayrıntıları ile görülmektedir (Nasrattınoğlu, 1991, s. 53).

2. 3. Keçenin Sınıflandırılması

2. 3. 1. Tepme keçe

El sanatları insanoğlu var olduğundan beri tabiat şartlarına bağlı olarak insanların örtünme, barınma, korunma, inanç ve süslenme gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile ortaya çıkmıştır. Orta Asya bozkırlarında Türkler tarafından ortaya çıkarılan ‘Tepme Keçe’ de, bu ihtiyaçlardan var olmuş, geleneksel zanaatlarımızdan biridir (Soysaldı ve Ilgın, 2011, s. 848).

“Tepme keçe üretimi; ön işlemler, keçeleştirme ve bitirme işlemleri olmak üzere üç temel aşamada tamamlanmaktadır. Tepme keçe ürünleri desenli veya desensiz üretilmektedir” (Asangazieva, 2006, s. iv).

“Islak keçe 4 temel teknik ile yapılabilir. Bu teknikleri öğrendikten sonra istediğimiz projede karışık olarak bu teknikleri kullanabiliriz. Bu teknikler sırasıyla; top yapımı, ip yapımı; düz parça yapımı ve şablon teknikleridir” (Fişekçi, 2011, s. 19).

2. 3. 2. İşleme - iğneli keçe

İşleme - iğneli keçe, tepme keçeden farklıdır. Yüzeyinde çok küçük kancaları olan özel keçe iğneleri yünleri mekanik bir şekilde birleştirir. İşleme - iğneli keçe yöntemiyle kumaş üzerine çalışılabilir, figürler yapılabilir, desen çalışılabilir. İşleme - iğneli keçe yöntemiyle yağlı boya resim çalışması gibi görüntüler elde etmek mümkündür. Bu çalışma çok uğraş ve sabır ister. Kuru keçe ıslak keçe kadar sağlam olmaz. İki teknik bir arada da kullanılabilir. Üç ayrı kalınlıkta keçe iğnesi kullanılmaktadır. Kalın iğne daha kaba ama hızlı form verebilmek için, orta kalınlıkta olanı şekillendirmek ve ince olanı yüzeyi düzenlemek içindir. Büyük parçalar için çoklu iğneler çok pratiktir. Küçük detaylar için tek iğne daha kullanışlıdır. İğne kırılmaması için çalıştığımız yere dik olarak batırmamız gerekir (Fişekçi, 2011, s. 32).

“Bazı tepme keçe ürünleri desensiz üretilmekte ve daha sonra applike, mozaik, işleme vb. tekniklerle bezenmektedir” (Asangazieva, 2006, s. iv).

“İğneleme ya da iğneli keçe tekniği; yün liflerin bir yüzey üzerine keçe iğnesi yardımıyla iğnelenerek kenetlenmesi ve böylece keçeleşmesinin sağlanmasıdır. Bu işlem için alt zeminde elyafların geçişini kolaylaştıracak keçe fırçasına ve üzerinde birden çok iğne bulunan aparata ihtiyaç duyulmaktadır” (Kılıç, 2018, s. 19).

“Keçe üzerine applike tekniği, önceden hazırlanmış keçe üzerine ayrıca hazırlanan motif veya desen formu verilmiş parça keçelerin dikiş tekniği ile üzerine yerleştirilerek dikilme şeklidir. Bir diğer aplikasyon işleminde ise, kesilen keçelerin yine ıslak keçe tekniği ile kaynaştırılması ile oluşturulur” (Sevinç, 2015, s. 22).

2. 4. Tepme Keçe Yapımında Kullanılan Araç ve Gereçler

Askı: Hallaç yayının ortasından bir ip ile bağlanarak asıldığı yay biçimli daldır (Resim 2.18). Meşe ağacı dalı yaş haldeyken eğilerek yapılan yay ince olup 2-2.5 m uzunluğundadır. Yayın ağırlığının kolu yormaması için kullanılmaktadır (Seyirci ve Topbaş, 1999, s. 591).

Resim 2. 18. Askı (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Boya kazanı ve ocak: Renklendirme işlemlerinde kullanılan boya kazanıdır (Resim 2.19). Genellikle bakırdan yapılan bu kazanların altında boyama için gerekli olan ocak bulunmaktadır (Başar Ergenekon, 1999, s. 61).

Resim 2. 19. Boya kazanı (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Resim 2. 20. Boya kovaları (Arpaözü Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Buhar kazanı: Keçeleri pişirme işleminde gerekli olan sıcak su ve buharı sağlamak için kullanılan kazandır.

Kalıp: Keçe yapımında kullanılan ve çeşitli ebatları olan hasır yaygıdır (Resim 2.21).

“Keçeye şekil vermek için kullanılır. Değişik ölçülerde sazın özünden yapılmış keçi kılı kazıl ile dokunmuş dayanıklı bir nevi hasırdır” (Gürçay, 1966, s. 27).

Resim 2. 21. Kalıp (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Kalıpdeş – kalıpgeç - kalıpleş: Yünü saran kalıbın (hasır) tepme işleminde yıpranmasını önlemek amacıyla hasıra sarılan keçeden ya da kumaştan örtüdür. Günümüzde sentetik olarak tercih edilmektedir.

Kalıp ipi: Hasır ve kalıpdeşe sarılan keçenin açılıp dağılmasını önlemek için sarılan iptir.

Makas: Genellikle, desenli keçe yapımında daha önce hazırlanmış renkli keçe parçalarının kesiminde kullanılır (Resim 2. 22).

Resim 2. 22. Makas (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Sepki - çubuk: Sert ağaç (ceviz, zeytin vb.) dallarının demet halinde birbirine bağlanarak yelpaze şeklinde oluşturulan ve yünün her tarafa eşit şekilde dağıtılmasına yarayan bir araçtır (Resim 2. 23).

Resim 2. 23. Sepki (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Rende: Sabunun suda daha çabuk erimesi için küçük parçalara ayrılmasını sağlar (Resim 2. 24).

Resim 2. 24. Rende (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Kantar: Yünün tartılmasında kullanılmaktadır (Resim 2. 25).

Resim 2. 25. Kantar (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Su kabı: Keçenin oluşumunda gerekli olan suyu içinde barındıran kaptır (Resim 2.26).

Resim 2. 26. Su kapları (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Süpürge: Yünün keçeleşmesini sağlayan suyu her tarafa eşit şekilde serpiştirmeye yarayan araçtır (Resim 2. 27).

“Keçeye suyu serpmek işinde kullanılır” (Gürçay, 1966, s. 27).

Resim 2. 27. Süpürge (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Tarak makineleri: Yünün taranmasında kullanılan makinedir (Resim 2. 28). Yün temizleme makinesi, yünün pisliklerden arınması ve kabartılması için kullanılır. Sıkışmış ve topaklı yünler temizlenerek kabartılmaktadır. Yün temizleme makinesinden çıkan yünler hallaç makinesinden geçirildikten sonra ipek gibi yün elde edilmektedir.

Resim 2. 28. Tarak (hallaç) makinesi (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Tepme ve pişirme makineleri: Yüne basınç ve nem sağlayan, elektrikle çalıştığı için insan gücü gerektirmeyen araçtır (Resim 2. 29, 2. 30 ve 2. 31).

Resim 2. 29. Tepme makinesi (Dövme makinesi) (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Resim 2. 30. Tepme makinesi (Dövme makinesi) (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Resim 2. 31. Pişirme makinesi (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Terazi: İstenilen ebat ve kalınlıkta keçe yapabilmek için gerekli olan yün miktarını ölçmek için kullanılan araçtır (Resim 2. 32 ve 2. 33).

Resim 2. 32. Terazi (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Resim 2. 33. Terazi (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Hallaç tokmağı: Yayın kirişine vurularak, yünün kabarmasını sağlayan araçtır. Son yıllarda hallaç makineleri aynı görevi daha kısa sürede yapmaktadır (Resim 2. 34).

Resim 2. 34. Hallaç tokmağı (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Hallaç yayı: “Dut dalı yaş haldeyken U biçimine getirilerek, iki ucuna kiriş adı verilen ve hayvan bağırsağından yapılan iplik bağlanarak oluşturulan araçtır (Resim 2. 35). Yünün kabartılması için tokmakla birlikte kullanılır” (Seyirci, Topbaş, 1999, s. 591).

Resim 2. 35. Hallaç yayı (Kocataş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

2. 5. Tepme Keçe Yapım Aşamaları

- Keçe yapmak için öncelikle yün temin edilir (Resim 2. 36 ve 2. 37).

“Tepme keçe üretiminde, çoğunlukla yün ve az olarak da tiftik kullanılmaktadır”
(Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304).

Resim 2. 36. Keçe için hammadde olan yün **Resim 2. 37.** Keçe için hammadde olan yün (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

“Yünler siyek, pıtrak ve çakıllardan temizlenerek elle hafif didildikten sonra hallaç makinesi veya yay ile tokmakla atılıp kabartılarak serbet hale getirilmektedir”
(Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304).

- Yün hallaç makinesinden geçirilir (Resim 2. 38).

Resim 2. 38. Hallaç makinesinden geçirilmiş yün (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

“Keçe üretimi, diğer tekstil ürünlerinin üretim metodlarından farklı olarak başka tekstil üretim kollarında kullanılmayan, özel dizayn edilmiş makinaları gerektirmektedir” (Yazıcıoğlu vd., 1997, s. 304).

Atılmış olan yün, özel olarak yaptırılmış bir hasır üzerinde her tarafı aynı kalınlıkta olacak şekilde saçılmaktadır. Ürünün kalınlığı ise, yapılacak ürünün cinsine ve isteğe göre değişmektedir. Miktarı göz kararı ile ayarlandıktan sonra oda sıcaklığındaki musluk suyu serpilmektedir. Bu su, keçeleşme etkenlerinden biri olarak nemi sağlamaktadır (Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304).

- Yün hasır üzerine atılır (Resim 2. 39)

Resim 2. 39. Hasır üzerine yünün atılması (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

“Saçma işlemi bittikten sonra saçılan yünün kenarları elle düzeltilip hasırla beraber özenle katlanarak rulo haline getirilmektedir”(Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304).

- Yün hasırla birlikte sarılır (Resim 2. 40)

Resim 2. 40. Yünün hasırla birlikte sarılması (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

- Sarıldıktan sonra birkaç kez yuvarlanır (Resim 2. 41).

Resim 2. 41. Sarıldıktan sonra birkaç kez yuvarlanması (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

- Sarılan hasır halat ile sıkıca bağlanır (Resim 2. 42).

Resim 2. 42. Sarılan hasırın halat ile sıkıca bağlanması (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

“Elde edilen rulo ayakla yuvarlanarak veya makineyle döndürülerek dövülmekte yani tepilmektedir. Yapılacak ürünün cinsine bağlı olarak ayakla dövme 20 - 60 dakika, makineyle dövme 1 saat kadar sürmektedir. Bu işlem ilk tepme olmaktadır” (Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304).

- Hasıra sarılan yün tepme makinesinde dövülür (Resim 2. 43).

Resim 2. 43. Hasıra sarılan yünün tepme makinesinde dövülmesi (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

“İlk tepmeden sonra rulo açılarak yünler elle düzeltilmekte tekrar yeniden rulo yapılarak ikinci tepmeye geçilmektedir. İkinci tepmenin süresi de birinci tepmenin süresi kadar olmaktadır” (Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304).

- Keçeleşen yün açılıp kenarları düzenlenir ve tekrar tepme makinesinde tepilir (Resim 2. 44).

Resim 2. 44. Keçeleşen yünün açılıp kenarlarının düzenlenmesi ve tekrar tepme makinesinde tepilmesi (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

İki kez tepme yapıldıktan sonra yünlerin daha iyi keçeleşmesi için pişirme işlemi yapılmaktadır. Pişirme işlemi sabunlu veya sabunsuz su kullanılarak hamamda ya da keçeci atelyesinde yapılmaktadır. Kullanılacak sabun miktarı pişirilecek ünün ağırlığına bağlı olarak hamamdaki pişirmede % 3, atelyedeki pişirmede % 10 kadar olmaktadır (Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 304 - 305).

- Yün üzerine sabunlu su serpilir (Resim 2. 45).

Resim 2. 45. Yün üzerine sabunlu su serpilmesi
(Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

- Sulanan ve sabunlanan keçe pişirilir (Resim 2. 46).

Resim 2. 46. Sulanan ve sabunlanan keçenin pişirilmesi
(Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

- İşlem sonrası keçe yıkanıp, arındırılır (Resim 2. 47).

Resim 2. 47. İşlem sonrası keçenin yıkanıp, arınması
(Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

“Suyun süzülmesi için 12 saat kadar hamamda veya atölyede bekletilmektedir. Suyu süzülen ürünler yüzü düzeltilerek tokaçla perdahlanmaktadır. Sonra güneşte veya gölgede kurutulmaktadır” (Yazıcıoğlu vd. , 1997, s. 305).

-Yıkanan keçeler kurutulur (Resim 2. 48 ve 2. 49).

Resim 2. 48. Yıkanan keçenin kurutulması (Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Resim 2. 49. Yıkanan keçelerin kurutulması

(Erkuş Atölye - Afyonkarahisar, 2018).

Bütün bu işlemler, tepme keçe yapımında yün saçma, tepme ve pişirme olmak üzere üç temel işlemin varlığını ortaya koymaktadır. Bu temel işlemlerin değişiklik yapılmadan uygulanmasıyla elde edilen keçe yapılarından farklı yerlerde yararlanılır. Kullanılacak yere yönelik nitelikte ve istek üzerine yapılan keçe yapıları kullandıkları yere göre adlandırılırlar (Gürtanın ve Kaya, 1979, s. 11).

“Eskiden insan gücü ile hamamda pişirilerek yapılan keçe, bugün makinelerde pişirilerek yapılmaktadır. Yapılan keçeye, yapan ve yaptıran kişilerin adları yazılmakta, keçelerin üzerine mavi, kırmızı, yeşil renklerden oluşan motif ve şekiller işlenmektedir. Demiryolu, göbek, yıldız keçelerin üzerine işlenen motiflerden bazılarıdır” (Akça, 1994, s. 51).

2. 6. Tepme Keçe Türleri

Keçenin; giyimde, evde, yük hayvanlarının sırtında, çadırlarda ve sanayide olmak üzere beş kullanım alanı olduğu söylenebilir.

2. 6. 1. Giyimde kullanılan keçeler:

Bu başlık altında keçeler bedene giyilen ve başlık olarak kullanılan keçeler olarak 2'ye ayrılabilir.

Bedene giyilen keçeler

KePENEK: Başlıklı veya başlıksız olur. Çobanlar açık havada iken kullanır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

KeBE: Çobanların giydiği bir çeşit kısa kepenektir (Yalçınkaya, 2009, s. 35).

Aba: Siyah ve beyaz keçeden yapılan önü açık hırka (Çağıl, 2009, s. 117).

YeLEK: Açık veya koyu renk olabilen, önü düğmeli, cepli, desensiz keçe (Çağıl, 2009, s. 117).

Dolak Keçesi: Ayaklara sarılan keçedir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 262).

Bel Keçesi: Sağlık amacıyla bele sarılan düz keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 37).

Çizme, çorap ve ayakkabı keçesi giyimde kullanılan diğer keçe ürünlerdir.

Başlık olarak kullanılan keçeler

Börk: Orta Asya Türk Boyları'ndan başlayarak kullanılan keçe başlıklardır.

Osmanlı'da Yeniçerilerin kullandığı beyaz keçeden üretilmiş; arkısında enseyi örtecek uzunlukta bir keçe parçası bulunan başlıklardır (Yalçınkaya, 2009, s. 41).

KülAh: Dikişsiz, tek parçadan yapılmış sivri uçlu başlık. Keçeci esnafı giyer (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 261).

Zerrin KülAh: Osmanlı Saray teşkilatının (1928'den önce) zülüflü ağalar diye anılan iç oğlanlarının giydiği üzeri som altın sırma işlemeli en iyi keçeden yapılmış iki tarafında birer zülûf olan başlıktır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 261).

Üsküf: Yeniçeri borkünün kenarları sırma işli bir çeşididir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 261).

Taç: Şeyh ve dervişlerinin giydiği keçeden yapılmış başlıktır. Bu başlıklar üzerindeki destar ve dilimler tarikatları belirlerdi (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 261).

Takke: Halkın kullandığı keçe başlık olup, genellikle çevresine yemeni ya da abani denen kumaşlar sarılırdı (Yalçınkaya, 2009, s. 43).

Arakiyye: Mevlevilerin giydiği bir cins keçe başlıktır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 261).

Hartavi: Sipahilerin yeniçeri keçesine benzer olarak giydikleri toparlak keçe külahtır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Sikke: Mevlevi dervişlerinin giydiği devetüyü rengindeki keçe külahın adıdır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Fes: Bu keçe başlık Osmanlı'da çok kullanılmış, İstanbul'da fes üretimi için "Feshane" kurulmuştur. Memur ve askerin kullanımının yanı sıra fesi, halk da sade ya da işlemeli olarak kullanmıştır. Kadın başlığı olarak kullanılanların kenarlarına yemeni, krep gibi kumaşlar sarılmış, mücevher takılmıştır. Folklorik giysi başlığı ve turistik amaçlı olarak üretilmektedir (Yalçınkaya, 2009, s. 42).

Kavuk: Osmanlı'da yüksek rütbeli kişilerin kullandığı bir keçe başlıktır. Eni yüksekliğinden fazladır. Keçe külah çevresine, birkaç santimetre eninde bez sarılarak elde edilir (Yalçınkaya, 2009, s. 43).

Yamcı: Süvarilerin yağmurda giydiği keçe başlık, pelerindir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 262).

Keçe Papak (Kalpak): Kalıptaki başlığın tepesinin elle ovulup çukurlaştırılmasıyla şekillenen Kafkas kökenli bir başlıktır (Yalçınkaya, 2009, s. 43).

2. 6. 2. Ev eşyasında kullanılan keçeler

Alakeçe: Yaygı keçesi de denir. Evlerde, çadırlarda ve toprak evlerde yerlere serilen desenli veya desensiz değişik boyutlardaki keçelerdir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Turluk: Genellikle Toroslarda ve Anadolu'daki göçerlerde çadır üzerine örtülen düz siyah veya düz kirli beyaz, gri renkteki keçelerdir. Yaklaşık olarak ölçüleri 120 – 130 ile 180 - 200 cm'dir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Süt Keçesi: Bir parmak kalınlığında süt, tava veya kazanının üzerine örtülen beyaz keçedir. Amacı süt piştikten sonra sütün hem çabuk soğumasını önlemek, hem de toz topraktan sütü korumaktır. Termos görevi görürdü (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Yük Keçesi: Göçerlerde yolculuk sırasında eşyaların yağmur ve pislikten korunması, yerleşik durumda eşyaların üzerine örtülerek dağınıklığı saklamak amacı ile kullanılır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Duvar Keçesi (Dayanma Keçesi): Dayanmak için duvara asılan keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 36).

Kapı Keçesi: Çadır, cami ya da konutlarda ısı yalıtımı için kapılara takılan keçedir. Nakışlı ya da nakışsız üretildiği gibi, deriyle de işlem görebilir (Yalçınkaya, 2009, s. 37).

Kış (Minder) Keçesi: Genellikle göçerlerin kışın minderlerin üzerine serdikleri, farklı renk ve desenlerde keçedir. Dekoratif amaçlı olarak da üretilmektedir (Yalçınkaya, 2009, s. 38).

Yatak Keçesi: Kauçuk yatağın daha sağlıklı olması amacıyla, yatak üstüne serilen, 1cm kalınlığındaki düz keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 38).

Sedir Keçesi: Sedir üzerine yaymak için, sedirin boyutlarına göre üretilen desenli keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 40).

Paspas: Kapı girişi için üretilen küçük yaygı keçedir. Dekorasyon amaçlı olarak da kullanılır. Desenli, yuvarlak, köşeli ya da oval olarak yapılır (Yalçınkaya, 2009, s. 40).

Sargı - Bebe Keçesi: Göçerlerde ve yürüklerde bebeğin kundaklandığı üzeri desenli kare formlu bir keçedir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Seccade (Namazlağ-Namazlık): Üzerinde namaz kılınması için, genelde mihraplı olarak üretilmiş, ortalama ölçüleri; 1, 25 - 2, 10 m boyutlarında keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 41).

Yolluk: Yaygı amaçlı üretilen ensiz, uzun, desenli keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 40).

Yastık: Orta Asya'daki göçerlerde kullanılmaktadır (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 261).

Çuval Keçesi: Keçenin ısı yalıtımı özelliği nedeniyle, Cumhuriyet öncesinde ve Cumhuriyetin ilk dönemlerinde kar ve afyon sakızı taşımacılığında kullanılan keçe çuvallardır (Yalçınkaya, 2009, s. 37).

Sırmak: Türkistan'da yapılan renkli aplike yer keçeleri (Seyirci ve Topbaş, 1982, s.262).

Bunların dışında heybe, matara kılıfı, ütü ve yazma tezgâh keçesi, ocak başı keçesi bulunmaktadır.

2. 6. 3. Yük hayvanları için kullanılan keçeler

Eyer (Ter) Keçesi: Eyerin üzerine geçirilen ve atın sağrısını örten, çoğunlukla saraçlı, tiftik püsküllü olan desenli veya desensiz keçelerdir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

At Keçesi (Belleme): Eyerin veya semerin altına ya da eyersiz binişte atın beline konulan desensiz keçelerdir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

Deve Keçesi: Develerde havutun altına konulan düz keçedir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 260).

2. 6. 4. Çadırları örtmek için kullanılan keçeler

Keçeyle örtülen farklı çadırlar olup, topak ev çadır tipi en bilinenidir. Topak ev (yurt); yuvarlak planlı, ahşap iskeletli, üstü ve yanları keçelerle örtülen çadırır. Topak ev üstüne örtülen keçeler şunlardır:

Yan Keçesi: Yurt tipi (topak ev) çadırlarda yan duvarları oluşturan ahşap derimlerin üstüne örtülen keçelerdir (Yalçınkaya, 2009, s. 40).

Boğaz Keçesi: Yurt tipi çadırlarda kubbe biçimindeki iskeletin alt kısmındaki uçların üzerine yerleştirilen; üst tarafı dar, altı geniş, iki parça keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 40).

Tepe Keçesi (Tepelik): Topak evin kubbemsi tepesini örtecek şekilde üretilmiş keçedir (Yalçınkaya, 2009, s. 40).

2. 6. 5. Sanayide kullanılan keçeler

Sanayide kullanılan keçeler genellikle sert ve preslidir. Bunlar; mazot filtre keçesi, yağ keçeleri, nikelaj parlatma keçeleri, yalıtım keçeleri (araba karoserlerinde, bina yalıtımlarında), fişek ve top mermisinde tapa keçeleri, çeşitli makinelerde silindir keçeleri (dokuma sanayi, matbaa), kamyon keçeleri (meyve ve sebze naklinde kullanılır), halı tabanlarında kullanılan zımbalı keçeler, rulmanlı yatak contalarında ve diğer makinelerde conta olarak kullanılan keçeler, kağıt sanayinde taşıma ve kurutmada kullanılan keçeler, giyim sanayinde kullanılan yumuşak keçelerdir (Seyirci ve Topbaş, 1982, s. 262).

2. 7. İlgili Araştırmalar

ACAR (2010) “Yünlü Giysi Tasarımında Bölgesel Keçeleştirme Yöntem ve Uygulamaları” sanatta yeterlilik tezi; yünlü giysi tasarımında keçeleşme üzerinde durmaktadır. Üretim ve kullanım başarımlarıyla tekstil sektörünün ana lif gruplarından yünün, özellikle son yarım yüzyıldır hayatımızda olan insan yapımı liflerle rekabet ettiği; ayrıca, kışların küresel ısınma sonucu kısılması, yünün sadece soğuk havalarda kullanılabildiğiyle ilgili yanlış inançla birleşmiş ve rekabet şansı daha da azaldığı düşünülmektedir. Bu noktada yünün ar-ge çalışmalarıyla incelikleri gündün güne düşürülerek, yazın kullanılabilir, çabuk kuruyabilen ve ütü gerektirmeyen yünlü giysiler geliştirilerek rekabet şansı yükseltilmeye çalışılmaktadır. Tekstil tüketiminin ana belirleyicisi olan moda eğilimleri açısından bakıldığında ise yünün tasarım malzemesi olarak yeterince kullanılmadığı gözlenmektedir. Moda sektöründe yünün kullanımı, kaliteli ve pahalı bir lif olması nedeniyle genellikle üst gelir grubunun tercih ettiği uzun süreli giyilen klasik modellerle sınırlı kalmaktadır. Kumaş ve giysi tasarımı açısından bakıldığında yünün kendine özgü olan niteliklerinin tasarımlara yansısıyla moda eğilimlerinde yer alması ve kullanıcı kitlesinin genişletilmesi mümkündür. Tez çalışmasının konusu bu çabaların araştırılmasıyla belirlenmiştir. Tekstil sektöründe olumsuz olarak kabul edilen yünün keçeleşme özelliğinden kumaş ve giysi tasarımı boyutunda faydalandığı fakat yeterli olmadığı görülmüştür. Keçeleştirme ile ortaya çıkan boyut değişimleri kumaş görüntülerinde yenilikçi etkiler sağlamaktadır. Bu kumaşların giysi biçimlendirmesi için keçeleştirilmesiyle hem bilinen terzilik yöntemlerinden farklı bir giysi üretim yöntemine ulaşmakta hem de bu giysiler üzerinde yenilikçi kumaş etkileri sağlanmaktadır. En belirgin üç boyutluluk olan bu yenilikçi etkilerin, en etkili sonuçları yün ve yün dışında farklı hammaddeye sahip ipliklerle tasarlanıp keçeleştirilen dokuma kumaşlarda görülmüştür.

ASANGAZİVA (2006) “Kırgız Kültüründe Keçe Sanatı ve Keçe Yapanların Eğitim Durumları” konulu yüksek lisans tezinde; Orta Asya ülkelerinden biri olan Kırgızistan’ın başkenti Bişkek’te bulunan “Kıyal” işletmeciliğinde üretilen keçe sanatının tarihini, kullanım yerlerini, kullanılan araç ve gereçlerini, renk ve bezeme özelliklerini, tekniğini ve keçe yapan bireylerin eğitim durumlarını incelemek üzere

planlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmanın amacı; geçmişten günümüze tepme keçe sanatının Kırgız kültürü içerisindeki yerini ve önemini belirtmek; tepme keçe ürünlerinin elde edilmesinde kullanılan araç ve gereçler ile uygulanan teknik ve kullanım alanlarının incelenmek; ürünlerde bulunan ve yöresel özellik taşıyan renk, motif ve desenleri belgelemek; tepme keçe üreten bireylerin eğitim durumlarını tespit etmektir.

BAŞAR ERGENEKON (1999) “Tepme Keçelerin Tarihi Gelişimi, Renk, Desen, Teknik ve Kullanım Özellikleri” isimli kitapta; tepme keçe sanatı, tarihsel gelişim süreci, teknik özellikleri belirlenmiş, günümüzde müzelerde bulunan ve atölyelerde üretilen örnekler belgelenmiştir. Türkiye'nin altı bölgesinden tepme keçe ustalarından alınan bilgiler doğrultusunda yörelere özgü renk, motif ve desen özellikleri ve kullanım alanları üzerinde durulmuştur. Ülkemizde tepme keçe sanatı ile elde edilen yöresel ürünlerin teknik ve sanatsal özelliklerinin tespit edilmesine ve buna dayalı olarak yeni girişimlerin ve organizasyonların yapılmasına katkıda bulunmak üzere doktora tez konusu olarak alınmış ve 1994 yılında tamamlanmıştır. Kitapta yazılı kaynaklardan elde edilen bilgiler yanında Türkiye'nin altı bölgesinde tepme keçeciliğin yoğun olarak yapıldığı il merkezleri ve ilçelerinde müzelerde karşılaşılan 52 adet, tepme keçe atölyelerinde üretilen 103 ürün ile külliyyeden 2 adet ve Eskişehir Karacakaya Keçecilik okulundan alınan 3 örnek olmak üzere toplam 160 adet ürün üzerinde gözlem ve incelemelere dayalı yapılmıştır. Sekiz bölümden oluşan bu kitabın birinci bölümünde tepme keçe sanatının önemi ve çalışmanın amacına; ikinci bölümde tarihi süreç içerisinde yazılı kaynaklardan elde edilen bilgilere; üçüncü bölümde keçenin tanımı ve keçeleşmenin oluşumuna; dördüncü bölümde kullanılan araç- gereçlere; beşinci bölümde tepme keçe üretiminde izlenen işlemlere; altıncı bölümde tepme keçe çeşitleri, formları, renk ve desen özelliklerine; yedinci bölümde incelenen yörelere göre tepme keçe ürünlerinden örnek fotoğraf ve çizimlere; sekizinci bölümde sonuca ve tepme keçe sanatının çeşitli tekniklerle farklı kullanım alanlarına uyarlandığı örneklerle yer verilmiştir.

BEGİÇ (1999) “Konyalı Keçe Sanatçısı Mehmet Girgiç ve Eserleri” konulu yüksek lisans tezi; eski bir kültür ve sanat medeniyeti olan Konya ilinde yapılmış olup, Konyalı keçe sanatçısı Mehmet Girgiç ve eserlerini içermektedir. Bu araştırmada Konya'da geçmişten bugüne yapımı süregelen keçecilik ayrıntılı olarak incelenmiştir.

BEGİÇ (2014) “Gelenekteki Değişim ve Keçecilik Sanatı” konulu doktora tezi; geleneksel keçecilik sanatının tarihsel süreçteki konumunu, uygulanmasını, toplumdaki yerini, onu oluşturan şartları, değişimine sebep olan etkenleri, nedenleri, değişim sonucu aldığı biçimi, uygulayanların süreçteki değişimlerini ve günümüzdeki durumunu tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmada geleneksel keçecilik sanatının tarihsel süreci, geleneğin ustaları ve yetiştirme süreçleri, sürdürülebilirlik bağlamında geleneğin diğer kuşaklara aktarılması, keçecilikte kullanılan hammadde ve malzemeler, yapım teknikleri, motif ve renkler, ürünler ve bunların tarihsel süreçteki değişimleri ile geleneksel Keçecilik sanatının değişimine neden olan faktörler incelenmiştir.

BEGİÇ (2017) “Konyalı Keçe Sanatçısı Mehmet Girgiç ve Eserleri” isimli kitap; üç ana bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde, keçecilik sanatının Türk Dünyası’ndaki gelişmeleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Anadolu’da gelişen keçecilik sanatının durumu da edebiyattaki yansımaları ile birlikte bu bölümde değerlendirilmiştir. İkinci bölümde son dönemin önemli ustaları, atölyeleri, kullandıkları yün, yapım teknikleri ve özgün ürünleriyle birlikte incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise keçecilik sanatında meydana gelen değişimler ele alınmıştır.

ÇAĞIL (2009) “Keçe Sanatı ve Giysiye Uyarlanması” konulu yüksek lisans tezi; geçmişten günümüze keçe sanatının Türk Kültürü içerisindeki yeri ve önemi belirtilmiştir. Keçenin tanımı araştırılmış, Orta Asya’dan günümüze keçe sanatının tarihsel gelişim süreci incelenmiştir. Keçe ürünlerinde kullanılan araç ve gereçler ile uygulanan teknik ve kullanım alanları, keçe ürünlerinde kullanılan ve yöresel özellik taşıyan, renk, motif ve desenler de incelenmiş, sahip olduğu geleneksel değerler göz önünde bulundurularak, günümüz ihtiyaçları doğrultusunda farklı tekniklerle bütünleştirilerek giysilere uyarlanıp yeni tasarımlar için keçe kullanılmıştır.

DAMAR (2016) “Kişiyeye Özel Giysi Tasarımı ve Üretiminde Keçe Sanatının Yeni Yaklaşımlarla Uygulanması” isimli yüksek lisans tezinde; keçenin etnik, geleneksel yapısının yanında nefes alabilen doğal yapısı, kolay şekillenebilir oluşu kişiyeye özel giysi tasarımı 'Haute Couture' için özellikle de giyside konfor konusu düşünülerek çok uygun bir malzeme olduğu anlatılmıştır. Keçenin yavaş moda, ekolojik moda ve

sürdürülebilirlik kavramları üzerinde durulmuştur. Keçenin yapılışı da uzun zaman ve sabır isteyen bir uğraş olduğu ve yünün koyundan kırılmasıyla başlayan yapılış hikayesi kırkımların temizlenmesinden, boyanmasına daha sonrasında da desenlenmesine ve sabunla ıslatılarak tepilmesine kadar olan uzun süreç vurgulanmıştır. Geleneksel anlamda keçeyle yapılan giysilerin daha etnik bir görünüme sahip olduğu ve bu çalışmayla keçenin hem doğal bir malzeme olarak hem de kültür taşıyıcısı olarak yaygınlaşması adına, daha modern bir görünüme kavuşması ve keçeyle yüksek kalitede, modern ürünler yapılması amaçlanmıştır.

FİŞEKÇİ (2011) “Keçe” isimli kitapta; keçenin ne olduğu, nasıl doğduğu üzerinde kısa bir açıklama yapılmaktadır. Sonrasında kitap üç bölüme ayrılan kitabın birinci bölümünde; keçe yapımında kullanılan malzemeler ve araçlar tanıtılmaktadır. İkinci bölümde; keçe yapım teknikleri anlatılırken, son bölümde ise projeler başlığı ile farklı ürünlerin yapıları anlatılmıştır.

GÜR (2008) “Tekstilde Yüzey ve Yapı Oluşturma Yöntemi Olarak; Keçeleştirme” konulu yüksek lisans tezinde; tekstilde keçeleştirme üzerinde durulmuştur. Tekstilde önlem alınmadığı takdirde problem yaratan ve göz ardı edilmemesi gereken bir özellik olan keçeleşme, bu çalışmada tekstilde yüzey ve yapı oluşturma tekniği olarak ele alınmıştır. Doğal keçeleşme özelliği yün elyafında bulunduğu için, yünün elyafken de iplikken de keçeleşmesi üzerinde durulmuştur. Geleneksel el sanatları içerisinde incelenen yün elyafının keçeleştirilmesi ile elde edilen keçenin dışında, tekstil endüstrisinde yünlü kumaşa uygulanan dinkleme de keçeleştirme tekniği kapsamında incelenmiştir. Tekstilde kumaşa uygulanan keçeleştirme işlemine (dinkleme), belirli örgülerle yapılan dokumalara keçeleştirme işlemi uygulayarak örneklendirmeler yapılmıştır. Keçeleşmeyi etkileyen dokuma yapıları bu denemelerde ortaya çıkmıştır. Yüne seçenек oluşturacak farklı elyaf arayışları olarak soya fasulyesi denenmiştir; çözüde yün, atkıda soya fasulyesi ipliği kullanılmıştır. Elyaf halinde keçeleştirme denemelerinde yün, tiftik ve kaşmir lifleri kullanılmıştır. Beş ana bölümden oluşan bu çalışmada, yün elyafı öncelikli olarak incelenmiştir. Yünün tarihsel süreci ile başlayan birinci bölümde hedef; keçeleşmeyi sağlayan etkenleri açıklamak ve yünün diğer liflerden bu özelliği ile farkını ortaya çıkarmak olmuştur. Tekstil endüstrisinde yer alan keçe görünüm elde etme yolları da “Tekstil

Terbiye Yöntemleri” başlığıyla bu bölümde açıklanmaya çalışılmıştır. Hayvansal elyaf grubunda olan yün elyafının, koyun harici hayvanlardan elde edilen yünlerin özellikleri, keçeleşme özelliği ana çerçevesinde “Diğer Hayvansal Lifler” başlığı altında ikinci kısımda incelenmiştir. Yün elyafı ile diğer hayvanlardan elde edilen ve keçeleşebilen kimi liflerin, keçeleştirilmesi ile elde edilen keçenin tanımı, tarihsel gelişimi ve keçeleştirme işleminin açıklanmaya çalışıldığı ikinci bölümde; geleneksel keçe yapımı ve sanayi tipi keçe üretimi teknikleri anlatılmıştır. Dokunmamış tekstillerin (non-woven), geleneksel ve sanayi tipi keçe ile ilişkisinin hem dil bilimsel hem de teknik açıdan irdelendiği üçüncü bölümde elde edilen ürünler ve üretim farklılıkları, dokunmamış tekstillerde doku oluşturma teknikleri anlatılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde, elde edilen bilgiler ışığında dokuma ve elyaf keçeleştirme denemeleri yapılmıştır. Son bölümünde, dünyada ve ülkemizde önemli ve belirleyici olduğu düşünülen eserler/tasarımlarla keçe, sanat/tasarım objesi olarak incelenmiştir. Sanatçı/tasarımcının keçeyle olan ilişkisi malzeme ve teknik açısından irdelenmiştir.

ILGIN (2011) “21. Yüzyıl Başında Tepme Keçe Ürünlerinin Geleneksel ve Çağdaş Tasarımlar Açısından İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde, tepme keçe sanatının geçmişten günümüze gelişimi ele alınmıştır. İzmir ilçesi Tire’de keçecilik mesleğini sürdüren 5 zanaatkâr ve Ankara il merkezinde ulaşabilen 5 tasarımcıya uygulanan 27 soruluk görüşme formu ve 100 adet belgelenen ürün bilgi formu doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre; araştırmada zanaatkârlar baba ve dedelerinden kalan aile geleneğiyle genç yaşlarda, tasarımcılar ise çeşitli illerde öne çıkan ustalardan tepme keçe sanatını öğrenmişlerdir. Zanaatkârlar ürünlerinde geleneksel, tasarımcılar ise geleneksel ve çağdaş motifler kullanmıştır. Zanaatkârlar koyun kuzu yünü kullanmakta, sentetik ve asit boyalar kullanarak yünleri boyamakta, basit araçlarla makine gücüyle tepme keçe ürünler elde etmektedir. Tasarımcılar ise koyun kuzu yünü ile birlikte Yeni Zelanda yünü kullanarak yünleri boyamakta, basit araçlarla insan gücüyle tepme keçe ürünler elde etmektedir. Zanaatkârlar günümüzde en çok yaygı, yolluk, paspas ve hayvan keçesi, azalan değerlerle minder, kepenek ve seccade üretmekte, tasarımcılar en çok pano, şal, çanta ve takı, azalan değerlerle yaygı, paspas, yolluk, giysi, yastık, terlik, çarık, patik ve şapka üretmektedir. Zanaatkârlar ürünlerinde en çok bitkisel ve geometrik, azalan

değerlerle figürlü, sembolik, nesneli ve yazılı bezeme konularını, tasarımcılar ise çoğunlukla bitkisel, azalan değerlerle figürlü, geometrik ve doğadan stilize, nesneli ve sembolik bezeme konularını işlemişlerdir. Araştırma sonunda, tespit edilen sorunlara dayalı olarak araştırmacı tarafından ortaya konulan önerilere yer verilmiştir.

KARAKAYA (2011) “Konya Bölgesinden Elde Edilen Yünün (Yapağı) Keçeleşme Özelliği Üzerinde Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezinde; Konya bölgesinde yetiştirilen ve yapağısı işlenmek üzere bölgeye gelen farklı koyun ırklarına ait yapağı örneklerinin keçeleşmeleri üzerine çalışılmıştır. Araştırma kapsamında Akkaraman, Malya, Kangal, Norduz, İvesi, Merinos, Bafra, Dağlıç, Merinos Melezi, Pırıt, Herik, Güney Karaman koyun ırklarına ait yapağı örnekleri incelenmiştir. Seçilen on iki koyun ırkında, her ırk için tek bir koyundan örnek alınmıştır. Yapağı örneklerinin fiziksel özellikleri kaydedilmiştir. Elde edilen yapağı örnekleri yıkama, tarama gibi hazırlık işlemlerinden geçirildikten sonra keçeleştirilmeye tabi tutulmuştur. Ortaya çıkan keçeler randıman, incelik, lüle uzunluğu, ondülasyon, gerçek uzunluk ve kopma mukavemeti açısından değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen yapağı örneklerinin tamamı keçeleşmiştir. Her biri için uygun kullanım alanları önerilmiştir. Sonuç olarak Konya'da keçe için gerekli hammadde bulunmaktadır. Keçe yapımı için yapağı seçilirken öncelikle; incelik ve ondülasyona bakılmalı, diğer fiziksel özelliklerine de dikkat edilerek seçilmelidir. Seçilen ırklar arasında Merinos, Malya ve Merinos Melezi keçe yapımı için en ideal lif olarak belirlenmiştir.

KAZAR (2001) “Günümüzde Konya Yöresi (Merkez) Geleneksel Keçe Yapımı” konulu yüksek lisans tezinde; keçe sözcüğünün çıkış noktaları ve kastettiği anlamların neler olduğu, tarihçesi, geçirdiği evreler ve bunların Türk Kültürü'ne olan yansımaları aktarılmaya çalışılmıştır. Daha sonra Konya yöresinin tanıtımı, geleneksel ve günümüz keçe yapım usûlleri ve hazırlıkları ile bunların çeşitleri ve kullanım alanlarının neler olduğu konusunda bilgiler verilmiştir. Son bölümde ise Konya'da bulunan keçe atölyeleri ve pişirme hamamları ile günümüzde Konya müzelerinde bulunan keçe nesnelere hakkında bilgiler yer almıştır.

KILIÇ (2018) “Tepme Keçe Yüzeylerde Bitim (Apre)İşlemler Üzerine Deneysel Bir Çalışma” isimli doktora tezinde; ilk aşamada literatür taraması yapılmıştır, araştırmanın mekânîk ve kimyasal bitim işlemlerinin tepme keçe yüzey üzerindeki etkilerinin denenmesinde deneysel araştırma modeli uygulanmıştır. Farklı atölyelerden elde edilen bilgilerle, deneysel işlemler görseller ve işlem basamakları ile ayrıntılı olarak incelenmiştir.

ÖZYER (2012) “İzmir İli Tire İlçesinde Keçe Sanatının İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde; İzmir ili Tire ilçesinde keçe sanatı araştırılmıştır. Ürün örnekleri tespit edilmiş, incelenmiş, kayıt altına alınarak bu sanatla ilgili kaynak oluşturulmuştur. Çalışmada Tire ilçesinde günümüzde sınırlı da olsa sürdürülen keçe üretimini incelemek ve belgelemek amaçlanmıştır. Keçe yapımında kullanılan materyal, araçlar, üretim aşamaları ve ürün çeşitleri hakkında üreticilerinden sağlanan bilgiler, fotoğraflarla desteklenerek derlenmiştir.

Bu araştırmada betimsel inceleme modeli izlenmiştir. Tire ilçesinde yapılan keçe sanatını araştırmak, ürün örneklerini tespit etmek, incelemek, kayıt altına almak ve böylece kaynak oluşturmak amacıyla bu araştırma yapılmıştır.

Amaçlar doğrultusunda keçe işiyle uğraşan bireylerin kişisel özellikleri ile keçe üretimi, keçe ürünlerin üretiminde kullanılan araç-gereç, teknik ve yapım aşamaları, üreticilerin karşılaştıkları güçlükleri belirlemeye yönelik anket soruları geliştirilmiş, karşılıklı görüşme yoluyla örneklem grubuna uygulanmıştır. Araştırmada seçilen 66 adet keçe ürün örneği boyut, malzeme, teknik, renk ve kompozisyon özelliklerini tespit etmek amacıyla geliştirilen bilgi formlarına göre incelenmiştir.

SEVİNÇ (2015) “Keçe Üzerine, Farklı Yüzey Düzenleme Teknikleri ile Giyilebilir Sanat Ürünleri” konulu yüksek lisans tezi ile; geçmişten günümüze keçe sanatının, Türk kültürü içindeki yerinin ve öneminin belirtilmesi, keçenin insan sağlığı açısından önemi de düşünülerek keçe üzerine farklı yüzey düzenleme teknikleri uygulayarak, giyilebilir sanat ürünlerinin tasarlanması amaçlanmıştır.

YALÇINKAYA (2009) “Keçeye Ter Düştü” adlı kitap; keçecilik ve keçe sanatının Türk halklarındaki durumunu anlatmıştır. İnanç dünyasına, halk kültürüne ve edebiyatta keçenin yansımaları üzerinde durmuştur. Keçenin üretim aşamaları,

teknikleri ve kullanılan araç – gereçleri anlatmış; ayrıca Afyonkarahisar'daki keçecilik, birinci kaynaklardan elde edilen bilgiler doğrultusunda ele alınmıştır.

YALÇINKAYA (2011) “Afyonkarahisar’da Geleneksel Bir El Sanatı” konulu araştırmasında Türk Dünyası’nda varlığını sürdüren keçecilik, ülkemizdeki birkaç merkezle birlikte Afyonkarahisar’da da sürdürüldüğü görülmektedir. Afyonkarahisar ilçelerinde artık yapılmayan keçeciliğin, merkezde sayıları azalmakta olan işliklerde, az sayıda ustayla yaşatıldığını anlatmaktadır. Somut olmayan kültürel miras keçeciliği geleceğe taşıyacak yeni ustalar yetişmemektedir. Keçeciliğin geleneksel üretim metotlarını ve geçmişten günümüze ulaşmış yanlışlarını öğrenen yeni bir neslin olmaması; ata mirası keçeciliğin kaybolma tehlikesi yaşadığını göstermektedir. Bu arada kentsel kullanıma yönelik ürünlerde talep artmaktadır. Dalmayan, kokmayan cins yünlerin ve kent yaşamı içinde yer bulabilecek tasarımların yapıldığı ve doğal boyaların kullanıldığı ürünler tercih edilmektedir. Geleneksel üretim yanında kendini geliştirebilen; gereksinimleri yanıtlayabilen keçecilerin daha başarılı olacağı görülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ile verilerin toplanması ve verilerin çözümlemesi konuları üzerinde durulmuştur.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, tarama modelinde alan araştırması, betimsel ve deneysel çalışma yöntemi uygulanmıştır.

3. 2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Afyonkarahisar'da keçe sanatıyla uğraşan keçe ustaları, geleneksel yöntemlerle üretilen keçe ürün çeşitleri ve özellikleri içermektedir. Araştırma örneklemini, Afyonkarahisar merkezde keçe sanatıyla uğraşan 12 tepme keçe ustası ile keçe ürün çeşitleri ve bunların renk, motif özellikleri oluşturmaktadır.

3. 3. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesi, literatür taramasından elde edilen kaynaklar, Yüksek Öğretim Kurumu tez arşivi ve internet üzerindeki yazılı dokümanlardan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tezin ana teması ile ilgili veriler, örnekleme oluşturan Afyonkarahisar merkezde bulunan 12 keçe ustasına uygulanan görüşme formları, keçe ustalarından Ahmet Yaşar KOCATAŞ, Erkuş Kardeşler, Tahsin DÜZAĞAÇ ve Fahrettin ARPAÖZÜ'ne ait 31 adet; ayrıca araştırmacının tasarladığı Erkuş Kardeşler, Tahsin DÜZAĞAÇ ve Fahrettin ARPAÖZÜ tarafından uygulaması yapılan üç adet keçe ürün incelemeye alınarak ürün özellikleri bilgi formları üzerine işlenmiştir. Ustalarla yüz yüze görüşme yapılarak ürün yapım aşamaları bizzat araştırmacı tarafından gözlemlenmiş ve fotoğraflarla belgelenmiştir. İncelenen ürünlerin enleri ve boyları cetvel ile ağırlıkları terazi ile ölçülmüştür.

Görüşme formu; 15 adet çoktan seçenekli ve 33 adet açık uçlu olmak üzere toplam 48 adet sorudan oluşmaktadır. Görüşme formu araştırmacı tarafından bizzat keçe

ustaları ile yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar görüşme formu üzerine not alınmıştır.

Ürün incelemelerinde ise, keçe ustalarına ait ürünlerin fotoğrafları çekilmiş, en, boy, kalınlık ölçüleri alınmış, ağırlıkları tartılmış, ürün cinsi, malzeme, renk, boya tespiti yapılmış, bezeme konuları ve motif özellikleri, tasarım ve tepme keçe yöntemleri belirlenerek elde edilen veriler keçe ürün bilgi formuna aktarılmıştır.

3. 4. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Önce keçe ustalarıyla anket yapılmış, daha sonra atölyelerde incelenen keçe ürünlerinin gözlem formları oluşturulmuş, son aşamada ise araştırmacının yaptığı eskiz ve tasarımlar ile 3 adet keçe ürün oluşturulmuştur. Eskiz ve tasarımlar atölyelerdeki ustaların daha önce uygulamış olduğu keçe ürünlerden kesitler alınarak oluşturulmuştur.

Görüşme formlarındaki çoktan seçenekli ve açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde; her bir seçenek kendi kategorisi içinde keçe ustalarının aktardıkları bilgiler dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

Görüşme formları doğrultusunda elde edilen veriler; keçe ustalarının kişisel ve mesleki bilgileri, tepme keçe sanatı ürünlerinin yapımında kullanılan temel hammadde, araç, yardımcı gereç ve boyalar, kullanım alanları, ürün çeşitliliği ve miktarı, tepme keçe sanatının ekonomik, kültürel, sağlık ve eğitim boyutları hakkındaki görüşleri sunulmuştur.

Ürün bilgi formlarında; ürün cinsleri, boyutları, kalınlık ve ağırlıkları, renk ve desen özellikleri, ürün yapımında kullanılan yardımcı gereç, temel hammadde ve boyaları, zeminde ve desende kullanılan renkleri, bezeme konuları, bezeme konularının motif özellikleri, tasarım ve tepme keçe yöntemleri sunulmuştur.

Araştırmacının ustalarla birlikte yaptığı güncel tasarımlar bilgi formları 32, 33 ve 34'te verilmiştir. Yöreyle ait geleneksel motifler kullanılarak günümüzde kullanıma uygun yaygı, yelek ve minder araştırmacı tarafından tasarlanmıştır. Tasarımlar

Mehmet Erkuş, Mustafa Erkuş, İsmail Erkuş, Tahsin Düzağaç ve Fahrettin Arpaözü'ne ait atölyelerde araştırımacı ile birlikte ürüne dönüştürülmüştür.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın genel amacı ve alt amaçları doğrultusunda aranan cevaplara ilişkin görüşme formu ve ürün bilgi formları yoluyla toplanan verilerin sonucunda elde edilen bilgilere ait yorumlar yer almaktadır.

Afyonkarahisar’da, yöreye gidilerek yapılan çalışmada, tepme keçe ustaları; Ahmet Yaşar Kocataş, Mehmet Erkuş, Mustafa Erkuş, İsmail Erkuş, Fahrettin Düzağaç, Ahmet Vatandaş, Hüseyin Vatandaş, Mustafa Arpaözü, Fahrettin Arpaözü, Ruhi Özçalışan, Abdülkadir Nazilli ve Hüseyin Özçalışan ile yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen veriler ile mesleki bilgileri, kullandıkları hammadde, araç gereç ve boyalar, tepme keçe ürünlerin kullanım alanları, ürün çeşitliliği ve miktarı, keçe ustalarının; keçe sanatının ekonomik, kültürel, sağlık, eğitim boyutları, sanatta karşılaştıkları güçlükler, görüş ve önerileri çizelgeler hâlinde verilmiştir. Araştırmada sadece 12 keçe ustasının sanatı sürdürdüğü belirlenmiştir.

Keçe ustalarının yaş dağılımı ile ilgili bilgiler değerlendirilerek Çizelge 4.1’de sunulmuştur.

Çizelge 4. 1. Keçe Ustalarının Yaşları

Yaşlar	n	%
30-40	1	8.30
41-50	1	8.30
51-60	6	50.00
61-70	4	33.40
Toplam	12	100.00

Çizelge 4. 1. incelendiğinde keçe ustalarının % 50.00’inin 51-60 yaşları arası, % 8.30’unun 30-40 ve 41-50 yaşları arası olduğu görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda keçe ustalarının tamamı 30 yaş üzerinde olup, çoğunluğu 51-60 yaşları arasındadır.

Keçe ustalarının öğrenim durumları Çizelge 4. 2’de sunulmuştur.

Çizelge 4. 2. Keçe Ustalarının Öğrenim Durumları

Öğrenim Durumları	n	%
İlkokul	7	58.30
İlköğretim	3	25.00
Lise	1	8.30
Ön lisans	0	0.00
Lisans	1	8.30
Yüksek Lisans	0	0.00
Toplam	12	100.00

Çizelge 4. 2. incelendiğinde, keçe ustalarının % 58.30’unun ilkokul mezunu, % 8.30’ar ise lise ve lisans mezunudur. Buradan anlaşılacağı gibi keçe ustalarının çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Ön lisans ve yüksek lisans yapan keçe ustası bulunmamaktadır.

Keçe ustalarının bu mesleği seçme nedenleri Çizelge 4. 3’te verilmiştir.

Çizelge 4. 3. Keçe Ustalarının Mesleği Seçme Nedenleri

Mesleği Seçme Nedenleri	n	%
Baba Mesleği	11	91.70
Mesleğe ve Sanata Olan İlgisi	1	8.30
Yöreyle Özgü Bir Sanat Olması	0	0.00
Diğer	0	0.00
Toplam	12	100.00

Çizelge 4. 3. incelendiğinde, keçe ustalarının % 91.70’i baba mesleği olduğu için bu alana yönelmiştir. % 8.30’u ise mesleğe ve sanata olan ilgisinden dolayı bu mesleği seçmiştir.

Keçe ustalarının hammaddeyi nasıl sağladıkları ile ilgili sayısal veriler Çizelge 4. 4'te sunulmuştur.

Çizelge 4. 4. Hammadde Sağlanan Yer

Hammadde Sağlanan Yer	n	%
Köylüden	9	75.00
Piyasadan	3	25.00
Toplam	12	100.00

Çizelge 4. 4. incelendiğinde keçe ustalarının % 75.00'nin yünü köylüden sağladığı, % 25.00'nin ise piyasadan sağladığı belirlenmiştir.

Keçe ustalarının yünlerini nasıl renklendirdiği ile ilgili bilgiler Çizelge 4. 5'te verilmektedir.

Çizelge 4. 5. Renkli Yün Temini

Renkli Yün Temini	n	%
Kendi Boyayan	10	83.30
Boyanmış Kullanan	2	16.70
Toplam	12	100.00

Çizelge 4. 5.'e göre, keçe ustalarının % 83.30'u kullandıkları yünleri kendileri boyarken % 16.70'i ise boyanmış olarak yani hazır yün kullanmaktadır.

Yünlerini kendi boyayan keçe ustalarının tamamı sentetik boya kullanmaktadır. Bitkisel boya kullanmayı tercih etmediklerini söyleyen ustalar, bunun zorluğundan ve sonucunun çok iyi olmadığından tercihlerinin sentetik olduğunu söylemiştir.

Keçe ustalarının yurt dışından sipariş alma durumları Çizelge 4. 6'da verilmektedir.

Çizelge 4. 6. Keçe Ustalarının Yurt Dışından Sipariş Alma Durumu

Yurt Dışından Sipariş Alma Durumu	n	%
Alıyorum	4	33.30
Almıyorum	8	66.70
Toplam	12	100.00

Çizelge 4. 6. incelendiğinde ustaların % 33.30'u yurt dışından sipariş aldığını, % 66.70'i ise yurt dışından sipariş almadığını belirtmiştir.

Afyonkarahisar merkezde 12 keçe ustasıyla görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan 12 keçe ustasının da erkek olduğu görülmüştür. Keçe ustalarından alınan bilgiler sonucunda bir kişi dışında tamamının sosyal güvencesi olduğu görülmektedir. Keçe ustalarının verdiği bilgiler doğrultusunda ustaların tamamının mesleği babadan öğrendikleri görülmektedir.

Kullandıkları hammadde olarak 11 ustamız koyun-kuzu yünü kullandığını; 5 ustamız ise Yeni Zelanda yünü kullandığını belirtmiştir. Sayılardan görüldüğü gibi bazı ustalarımızın hem koyun-kuzu hem de Yeni Zelanda yünü kullandığı anlaşılmaktadır.

Keçe sanatında karşılaşılan güçlüklerle ilgili keçe ustalarından 4'ü zaman alması, 3'ü yorucu bir uğraş olması, 10'u emeğinin karşılığının alınamaması, 2'si de diğer güçlükler olarak açıklama yapmıştır.

Keçe ustaları günümüzde ürettikleri ürün çeşitleri ile ilgili olarak; kepenek, yaygı, terlik, çanta, şal, pano ve diğer ürünler olduğunu söylemiştir. 9 usta kepenek, 11 usta yaygı, 6 usta terlik, 6 usta çanta, 7 usta şal, 7 usta pano, 4 usta diğer ürünler ürettiğini belirtmiştir.

Keçe ustaları geçmişte üretilen ürün çeşitleri ile ilgili olarak; kepenek, yaygı, terlik, çanta, şal, pano ve diğer ürünler olduğunu belirtmiştir. 12 usta kepenek, 12 usta

yaygı, 1 usta terlik, 1 usta çanta, 1 usta şal, 1 usta pano, 5 usta diğer ürünler üretildiğini söylemiştir.

Ürünlerinin tanıtımı nasıl yaptıkları konusunda ise; 11 keçe ustası sipariş, 5 usta fuar, 3 usta sergi, 6 usta internet ortamı, 1 usta broşür ve 7 usta dükkân bilgisini vermiştir.

Keçe ustalarının verdiği bilgiler doğrultusunda müşteri portföyünün yöre halkı, yerli turistler, yabancı turistler, yerli ve yabancı tüccarlar ve diğer olduğu görülmektedir. 6 usta yöre halkı, 6 usta yerli turistler, 5 usta yabancı turistler, 7 usta yerli ve yabancı tüccarlar, 3 usta da diğer şekilde bilgi vermiştir.

Ergenekon (1999); 1992-1993 tarihlerinde Afyonkarahisar'da incelemelerde bulunmuş ve araştırmasında keçe ustalarının dördünde erkek olduğunu belirlemiştir. Bu ustaların ikisinin ilkokul mezunu, birinin okur-yazar, diğerinin ise sanat okulu mezunu olduğunu belirtmiştir. Ergenekon'un (1999) elde ettiği veriler ile araştırmada elde edilen veriler benzerlik göstermektedir.

Bilgi formlarında tepme keçe ürünlerin cinsleri, ürün boyutları, kalınlık ve ağırlıkları, kullanılan yardımcı gereçler, temel hammadde ve boya, zeminde ve desende kullanılan renkler, bezeme konuları ve motif özellikleri ve tasarım yöntemleri verilmektedir. Ayrıca ürünün yapıldığı tarih, ürünü yapan kişinin künyesi de formda yer almaktadır.

İncelenen ürünler değerlendirilerek üretilen keçe türleri Çizelge 4.7’de verilmektedir.

Çizelge 4. 7. Üretilen Keçe Türleri

Üretilen Keçe Türleri	n	%
Destar	1	3. 20
Yaygı	7	22. 60
At Keçesi	2	6. 50
Yelek	3	9. 60
Şal	2	6. 50
Paspas	5	16. 10
Çanta	1	3. 20
Pano	2	6. 50
Seccade	2	6. 50
Korse	1	3. 20
Minder	1	3. 20
Yatak	1	3. 20
Kepenek	2	6. 50
Şapka	1	3. 20
Toplam	31	100. 00

Çizelge 4.7. incelendiğinde, toplam 31 tane keçe ürün ele alınmıştır. Üretilen ürünler; % 22.60’lık oranla en fazla yaygı, en az ise % 3.20’lik oranla destar, çanta, korse, minder, yatak ve şapkadır.

İncelenen ürünler değerlendirilerek üretilen keçe ürünlerin özellikleri Çizelge 4.8’de verilmektedir.

Çizelge 4. 8. Üretilen Keçe Ürünlerin Özellikleri

Üretilen Keçe Türleri			Boyut (cm)	Ağırlık (gr)	Kalınlık(mm)	
Ürünler	Destar		30 (boy) - 59 (çevre)	350	20	
	Yaygılar	1	Yaygı	100x150	2000	20
		2	Yaygı	135x320	10000	20
		3	Yaygı	130x300	11000	10
		4	Yaygı	90x130	1500	6
		5	Yaygı	90x100	2000	10
		6	Yaygı	90x100	2000	10
		7	Yaygı	100x160	2000	5
	At Keçeleri	1	At Keçesi	90x140	3500	25
		2	At Keçesi	90x140	3500	25
	Yelekler	1	Yelek	70x125	350	10
		2	Yelek	70x125	350	6
		3	Yelek	60x100	300	3
	Şallar	1	Şal	70x160	300	5
		2	Şal	60x170	150	2
	Paspaslar	1	Paspas	100x120	2500	10
		2	Paspas	100x120	2000	10
		3	Paspas	120 (çap)	3000	10
		4	Paspas	100 (çap)	1000	10
		5	Paspas	100x120	1500	6
	Panolar	1	Pano	100x130	2000	10
		2	Pano	80x100	600	6
	Seccadeler	1	Seccade	100x140	2300	10
		2	Seccade	85x130	450	3

Kepenekler	1	Kepenek	100x120	7000	10
	2	Kepenek	110x140	8500	10
	Şapka		54 cm (çap)	150	2
	Çanta		25x30	200	10
	Korse		25x125	200	3
	Minder		45x45	500	8
	Yatak		100x120	15000	30

Üretilen keçe ürünlerin özellikleri incelendiğinde; destarın boyunun 30 cm, çevresinin 59 cm, ağırlığının 350 gr, kalınlığının 20 mm olduğu; yaygılardan 1'inin boyutunun 100x150 cm, ağırlığının 2000 gr ve kalınlığının 20 mm; diğerinin boyutunun 135x320 cm, ağırlığının 10000 gr, kalınlığının 20 mm; diğer yaygının boyutunun 130x300 cm, ağırlığının 11000 gr, kalınlığının 10 mm; diğerinin boyutunun 90x130 cm, ağırlığının 1500 gr, kalınlığının 6 mm; diğer iki yaygının boyutlarının 90x100 cm, ağırlıklarının 2000 gr, kalınlıklarının 10 mm; diğerinin boyutunun 100x160 cm, ağırlığının 2000 gr, kalınlığının 5 mm olduğu görülmüştür. İki at keçesinin de boyutları 90x140 cm, ağırlıkları 3500 gr, kalınlıkları 25 mm'dir. Yeleklerden 1'inin boyutunun 70x125 cm, ağırlığının 350 gr, kalınlığının 10 mm; diğer yeleğin boyutunun 70x125 cm, ağırlığının 350 gr, kalınlığının 6 mm; diğerinin ise boyutunun 60x100 cm, ağırlığının 300 gr, kalınlığının ise 3 mm olduğu görülmüştür. Şallardan 1'inin boyutu 70x160 cm, ağırlığı 300 gr ve kalınlığı 5 mm; diğer şalın ise boyutu 60x170 cm, ağırlığı 150 gr ve kalınlığı 2 mm'dir. Paspaslardan 1'inin boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 2500 gr ve kalınlığının 10 mm; diğerinin boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 2000 gr, kalınlığının 10 mm; diğer paspasın çapının 120 cm, ağırlığının 3000 gr, kalınlığının 10 mm; diğerinin çapının 100 cm, ağırlığının 1000 gr, kalınlığının 10 mm; diğer paspasın boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 1500 gr, kalınlığının 6 mm olduğu görülmüştür. Panolardan 1'inin boyutu 100x130 cm, ağırlığı 2000 gr ve kalınlığı 10 mm; diğer panonun ise boyutu 80x100 cm, ağırlığı 600 gr ve kalınlığı 6 mm'dir. Seccadelardan 1'inin boyutu 100x140 cm,

ağırlığı 2300 gr ve kalınlığı 10 mm; diğer seccadenin ise boyutu 85x130 cm, ağırlığı 450 gr ve kalınlığı 3 mm'dir. Korsenin boyutunun 25x125 cm, ağırlığının 200 gr ve kalınlığının 3 mm; minderin boyutunun 45x45 cm, ağırlığının 500 gr, kalınlığının 8 mm; yatağın boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 15000 gr, kalınlığının 30 mm olduğu görülmüştür. Kepeneklerden 1'inin boyutu 100x120 cm, ağırlığı 7000 gr ve kalınlığı 10 mm; diğer kepenegın ise boyutu 110x140 cm, ağırlığı 8500 gr ve kalınlığı 10 mm'dir. Şapkanın çapının 54 cm, ağırlığının 150 gr, kalınlığının 2 mm olduğu görülmüştür.

İncelenen keçe ürünlerini üreten ustaların dağılımı çizelge 4. 9'de verilmektedir.

Çizelge 4. 9. İncelenen Keçe Ürünlerini Üreten Ustalar

İncelenen Keçe Ürünlerini Üreten Ustalar	n	%
Ahmet Yaşar KOCATAŞ	11	35. 50
Tahsin DÜZAĞAÇ	9	29. 00
Erkuşlar (Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ)	6	19. 40
Fahrettin ARPAÖZÜ	4	12. 90
Mustafa ARPAÖZÜ	1	3. 20
Toplam	31	100. 00

Çizelge 4. 9.'da, en çok % 35.50 oranı ile Ahmet Yaşar Kocataş ustanın, % 29.00 ile Tahsin Düzağaç, % 19.40 ile Erkuşlar (Mehmet Erkuş, Mustafa Erkuş, İsmail Erkuş), % 12.90 ile Fahrettin Arpaözü, en az ise % 3.20 ile Mustafa Arpaözü ustanın keçe ürünleri incelenmiştir. Görüşme yapılan 12 keçe ustasından 7'sinin keçe ürünleri incelenebilmiştir. 5 keçe ustasına ait keçe ürünleri incelenememiştir.

Keçe ürünlerde kullanılan renkleri gösteren sayısal veriler Çizelge 4.10'da verilmiştir.

Çizelge 4. 10. İncelenen Keçe Ürünlerinde Kullanılan Renkler

Kullanılan Renkler	n	%
Beyaz	21	18.90
Kırmızı	15	13.50
Kahverengi	15	13.50
Mavi	14	12.50
Siyah	13	11.70
Krem rengi	9	8.00
Yeşil	8	7.00
Sarı	5	4.40
Pembe	3	2.60
Turuncu	2	1.70
Lacivert	2	1.70
Mürdüm	1	0.90
Bordo	1	0.90
Devetüyü	1	0.90
Eflatun	1	0.90
Gri	1	0.90
Toplam	112	100.00

Çizelge 4. 10. incelendiğinde bazı renkler birden fazla eserde kullanıldığı görülürken bazılarının sadece birer tane eserde kullanıldığı görülmüştür. Yüzdelerine bakıldığında en fazla beyaz, kırmızı, kahverengi, mavi renklerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu renkleri siyah ve krem rengi takip etmektedir. En az kullanılan renkler ise gri, eflâton, devetüyü, mürdüm ve bordodur.

Ergenekon (1999)'unun 1992-1993 tarihlerinde Afyonkarahisar'da yaptığı araştırmada eserlerin türlerine bakıldığında günümüzde de benzer türler olduğu gibi farklılıklar da görülmektedir. Araştırmada 14 tane Afyon Arkeoloji Müzesi'ne, 1 tane Ahmet Vatandaş'a, 3 tane Şahin İşvek'e, 2 tane Hacı Ahmet Tunçok'a ve 21 tane Yaşar Kocataş'a ait eser incelenmiştir. Eser türleri; yaygı (9 tane), kundak (6

tane), kepenek (2 tane), seccade (5 tane), paspas (15 tane), eyer keçesi (1 tane), çizme (2 tane) ve sikkedir (1 tane).

Araştırmada belirlenen keçe türleri ile Ergenekon'nun (1999) yaptığı araştırmada; yaygı, kepenek, seccade, sikke (destar), paspas ve eyer keçesi (at keçesi) benzerlik göstermektedir.

Başar Ergenekon'nun (1999) yaptığı araştırmada kitapta bulunmadığı hâlde incelenen eserlerde yer alan türler ise; şal, pano, yelek, çanta, şapka, minder ve yatak keçesidir.

Geleneksel tasarımlarda motif ve desen özelliklerine bakıldığında; kertikli keçe (kabartma), kenarlar sığır sidiği, geometrik desenler, kilim deseni; rozet, bitki, kenar suyu, zik - zak, eğri yanış, stilize bitkiler, lotus, den – danlı kenar bezemesi, siyah hilal ortasında kırmızı noktadan oluşan arma, kandil ve mihrap görülmektedir.

Güncel tasarımlarda motif ve desen özelliklerine bakıldığında; batık, tek sıra tiftik (moher), çift sıra tiftik, ebru, rastgele desenler, çarkıfelek, haşhaş içinde Afyonkarahisar Kalesi sembolize edilmesi ve kale surlarında kabartma (kertikli keçe) uygulanması, deniz altında yaşam, deniz kızı, yunus, deniz betimlenmesi, balık sürüsü, Osmanlı desen, lale motifleri, tavan göbeği ve geometrik desenler görülmektedir.

4. 1. Ustaların Geleneksel Tasarımları

BİLGİ FORMU - 1

- Örnek No** : 1
- Resim No** : 4. 1.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Eylül 2018
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Kocataş Atölye
- Ürünün Cinsi** : Destar (Ortasındaki mevlevî takar.)
- Boyut** : Boy: 30 cm; Çevre: 59 cm
- Keçe Kalınlığı** : 2 cm (iki katlı)
- Ürün Ağırlığı** : 350 gr
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün, pamuk kumaş
- Boya** : Yünün doğal rengi
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Açık kahverengi **Desen:** Yeşil
- Bezeme Konuları** : Yeşil sarığın 11 metresi başa sarılır, 60 santimetresi soldan öne doğru sarkıtılır. Beyinden kalbe irtibatı sembol eder.
- Kaynak Kişi** : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU - 2

- Örnek No** : 2
- Resim No** : 4. 2.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Ağustos 2018
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Kocataş Atölye
- Ürünün Cinsi** : Yaygı
- Boyut** : 100 x 150 cm
- Keçe Kalınlığı** : 2 cm
- Ürün Ağırlığı** : 2 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe, Kertikli (Kabartma)
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Siyah
- Bezeme Konuları** : Kertikli keçe (kabartma), kenarlar sığır sidiği
- Kaynak Kişi** : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 3

- Örnek No** : 3
- Resim No** : 4. 3.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** 50 yıllık
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Kocataş Atölye
- Ürünün Cinsi** : Yaygı
- Boyut** : 135 x 320 cm
- Keçe Kalınlığı** : 2 cm
- Ürün Ağırlığı** : 10 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Mavi, kırmızı
- Bezeme Konuları** : Geometrik desenler kullanılmış.
- Kaynak Kişi** : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 4

- Örnek No** : 4
Resim No : 4. 4.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ağustos 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Seccade
Boyut : 100 x 140 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 2, 3 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi(hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Lacivert, koyu mavi, açık mavi
Bezeme Konuları : Kandil, kubbe, sütun, mihrap kemeri
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 5

- Örnek No** : 5
Resim No : 4. 5.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ekim 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Kepenek (Çoban giysisi)
Boyut : 110 x 140 cm (kapalı)
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 8.5 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi(hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (yazı)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe, Islak Keçe
Renkler : **Zemin:** Krem rengi **Desen:** Mavi
Bezeme Konuları : -
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 6

- Örnek No** : 6
- Resim No** : 4. 6.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** 1975
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Düzağaç Atölye
- Ürünün Cinsi** : Yaygı
- Boyut** : 130 x 300 cm
- Keçe Kalınlığı** : 1 cm
- Ürün Ağırlığı** : 11 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Siyah, kahverengi, kırmızı, mavi, yeşil
- Bezeme Konuları** : Kilim deseni; rozet, bitki, kenar suyu, zik zak, eğri yanlış
- Kaynak Kişi** : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 7

- Örnek No** : 7
- Resim No** : 4. 7.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Ağustos 2017
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Erkuşlar Atölye
- Ürünün Cinsi** : Paspas
- Boyut** : 100 x 120 cm
- Keçe Kalınlığı** : 1 cm
- Ürün Ağırlığı** : 2, 5 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç),
yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Krem rengi **Desen:** Siyah, kahverengi
- Bezeme Konuları** : Stilize bitki ve lotus
- Kaynak Kişiler** : Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ

BİLGİ FORMU – 8

- Örnek No** : 8
Resim No : 4. 8.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ağustos 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Erkuşlar Atölye
Ürünün Cinsi : Paspas
Boyut : 100 x 120 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 2 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Krem rengi **Desen:** Kahverengi, siyah
Bezeme Konuları : Stilize bitki
Kaynak Kişiler : Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ

BİLGİ FORMU – 9

- Örnek No** : 9
- Resim No** : 4. 9.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Aralık 2017
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Erkuşlar Atölye
- Ürünün Cinsi** : Yatak (Tek kişilik)
- Boyut** : 100 x 200 cm
- Keçe Kalınlığı** : 3 cm
- Ürün Ağırlığı** : 15 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Krem rengi **Desen:** -
- Bezeme Konuları** : -
- Kaynak Kişiler** : Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ

BİLGİ FORMU – 10

- Örnek No** : 10
Resim No : 4. 10.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Haziran 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Erkuşlar Atölye
Ürünün Cinsi : Paspas
Boyut : 120 cm (çap)
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 3 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Krem rengi **Desen:** Kahverengi, siyah
Bezeme Konuları : Kenar suyu, stalize bitki, den - danlı kenar bezemesi
Kaynak Kişiler : Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ

BİLGİ FORMU – 11

- Örnek No** : 11
- Resim No** : 4. 11.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Ekim 2018
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Erkuşlar Atölye
- Ürünün Cinsi** : Kepenek
- Boyut** : 100 x 120 cm
- Keçe Kalınlığı** : 1 cm
- Ürün Ağırlığı** : 7 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (sembol)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Siyah, kırmızı
- Bezeme Konuları** : Siyah hilal, ortasında kırmızı noktadan oluşan arma
- Kaynak Kişiler** : Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ

BİLGİ FORMU – 12

- Örnek No** : 12
Resim No : 4. 12.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ağustos 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Keçeci Tekstil (Arpaözü)
Ürünün Cinsi : Seccade (Astarlı)
Boyut : 85 x 130 cm
Keçe Kalınlığı : 3 mm
Ürün Ağırlığı : 450 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır, kalıp
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün, astar (keten)
Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe, İğneleme
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Siyah, yeşil, kahverengi, bordo, fıstık yeşili, turuncu
Bezeme Konuları : Stilize bitkiler, kandil, mihrap.
Kaynak Kişi :Fahrettin ARPAÖZÜ

4. 2. Ustaların Güncel Tasarımları

BİLGİ FORMU - 13

- Örnek No** : 13
Resim No : 4. 13.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Haziran 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye
Ürünün Cinsi : At keçesi
Boyut : 90 x 140 cm
Keçe Kalınlığı : 2, 5 cm
Ürün Ağırlığı : 3, 5 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi(kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (desen), sentetik (zemin)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Kırmızı, beyaz **Desen:** Kahverengi, siyah
Bezeme Konuları : Batık, tek sıra tiftik (moher)
Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU - 14

- Örnek No** : 14
Resim No : 4. 14.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ağustos 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye
Ürünün Cinsi : At keçesi
Boyut : 90 x 140 cm
Keçe Kalınlığı : 2, 5 cm
Ürün Ağırlığı : 3, 5 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Sentetik
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Kırmızı, beyaz **Desen:** -
Bezeme Konuları : Batik, çift sıra tiftik
Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 15

- Örnek No** : 15
- Resim No** : 4. 15. – 4. 16.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Kasım 2017
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Kocataş Atölye
- Ürünün Cinsi** : Yelek (astarsız)
- Boyut** : 70 x 125 cm
- Keçe Kalınlığı** : 1 cm
- Ürün Ağırlığı** : 350 gr
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yeni Zelanda Yünü
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Mavi, kırmızı, sarı, turuncu, siyah
- Bezeme Konuları** : Ebru
- Kaynak Kişi** : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU - 16

- Örnek No** : 16
Resim No : 4. 17.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Temmuz 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye
Ürünün Cinsi : Şal
Boyut : 70 x 160 cm
Keçe Kalınlığı : 5 mm
Ürün Ağırlığı : 300 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün, ipek
Boya : Yünün doğal rengi
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Mavi, kahverengi, mürdüm
Bezeme Konuları : -
Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 17

Örnek No : 17

Resim No : 4. 18. - 4. 19.

İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018

Ürünün Yapılış Tarihi: Temmuz 2017

Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye

Ürünün Cinsi : Yelek (astarlı)

Boyut : 70 x 125 cm

Keçe Kalınlığı : 6 mm

Ürün Ağırlığı : 350 gr

Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır

Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su

Hammadde : Yün

Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)

Uygulanan Teknik : Tepme Keçe

Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Kahverengi, kırmızı, mavi, beyaz, sarı

Bezeme Konuları : Ebru, rastgele

Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 18

- Örnek No** : 18
Resim No : 4. 20.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Temmuz 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye
Ürünün Cinsi : Paspas
Boyut : 100 cm (çap)
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 1 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Sentetik boya
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Yeşil **Desen:** Pembe, krem rengi, açık kahverengi
Bezeme Konuları : Çarkıfelek
Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 19

- Örnek No** : 19
Resim No : 4. 21. – 4. 22.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Temmuz 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye
Ürünün Cinsi : Çanta
Boyut : 25 x 30 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 200 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün, astarlık kumaş, zincir
Boya : Sentetik
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Kırmızı **Desen:** Sarı, krem rengi, mavi
Bezeme Konuları : Rastgele
Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 20

- Örnek No** : 20
Resim No : 4. 23.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: 2017
Bulunduğu Yer : Afyon - Kocataş Atölye
Ürünün Cinsi : Pano
Boyut : 100 x 130 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 2 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin ve desende beyaz kısımlar), sentetik (desende kırmızı kısım)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Siyah **Desen:** Beyaz, kırmızı
Bezeme Konuları : Haşhaş içinde Afyonkarahisar Kalesi sembolize edilmiştir. Kale surlarında kabartma (kertikli keçe) uygulanmış.
Kaynak Kişi : Ahmet Yaşar KOCATAŞ

BİLGİ FORMU – 21

- Örnek No** : 21
- Resim No** : 4. 24.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Ağustos 2010
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Düzağaç Atölye
- Ürünün Cinsi** : Pano
- Boyut** : 80 x 100 cm
- Keçe Kalınlığı** : 6 mm
- Ürün Ağırlığı** : 600 gr
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi(hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Siyah, kırmızı, mavi
- Bezeme Konuları** : Deniz altında yaşam, deniz kızı, yunus, deniz betimlenmiş.
- Kaynak Kişi** : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 22

- Örnek No** : 22
Resim No : 4. 25.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Nisan 2016
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Yaygı
Boyut : 90 x 130 cm
Keçe Kalınlığı : 6 mm
Ürün Ağırlığı : 1, 5 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi(hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (desende beyaz kısımlar), sentetik (zemin ve desende kırmızı kısımlar)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Mavi **Desen:** Kırmızı, beyaz
Bezeme Konuları : -
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 23

- Örnek No** : 23
Resim No : 4. 26. – 4. 27.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ağustos 2017
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Yelek
Boyut : 60 x 100 cm
Keçe Kalınlığı : 3 mm
Ürün Ağırlığı : 300 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi(hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Kırmızı, sarı, yeşil
Bezeme Konuları : Balık sürüsü
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 24

- Örnek No** : 24
Resim No : 4. 28.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: 2017
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Yaygı
Boyut : 90 x 100 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 2 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Kırmızı, mavi, yeşil, siyah, kahverengi
Bezeme Konuları : -
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 25

- Örnek No** : 25
Resim No : 4. 29.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: 2017
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Yaygı
Boyut : 90 x 100 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 2 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (desenler), sentetik (zemin)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Eflatun **Desen:** Krem rengi
Bezeme Konuları : Osmanlı desen, lale motifleri
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 26

- Örnek No** : 26
Resim No : 4. 30.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Ocak 2017
Bulunduğu Yer : Afyon - Düzağaç Atölye
Ürünün Cinsi : Paspas
Boyut : 100 x 120 cm
Keçe Kalınlığı : 6 mm
Ürün Ağırlığı : 1, 5 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (desenler), sentetik (zemin)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Mavi **Desen:** Kahverengi, beyaz
Bezeme Konuları : Tavan göbeği, geometrik desen
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ

BİLGİ FORMU – 27

- Örnek No** : 27
Resim No : 4. 31. – 4. 32.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Aralık 2017
Bulunduğu Yer : Afyon - Erkuşlar Atölye
Ürünün Cinsi : Korse
Boyut : 25 x 125 cm
Keçe Kalınlığı : 3 mm
Ürün Ağırlığı : 200 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Krem rengi **Desen:** -
Bezeme Konuları : -
Kaynak Kişiler : Mehmet ERKUŞ, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ

BİLGİ FORMU – 28

- Örnek No** : 28
- Resim No** : 4. 33.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** Mayıs 2018
- Bulunduğu Yer** : Afyon - Keçeci Tekstil (Arpaözü)
- Ürünün Cinsi** : Yaygı
- Boyut** : 100 x 160 cm
- Keçe Kalınlığı** : 5 mm
- Ürün Ağırlığı** : 2 kg
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe - İğneleme
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Mavi, lacivert, kırmızı, sarı, deve tüyü
- Bezeme Konuları** : Geometrik desenler
- Kaynak Kişi** : Fahrettin ARPAÖZÜ

BİLGİ FORMU – 29

- Örnek No** : 29
- Resim No** : 4. 34.
- İncelenme Tarihi** : 13. 10. 2018
- Ürünün Yapılış Tarihi:** 2018
- Bulunduğu Yer** : Afyon – Keçeci Tekstil (Arpaözü)
- Ürünün Cinsi** : Minder
- Boyut** : 45 x 45 cm
- Keçe Kalınlığı** : 8 mm
- Ürün Ağırlığı** : 500 gr
- Kullanılan Araçlar** : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
- Kullanılan Gereçler** : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
- Hammadde** : Yün
- Boya** : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
- Uygulanan Teknik** : Tepme Keçe
- Renkler** : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Açık ve koyu mavi, pembe, kırmızı, yeşil, fuşya pembe
- Bezeme Konuları** : -
- Kaynak Kişi** : Mustafa ARPAÖZÜ

BİLGİ FORMU – 30

- Örnek No** : 30
Resim No : 4. 35.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Şubat 2018
Bulunduğu Yer : Afyon – Keçeci Tekstil (Arpaözü)
Ürünün Cinsi : Şapka
Boyut : 54 cm (Çap)
Keçe Kalınlığı : 2 mm
Ürün Ağırlığı : 65 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (desen), sentetik (zemin)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Gri **Desen:** Gri, siyah
Bezeme Konuları : -
Kaynak Kişi : Fahrettin ARPAÖZÜ

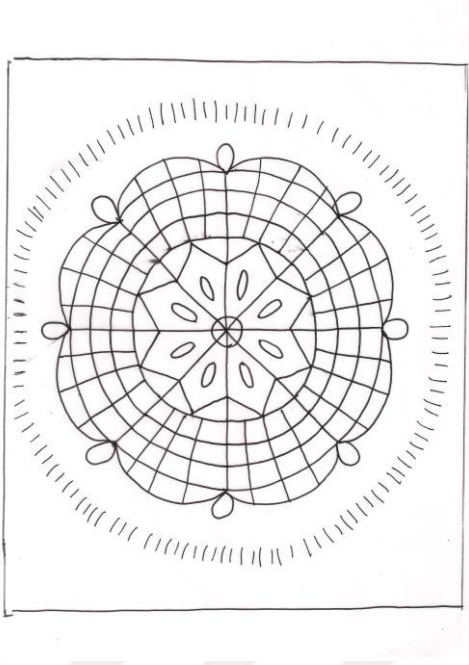
BİLGİ FORMU – 31

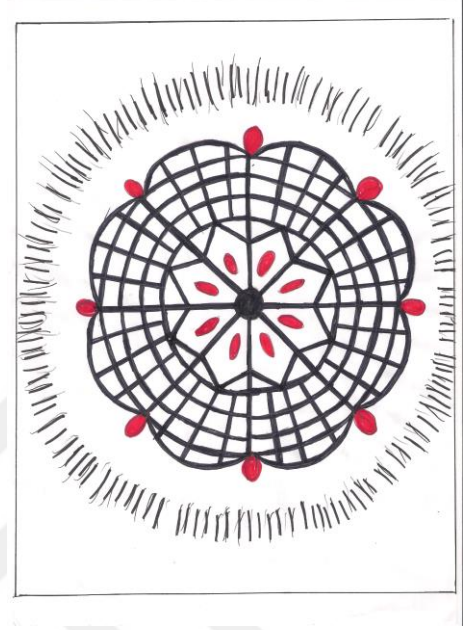
- Örnek No** : 31
Resim No : 4. 36.
İncelenme Tarihi : 13. 10. 2018
Ürünün Yapılış Tarihi: Şubat 2018
Bulunduğu Yer : Afyon - Keçeci Tekstil (Arpaözü)
Ürünün Cinsi : Şal
Boyut : 60 x 170 cm
Keçe Kalınlığı : 2 mm
Ürün Ağırlığı : 150 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün, ipek
Boya : Sentetik; İpek (Batik), Yün (Batik)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Krem rengi, kahverengi
Bezeme Konuları : Batik
Kaynak Kişi : Fahrettin ARPAÖZÜ

4. 3. Araştırmacının Ustalarla Birlikte Yaptığı Güncel Tasarımlar

TASARIM – 1

Çizim 4. 1. Eskiz-Yaygı

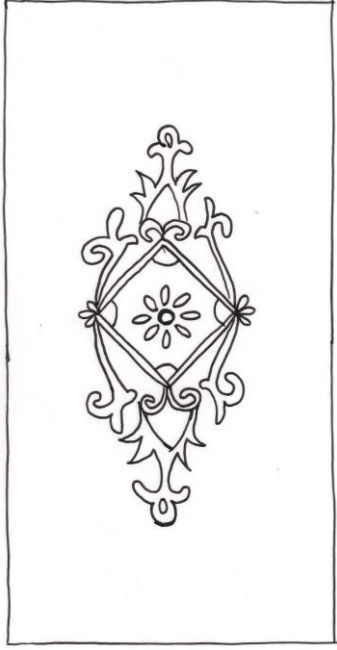
Çizim 4. 2. Renklendirilmiş Şematik Çizim-Yaygı

Resim 4. 37. Bitmiş Ürün - Yaygı

Örnek No : 32
Resim No : 4. 37.
İncelenme Tarihi : 07. 12. 2019
Ürünün Yapılış Tarihi: Aralık 2019
Bulunduğu Yer : Ankara
Ürünün Cinsi : Yaygı
Boyut : 134 x 134 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 2.5 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin ve desenin siyah kısımları), sentetik (desenin kırmızı kısımları)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Siyah, kırmızı
Bezeme Konuları : Tavan göbeği
Kaynak Kişi : Mehmet Erkuş, Mustafa ERKUŞ, İsmail ERKUŞ
Tasarlayan : Hacer KEÇECİ

BİLGİ FORMU – 33

Çizim 4. 3. Eskiz-Yelek

Çizim 4. 4. Renklendirilmiş Şematik Çizim-Yelek

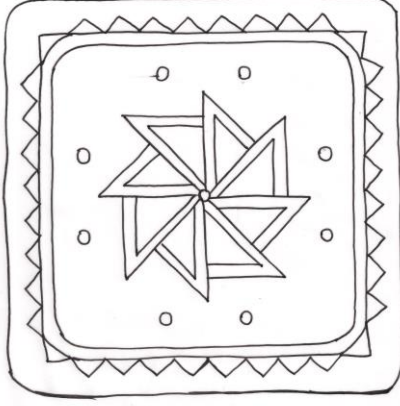
Resim 4. 38. Bitmiş Ürün – Yelek (ön)

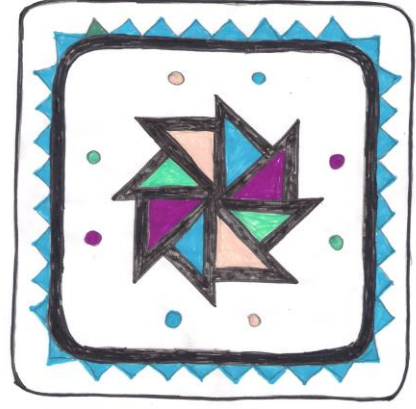
Resim 4. 39. Bitmiş Ürün – Yelek (arka)

Örnek No : 33
Resim No : 4. 38. – 4. 39.
İncelenme Tarihi : 07. 12. 2019
Ürünün Yapılış Tarihi: Aralık 2019
Bulunduğu Yer : Ankara
Ürünün Cinsi : Yelek
Boyut : 30 x 96 cm (ön sağ) - 60 x 96 cm (arka)
Keçe Kalınlığı : 3 mm
Ürün Ağırlığı : 1 kg
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Kahverengi
Bezeme Konuları : Stilize bitki
Kaynak Kişi : Tahsin DÜZAĞAÇ
Tasarlayan : Hacer KEÇECİ

BİLGİ FORMU – 34

Çizim 4. 5. Eskiz-Minder

Çizim 4. 6. Renklendirilmiş Şematik Çizim-Minder

Resim 4. 40. Bitmiş Ürün - Minder

Örnek No : 34
Resim No : 4. 40.
İncelenme Tarihi : 07. 12. 2019
Ürünün Yapılış Tarihi: Aralık 2019
Bulunduğu Yer : Ankara
Ürünün Cinsi : Minder
Boyut : 50 x 50 cm
Keçe Kalınlığı : 1 cm
Ürün Ağırlığı : 500 gr
Kullanılan Araçlar : Tepme keçe makinesi, yün tarama makinesi (hallaç), yün temizleme makinesi (kalbur), hasır
Kullanılan Gereçler : Zeytinyağlı sabun, sıcak su
Hammadde : Yün
Boya : Yünün doğal rengi (zemin), sentetik (desenler)
Uygulanan Teknik : Tepme Keçe
Renkler : **Zemin:** Beyaz **Desen:** Mavi, yeşil, mor siyah, turuncu
Bezeme Konuları : Geometrik şekiller
Kaynak Kişi : Fahrettin ARPAÖZÜ
Tasarlayan : Hacer KEÇECİ

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Afyonkarahisar merkezde yapılan keçe sanatı araştırılmış, ürün örnekleri tespit edilmiş, incelenmiş ve kayıt altına alınmıştır. Böylece araştırmanın kaynak oluşturacağı düşünülmüştür.

Bu amaçla, Afyonkarahisar merkezde keçe ustalarına karşılıklı görüşme yöntemi kullanılarak anketler uygulanmıştır. Atölyeden fotoğraflar çekilerek hazırlanan bilgi formlarına yerleştirilmiş ve bunlar değerlendirilmiştir. Anketlerden ve bilgi formlarından elde edilen veriler sonuç kısmında kullanılmıştır.

Başar Ergenekon (1999, s. 4)'un 1994 yılında yaptığı doktora tezi araştırmalarında, Türkiye'de bulunan Tepme Keçe atölyelerini; İç Anadolu Bölgesi; Afyon'da 7, Konya'da 4, Akşehir'de 2, Beyşehir'de 1, Akdeniz Bölgesi; Yalvaç'ta 5, Marmara Bölgesi; Balıkesir'de 7, Ege Bölgesi; Ödemiş'te 2, Tire'de 8, Bergama'da 1, Doğu Anadolu Bölgesi; Kars'ta 2, Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Şanlıurfa'da 2 olmak üzere 41 olarak belirlemiştir. Ancak araştırmanın yapıldığı tarihten bu yana geçen sürede, tepme keçe atölyeleri maddi ve manevi imkânsızlıklar sebebiyle kapatılmaya devam etmektedir. Tepme keçe sanatı, sürdürmeyi başarabilen; ancak sayısı giderek azalan keçe ustalarıyla yaşatılmaya çalışılmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Keçe ustalarından alınan bilgilere göre 1950 - 1960 yıllarında bölgede 50 - 60 atölye varken, Ergenekon'un (1999) verilerine göre bu sayı 1994 yılında 7 olarak görülmektedir. Araştırmada, 2018 yılında da bu sayının 7 olduğu görülmektedir. 1950 - 1960 yıllarından günümüze, keçe atölyesi sayısının azalmasında birçok etken olduğu söylenmektedir. Bu durumun önlenmesi için ustalarımızın dikkat çekmek istediği hususlar bulunmaktadır. Keçe ustalarımız; çırak yetiştirmek, yaratıcılığı geliştirmek, müşteri potansiyelini artırmak, keçe ürünleri günlük kullanıma uygun hâle getirmek, özgün ürünler ortaya çıkartmak, üniversite müfredatlarında keçe derslerine yer vermek gerektiği konusunda önerilerde bulunmuşlardır. Keçe ustaları keçe sanatının gelecek kuşaklara aktarılması için çırak yetiştirilmesini, sanatı yaşatmak için özgün ürünler ortaya çıkarmak gerektiğini vurgulamıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan anket formlarının sonucunda elde edilen verilere göre, araştırmaya katılan keçe ustalarının yaşları 33 yaş ve üzerinde olup % 100'ü ise erkeklerden oluşmaktadır.

Keçe ustalarının eğitim durumuna bakıldığında geneli ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Bu mesleği, baba mesleği olduğu için seçmiştir. Bundan dolayı keçe üreticisi bu mesleği babadan öğrenmiştir. Bu mesleği 45 yıldan fazla sürdürmektedirler. Bu nedenle bu işi işletme sahipleri usta olarak yapmaktadır. Atölyelerde çalışan eleman yoktur.

Afyon merkezde bulunan keçe ustalarımız ürün yapımında öncelikle kalite üzerinde durmaktadır.

Kaliteden sonra sırasıyla; ürünün zevke hitap etmesi, geleneksel ve yöresel olması üzerinde yoğunlaşmaktadırlar. Keçecilerimiz kullandığı hammaddeyi satın alarak temin etmektedir. Tasarımlarını kendi atölyesinde yapmaktadır.

Keçe ustalarının verdiği bilgiler doğrultusunda keçelerde kullanılan motifler koyungözü, kıvrırma, tavan arası, üçleme, dörtleme, sığır sidiği ve ayıkulağı motifleridir. Keçelerde kullanılan renkler genellikle siyah, mavi ve kırmızı renkleridir

Renklendirmede sentetik boya kullanılmaktadır. Ürün yapımında en çok kırmızı, mavi renkler tercih edilmektedir. Ustalar, ürün yapımında kullandığı rengi mesleki tecrübelerine göre seçmektedir.

Araştırmada yöreye gidilerek yapılan inceleme sonucunda; ustaların geleneksel olarak yaptıkları ürünlerin 11 adet olduğu belirlenmiştir. Ürünler incelendiğinde; destarin boyunun 30 cm, çevresinin 59 cm, ağırlığının 350 gr, kalınlığının 20 mm; yaygılardan 1'inin boyutunun 100x150 cm, ağırlığının 2000 gr ve kalınlığının 20 mm; diğerinin boyutunun 135x320 cm, ağırlığının 10000 gr, kalınlığının 20 mm; diğer yaygının boyutunun 130x300 cm, ağırlığının 11000 gr, kalınlığının 10 mm; seccadelere 1'inin boyutunun 100x140 cm, ağırlığının 2300 gr ve kalınlığının 10 mm; diğer seccadenin ise boyutunun 85x130 cm, ağırlığının 450 gr ve kalınlığının 3

mm; kepeneklerden 1'inin boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 7000 gr ve kalınlığının 10 mm; diğerk kepenegin ise boyutunun 110x140 cm, ağırlığının 8500 gr ve kalınlığının 10 mm; paspaslardan 1'inin boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 2500 gr ve kalınlığının 10 mm; diğerkinin boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 2000 gr, kalınlığının 10 mm; diğerk paspasın çapının 120 cm, ağırlığının 3000 gr, kalınlığının 10 mm; yatağın boyutunun 100x120 cm, ağırlığının 15000 gr, kalınlığının 30 mm olduğu görülmüştür.

Ustalar ürün yapımında kullandığı motifleri kendileri çizmektedir. Sonuçlara göre geçmişten günümüze keçecilik sanatında meydana gelen değışmeler teknik açıdandır. Bunun yanında üretilen türlerde de değışikliğe gidilmiştir.

Keçecilik mesleğinden elde edilen gelir ekonomik yönden tatmin etmemektedir.

Keçe üretiminin devamlılığı için neler yapılmalıdır sorusuna, çalışacak kalifiye elemanın yetersiz olduğu; bu sorunun kalifiye eleman yetiştirecek bölüm ve kursların artırılmasıyla çözülebileceği cevabı verilmiştir.

El sanatlarının, bir toplumun yaşam biçimine, yeteneklerine ve yaratıcılığına dair izler taşıdığı ve bu değıerleri gelecek kuşaklara aktarmada üstlendiği rol dikkate alınırca, eğitimin en önemli unsur olduğunu söylemek yanlış olmaz. El sanatları eğitiminin önemi dikkate alınarak ilköğretimden itibaren çocuklara yaratıcılıklarını geliştirecek bir eğitim programı verilmelidir. İlköğretim, lise, yükseköğretim, üniversite eğitimlerinde yetiştirilecek yaratıcı kimliklerin ve ekonomimizi bir adım daha ileri taşıyacak tasarımcıların yetiştirilmesi için sanayi sektörleri ve üniversiteler işbirliği içinde olmalıdır.

Tasarım eğitimini örgün eğitim kurumlarında alamayan ancak tasarımcılığa gönül vermiş bireylerin eğitime devlet yardımıyla açılan kurslarla devam edilmelidir. Açılan bu kursların teknik ve donanım açısından günümüz yeterliliklerine uygunluğuna önem gösterilmelidir. Tasarım eğitimi sürecinde öğrencilerin tasarımlarına ve ortaya koydukları projelere öğretmenleri tarafından saygı gösterilmeli ve olumsuz eleştiri yerine yapıcı olunmalı ve sadece yol gösterilmelidir.

Genç nesil düşünülerek üniversitelerde keçeyle ilgili açılacak bölümler, bu sanatın varlığını daha çok duyurabilir. Böylece gençler, keçeyi okulunda öğrenerek hem kendilerini geliştirebilir, hem de keçe sanatına ilgi artabilir.

Keçe üreticilerine göre, Afyon merkezde en çok ev aksesuar ürünleri rağbet görmektedir. Çünkü insanlar keçeden yapılan giyim aksesuarlarının koktuğu ve kaşıntıya sebep olduğunu düşünerek bunları tercih etmemektedir. Aksine keçenin insan sağlığı için önemli yararları bulunmaktadır. Keçenin sağlık açısından yararları ön plâna çıkartılarak çeşitli yollarla insanlar bilgilendirilmelidir.

Düzenlenecek fuar, sergi ve reklamlarla, keçe sanatının yurtiçi ve yurtdışında tanıtılması büyük yarar sağlayabilir.

Araştırmalarda, Afyonkarahisar merkezde keçe sanatıyla ilgili az kaynağa ulaşılmıştır. Bu sanatın nesilden nesile aktarılmasında, yazılı kaynakların çok büyük önemi vardır. Bu bakımdan daha çok araştırma yapılarak, bu sanata kaynak oluşturmak gerekmektedir.

Ekonomiye ve turizme katkısı sağlanması için yapılan ürünlerin tanıtım ve pazarlanmasında çeşitli kurum ve kuruluşların desteği gerekmektedir. Afyonkarahisar'da yapılan ve yörenin özelliklerini taşıyan ürünler tarihi mekânlarda sergilenerek, yerli ve yabancı turistlere tanıtılmalıdır.

Keçe ustalarının sorunlarıyla daha yakından ilgilenilerek ve ustalara imkânlar sağlanarak bu sanat daha da geliştirilebilir.

Keçe ustalarımızdan alınan bilgiler doğrultusunda; çırak yetiştirmek, yaratıcılığı geliştirmek, müşteri potansiyelini artırmak, keçe ürünleri günlük kullanıma uygun hâle getirmek, özgün ürünler ortaya çıkartmak, üniversite müfredatlarında keçe derslerine yer vermek gerektiği sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Acar, S. (2010). *Yünlü Giysi Tasarımında Bölgesel Keçeleştirme Yöntem ve Uygulamaları*. Sanatta Yeterlilik Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Akça, H. (1994). Afyonkarahisar'da Geleneksel El Sanatları. *Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı: 21, 50 – 51.
- And, M. (1982). *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 529 Sanat Eserleri Dizisi: 2, Ankara.
- Anonim, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80838/kececilik.html> adresinden, 28/10/2018 – 19.01 tarihinde alınmıştır.
- Asangazieva, J. (2006). *Kırgız Kültüründe Keçe Sanatı ve Keçe Yapanların Eğitim Durumları*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Barışta, H. Ö. (2005). *Günümüzde El Sanatları Eğitimi Yapılan Yüksek Öğrenim Kurumları ve Bu Kurumlarca Yapılan Süreli Yayınlarla Belirlenen Eğitim Kurumları Dışında Uygulanan El Sanatları Üzerine*. V. Türk Kültürü Kongresi, 17 – 21 Aralık 2002. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Barışta, H. Ö. (2015). *Türk El Sanatları - !. Cilt*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Başar Ergenekon, C. (1999). *Tepme Keçelerin Tarihi Gelişimi Renk, Desen, Teknik ve Kullanım Özellikleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Başaran, F. N. ve Çolak, A. (2011). *Keçe Ustası Arif Cön*. Uluslararası Geleneksel El Sanatı Ustaları Sempozyumu Bildirileri - 13-15 Ekim 2011. Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Begiç, H. N. (1999). *Konyalı Keçe Sanatçısı Mehmet GİRĞİÇ ve Eserleri*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Begiç, H. N. (2011). *Akhisar'da Keçeciliğin Son Temsilcisi Orhan Patoğlu*. Uluslararası Geleneksel El Sanatı Ustaları Sempozyumu Bildirileri - 13-15 Ekim 2011. Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Begiç, H. N. (2014). *Gelenekteki Değişim ve Keçecilik Sanatı*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, Ankara.

- Begiç, H. N. (2017). *Türk Keçecilik Sanatı*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Çağıl, N. (2009). *Keçe Sanatı ve Giysiye Uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çoruhlu, Y. (1998). *Erken Devir Türk Sanatının Abc'si*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Çoruhlu, Y. (2007). *Erken Devir Türk Sanatı*. İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Damar, D. Y. (2016). *Kişiyeye Özel Giysi Tasarımı ve Üretiminde Keçe Sanatının Yeni Yaklaşımlarla Uygulanması*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Diyarbakirli, N. (1972). *Hun Sanatı*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Doras, S. , Kocaman, Ş. ve Dedeoğlu, A. (Thsz.). *Osmanlılar Albümü 2. Kitap*. İstanbul: Osmanlı Yayınevi.
- Fişekçi, D. (2011). *Keçe*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Görgünay Kırzioğlu, N. (1998). *Altaylarda Pazırık Kurganı'ndan Çıkan Motiflerin Anadolu ve Türk Cumhuriyetleri'nde Yaşayan İzlerinden Bazı Örnekler*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim, Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri - 27-31 Mayıs 1996. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Gür, S. (2008). *Tekstilde Yüzey ve Yapı Oluşturma Yöntemi Olarak; Keçeleştirme*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Gürçay, H. (1966). Keçe ve Keçecilik. *Türk Etnografya Dergisi*, Sayı: IX, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 21 – 32, Ankara.
- Gürtanın, N. ve Kaya, F. (1979). *Afyon ve Balıkesir'de Yapılan Tepme Keçe Yapınlarının Bazı Fiziksel Özellikleri Üzerinde Araştırmalar*. Genişletilmiş 2. Baskı. Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı Kooperatifler Genel Müdürlüğü El Sanatları Dairesi, Yayın No: ESD: 6.
- İlgin, Ö. (2011). *21. Yüzyıl Başında Tepme Keçe Ürünlerinin Geleneksel ve Çağdaş Tasarımlar Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakaya, B. (2011). *Konya Bölgesinden Elde Edilen Yünün (Yapağı) Keçeleşme Özelliği Üzerinde Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Kazar, M. (2001). *Günümüz Konya Yöresi (Merkez) Geleneksel Keçe Yapımı*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıç, Ö. (2018). *Tepme Keçe Yüzeylerde Bitim (Apre) İşlemleri Üzerine Deneysel Bir Çalışma*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Küçük Kurt, Ü. (2011). *Afyonkarahisar'lı Keçeye Gönül Veren Bir Usta "Ahmet Yaşar Kocataş"*. Uluslararası Geleneksel El Sanatı Ustaları Sempozyumu Bildirileri - 13-15 Ekim 2011. Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Küçük Kurt, Ü. ve Oyman, N. R. (2015). Afyonkarahisar Geleneksel Tepme Keçe Üretimine Kadınların Ekonomik ve Sanatsal Katkıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, ART-E Mayıs - Haziran, Sayı: 15, 198 - 210.
- Nasrattınoğlu, İ. Ü. (1991). Afyonkarahisar'da Keçe. *Kültür ve Sanat*, Yıl: 3, Sayı: 9, Kültür Yayınları, 50 – 53.
- Onuk, T. ve Akpınarlı, F. (2005). *Cumhuriyetten Günümüze El Sanatlarının Doğuşu, Gelişimi Sosyal Kültürel Eğitim ve Ekonomik İlişkileri Bakımından Bugünkü Durumu ve Geleceği*. V. Türk Kültürü Kongresi, 17 – 21 Aralık 2002. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Oyman Büken, R. (2005). Konya Merkezde Keçe Üretimi ve Günümüzdeki Durumu. *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: 17, Sayı: 66, 82 - 89.
- Ögel, B. (1978). *Türk Kültür Tarihine Giriş - III*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Öney, G. (1988). *Anadolu Selçuklu Mimari Süslemesi ve El Sanatları*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özyer, H. (2012). *İzmir İli Tire İlçesinde Keçe Sanatının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarı, Ö. (1987). Kaba Karışık Yünlerin Keçeleşme Yeteneği Üzerinde Araştırmalar. *Tekstil ve Makina*, Cilt: 1, Sayı: 5, 237 - 249.
- Sertkaya, O. F. (1998). *Eski Türk Metinlerinde Keçe ve Halı*. Türk Soylu Halkların Halı, Kilim, Cicim Sanatı Uluslararası Bilgi Şöleni Bildirileri - 27-31 Mayıs 1996. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

- Sevinç, B. (2015). *Keçe Üzerine, Farklı Yüzey Düzenleme Teknikleri ile Giyilebilir Sanat Ürünleri*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.
- Seyirci, M. ve Topbaş, A. (1982). *Keçecilik ve Batı Anadolu'daki Bazı Keçe Merkezleri*. 2. Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri - 18-20 Kasım 1982. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Seyirci, M. ve Topbaş, A. (1999). Anadolu'da Keçecilik. *Erdem Halı Özel Sayısı - III*, Cilt: 10, Sayı: 30, 577 - 597.
- Soysaldı, A. (2008). Toros Türkmenlerinde Keçecilik. *Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi*, Sayı: 8, 71 - 78.
- Soysaldı, A. ve Balkanal, Z. (2012). *Göçerlik ve Keçe Sanatı*. Halk Kültüründe Göç Uluslararası Sempozyumu – 28-29-30 Mayıs 2010. Balıkesir Üniversitesi, İstanbul.
- Soysaldı, A. ve Ilgın, Ö. (2011). *Tepme Keçe Zanaatkârı Hulki Gürer*. Uluslararası Geleneksel El Sanatı Ustaları Sempozyumu Bildirileri - 13-15 Ekim 2011. Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara.
- Yalçınkaya, R. G. (2009). *Keçeye Ter Düştü*. İzmir: Elik Yayınları.
- Yalçınkaya, R. G. (2010). *Afyonkarahisar Mevlevihanesinde Keçenin İzi*. Uluslararası Türkiye - Ukrayna İlişkileri Sempozyumu KİEV Bildirileri - 26-31 Temmuz 2010, Ankara.
- Yalçınkaya, R. G. (2011). "Keçe" Afyonkarahisar'da Geleneksel Bir El Sanatı. Aytam Yayını (Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi), Afyonkarahisar.
- Yazıcıoğlu, Y. , Ergenekon, C. ve Aydın, S. H. (1997). *Keçeden Yapılan El Sanatı Ürünlerinin Çağdaş Bir Yorumla Uyarlanması*. Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu, 22 - 24 Kasım 1995. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, İzmir.
- Yazıcıoğlu, Y. , Erdoğan, Z. ve Söylemezoğlu, F. (2005). *Köy El Sanatlarının, Cumhuriyet Döneminde Sosyal, Ekonomik Kültürel ve Endüstriyel Alanda Etkileri ve Bu Perspektif Işığında Günümüzde Köy El Sanatlarına Yaklaşımı*. V. Türk Kültürü Kongresi, 17 - 21 Aralık 2002. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.

EKLER

EK 1- Görüşme Formu Örneği

Form No:
Görüşme Yapılan Yer:
Görüşme Yapılan Kişi:

Tarih:

1-Cinsiyet

Kadın () Erkek ()

2-Yaş:

3-Öğrenim Durumunuz:

İlkokul () İlköğretim () Lise () Ön Lisans () Lisans ()
Yüksek Lisans ()

4-Sosyal Güvenceniz var mı?

Var () Yok ()

USTALARIN MESLEKLERİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

5-Hayat hikâyeniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

6-Keçe nedir, tarihsel gelişimi hakkında bilgi verebilir misiniz?

7- Keçe ile nasıl, ne zaman tanıştınız?

8-Bu sanatı kimden öğrendiniz?

Babadan () Ustadan () Kurstan ()
İlgili Yayınlardan () Hobi olarak yapan kişilerden () Diğer ()

9-Niçin bu mesleği seçtiniz?

Baba mesleği olması () Yöreye özgü bir el sanatı olması ()
Mesleğe ve sanata olan ilgi () Diğer ()

10-Varsa, işyerinizin kuruluş tarihi nedir?

11-Çalışan işçiniz var mı? Kaç kişi?

12-Tasarımlarınızda nelerden yararlanıyorsunuz?

13- Kullandığınız araç ve gereçler nelerdir?

14-Kullandığınız hammadde nedir?

Koyun- Kuzu yünü ()

Keçi yünü ()

Tavşan yünü ()

Deve yünü ()

Yeni Zelanda yünü ()

Akrilik elyaf ()

15-Kaç aylık veya yaşında kuzu yünü kullanıyorsunuz?

16- Hangi ürün için hayvanın hangi bölgesinin (karın, sırt) yünü kullanıyorsunuz?

17-Yün kırkım zamanı olarak tercihiniz nedir?

18-Hammaddeyi nereden sağlıyorsunuz?

Köylülerden ()

Piyasadan ()

19-Yünlerinizi kendiniz mi boyuyorsunuz?

Evet()

Hayır ()

20- Kullandığınız boyar madde nedir?

Bitkisel boya ()

Sentetik boya ()

21-Günümüzde ürettiğiniz ürün çeşitleri nelerdir?

Kepenek ()

Yaygı ()

Terlik ()

Çanta ()

Şal ()

Pano()

Diğer ()

22-Geçmişte ürettiğiniz ürün çeşitleri nelerdir?

Kepenek ()

Yaygı ()

Terlik ()

Çanta ()

Şal ()

Pano ()

Diğer ()

23-Ürünlerinizi nasıl fiyatlandırıyorsunuz?

24-Keçe sanatından elde ettiğiniz aylık ortalama geliriniz ne kadar?

25-Ürünlerinizin tanıtımını nasıl yapıyorsunuz?

Sipariş ()
İnternet ortamı ()

Fuar ()
Broşür ()

Sergi ()
Dükân ()

26-Müşteri portföyünüz nedir?

Yöre halkı ()

Yerli turistler ()

Yabancı turistler ()

Yerli ve yabancı tüccarlar ()

Diğer ()

27-Yurtdışından sipariş alıyor musunuz?

Evet ()

Hayır ()

Evetse nereden;

28-Çalışanların meslek hastalığı var mı? Varsa yazınız.

29-Mesleğiniz ile ilgili eğitim veriyor musunuz? Evetse nerede, nasıl?

30-Keçe sanatı ile ilgili karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

Zaman alması ()

Maliyet Yüksekliği ()

Yorucu bir uğraş olması ()

Emeğin karşılığının alınamaması ()

Diğer ()

31-Sanatınızı yaşatmak için neler yapıyorsunuz, önerileriniz nelerdir?

32-Anadolu'da keçecilik ve keçe sanatına baktığınızda neler söyleyebilirsiniz?

33-Keçecilik daha önce nasıldı, şimdi nasıl?

34-Hangi ustalar vardı?

35-Yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da keçe ile ilgili çalışmalar konusunda neler söyleyebilirsiniz?

36-Keçeciliğin piri dendiğinde hangi ismi söyleyebilirsiniz, neden?

37-Üretim aşamaları nasıl?

38-Kullanılan teknik hakkında ne söyleyebilirsiniz?

39-Malzeme nasıl elde ediliyor? İşlenmiş, yarı işlenmiş, hazır...

40-Desen, renk seçiminde neye dikkat ediyorsunuz? Nereden, nasıl, hangi boya...

41-Kaç kez pişiriyorsunuz?

42-Belli bir renk tercihiniz var mı?

43-Eserlerinizde etkilendiğiniz isimleri öğrenebilir miyim?

44-Ulusal ya da uluslararası etkinlikleriniz nelerdir? Başarı veya ödüllerinizi var mı?

45-Çalışmalarınızda sizi etkileyen, zihninizde yer eden bir olay ya da anınız var mı?

46-Keçecilik dışında ilgilendiğiniz ya da zaman ayırdığınız sanatsal, kültürel veya edebî çalışmalar var mı?

47-Ulaşabileceğimiz eski örnekler var mı, nerelerde bulabiliriz?

48-Keçecilikte bilinmesi gereken püf noktalar sizce nelerdir?

Mesleğiniz hakkındaki diğer görüşleriniz:

EK 2- Bilgi Formu Örneği

BİLGİ FORMU

Örnek No:

Fotoğraf No:

Çizim No:

İncelenme Tarihi:

Ürünün Yapılış Tarihi:

Bulunduğu Yer:

Ürünün Cinsi:

Boyut:

Keçe Kalınlığı(mm):

Ürün Ağırlığı:

Kullanılan Araçlar:

Kullanılan Gereçler:

Hammadde:

Boya:

Uygulanan Teknik:

Renkler:

Zemin:

Desen:

Bezeme Konuları:

Kaynak Kişi Künyesi:

Adı ve Soyadı:

EK 3- Kaynak Kişi Künyesi Örneği

Kaynak kişi künyesi Örneği

Adı Soyadı :

Doğum Yeri ve Yılı :

Öğrenimi :

Mesleği :

Açık Adresi :

Tel. :

Kaynak kişi künyesi – 1

Adı Soyadı : Ahmet Yaşar KOCATAŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1950
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Uzun Çarşı, Keçeciler Aralığı, No:10, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05063458476

Kaynak kişi künyesi – 2

Adı Soyadı : Tahsin DÜZAĞAÇ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1960
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci - Tüccar
Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, No:24/A, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05559843271

Kaynak kişi künyesi – 3

Adı Soyadı : Mehmet ERKUŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1950
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, No:24, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05353933729

Kaynak kişi künyesi – 4

Adı Soyadı : Mustafa ERKUŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1953
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, No:24, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05353933729

Kaynak kişi künyesi – 5

Adı Soyadı : İsmail ERKUŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1964
Öğrenimi : Lise
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, No:24, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05353933729

Kaynak kişi künyesi – 6

Adı Soyadı : Fahrettin ARPAÖZÜ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1985
Öğrenimi : Üniversite
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Fakıpaşa Mah. , Alibey Konağı Sok. , No: 20,
AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05439607095

Kaynak kişi künyesi – 7

Adı Soyadı : Mustafa ARPAÖZÜ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1959
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Fakıpaşa Mah. , Alibey Konağı Sok. , No: 20,
AFYONKARAHİSAR
Tel : 05439607095

Kaynak kişi künyesi – 8

Adı Soyadı : Ahmet VATANDAŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1954
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, No:13, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05425634797

Kaynak kişi künyesi – 9

Adı Soyadı : Hüseyin VATANDAŞ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1976
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, No:13, AFYONKARAHİSAR
Tel. : -

Kaynak kişi künyesi – 10

Adı Soyadı : Abdülkadir NAZİLLİ
Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1963
Öğrenimi : İlkokul
Mesleği : Keçeci
Açık Adresi : 2. Küçük Sanayi Sitesi, No: 38/101, AFYONKARAHİSAR
Tel. : 05462424586

Kaynak kişi künyesi – 11

Adı Soyadı : Ruhi ÖZÇALIŞAN

Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1966

Öğrenimi : İlkokul

Mesleği : Keçeci

Açık Adresi : Keçeciler Çarşısı, AFYONKARAHİSAR

Tel. : -

Kaynak kişi künyesi – 12

Adı Soyadı : Hüseyin ÖZÇALIŞAN

Doğum Yeri ve Yılı : Afyon - 1962

Öğrenimi : İlkokul

Mesleği : Keçeci

Açık Adresi : 2. Küçük Sanayi Sitesi, No: 38/101, AFYONKARAHİSAR

Tel. : -

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : KEÇECİ, Hacer
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 07/04/1982
Medeni hali : Bekâr
Telefon : 05355235719
Faks : -
e-mail : hacerrr1453@hotmail.com - hacerrr1453@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Lisans	Hacettepe Üniversitesi - Eğitim Fakültesi -	Haziran - 2004

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2004 - 2005	Ankara – Mamak – Zeki Tartaç İlkokulu	Öğretmen
2005 - 2011	Trabzon – Araklı – Şehit Yılmaz Danışmaz İlkokulu	Öğretmen
2011 - 2013	Trabzon – Araklı – Taştepe İlkokulu	Öğretmen
2013 - 2019	Ankara – Yenimahalle – Zehra Önder İlkokulu	Öğretmen

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

Şanlı, H.S., **H.Keçeci.** (2019). “Afyonkarahisar Keçeciliği”, İdil Dergisi, Sayı: 61, s. 1149-1157.

Hobiler

Eğitim, spor, gezi, sanat, müzik, ...

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...

